

VĨNH BIỆT DANH CA LỆ THU (1943-2021)

Biên soạn: **Phan Anh Dũng** (Rockville, Maryland USA)

Thực hiện: tháng 1, 2021 / Hiệu đính: 2 tháng 1, 2024

🎵 [CD “CAO CUNG LÊN” – 2016](#)

TỪ FACEBOOK CỦA JIMMY NHỰT HÀ

1/15/2021

Sau một thời gian chống chọi với cơn bạo bệnh:
Nữ danh ca Lệ Thu đã được Chúa gọi về lúc
7:00 pm, ngày 15 tháng 1 năm 2021

Chúng ta cùng cầu nguyện cho linh hồn Cecilia Lệ Thu an nghỉ trong tình thương yêu của Thiên Chúa và Mẹ Maria. Từ đây “Nước Mắt Mùa Thu” sẽ thôi “khóc thân phận mình.”

1/16/2021

Như là một định mệnh...

Ngày 2 tháng 10 năm 2020, Jimmy quay tập thứ nhất của Bước Chân Dĩ Vãng với cô Khánh Ly và cô Lệ Thu, đây cũng là Talkshow đầu tiên của Jimmy TV nhưng lại là talkshow cuối cùng của cô Lệ Thu.

Cô Thu ơi. Cháu và cô Khánh Ly thương nhớ cô. Những hẹn hò sẽ từ nay khép lại với cô. Cô Thu ơi...

[!\[\]\(870f5d5e9c0d57485634be3ecf52f3ca_img.jpg\) The Jimmy TV – Bước Chân Dĩ Vãng #1: Khánh Ly & Lệ Thu](#)

Danh ca Lệ Thu

nổi tiếng với ‘Nước Mắt Mùa Thu’ không còn nữa

Đằng-Giao/Người Việt – Jan 16, 2021

Danh ca Lệ Thu là một trong những tiếng hát nổi tiếng nhất tại miền Nam Việt Nam trước năm 1975. (Hình: Nguyễn Lập Hậu)

FOUNTAIN VALLEY, California (NV) – Nữ danh ca Lệ Thu vừa qua đời vào lúc 7 giờ tối Thứ Sáu, 15 Tháng Giêng, sau một thời gian bị nhiễm COVID-19, ái nữ của bà xác nhận với nhật báo Người Việt. Vì lý do riêng tư, ái nữ của danh ca không muốn nêu tên. Trước đó, hôm 29 Tháng Mười Hai, 2020, ái nữ của nữ danh ca Lệ Thu kể: “Mẹ tôi nhiễm COVID-19 và được đưa vào bệnh viện MemorialCare Orange Coast Medical Center, Fountain Valley, khoảng ba tuần nay. Hiện nay, tình trạng sức khỏe mẹ tôi khả quan hơn, đang ăn uống để hồi sức.” Cô kể tiếp: “Có lẽ mẹ tôi ăn đồ ngọt hơi nhiều, rồi nằm một chỗ, y tá cho biết lượng đường lên đến 400, phải điều trị, hơi phức tạp. Vì mệt quá, nên y tá không tập được, khó thở, nên bắt buộc phải thở bằng máy.

Nữ danh ca Lệ Thu là một trong những tiếng hát nổi tiếng nhất tại miền Nam Việt Nam trước năm 1975, với các ca khúc của Phạm Duy, Trịnh Công Sơn, Cung Tiến, Phạm Đình Chương, Đoàn Chuẩn-Từ Linh... như “Nước Mắt Mùa Thu,” “Hạ Trắng,” “Thu Hát Cho Người”... mà trong đó, “Mùa Thu Chết” của nhạc sĩ Phạm Duy là nhạc phẩm được nhiều người nhớ nhất.

Sự ra đi của bà để lại bao nhiêu lưu luyến trong giới nghệ sĩ.

Nhạc sĩ Cung Tiến cho biết ông vô cùng ngạc nhiên trước tin buồn này. Ông nói: “Thật là bất ngờ. Về giọng ca, tôi khá hài lòng với cách trình diễn của Lệ Thu qua hai sáng tác của tôi là ‘Hương Xưa’ và ‘Hoài Cảm.’ Lệ Thu có giọng ca rất hấp dẫn dễ đi vào lòng người nghe. Chúng tôi quen biết nhau từ hồi ở Việt Nam nên tôi coi cô như người thân quen.” Ông cho biết lúc đó ông thường gặp Lệ Thu khi bà hát ở câu lạc bộ Không Quân, Quân Đoàn 33 ở phi trường Tân Sơn Nhất. “Tôi có nghe Lệ Thu hát những nhạc phẩm của tác giả khác và hiểu vì sao cô được nhiều người mến mộ như vậy,” ông tiếp.

Lệ Thu cũng được nhiều người ái mộ qua bài “Mất Lệ Cho Người” của nhạc sĩ Từ Công Phụng. Vị nhạc sĩ nhận xét: “Lệ Thu là người có một giọng ca không thay đổi với thời gian. Từ ngày còn trẻ đến bây giờ, giọng ca ấy gần như vẫn như vậy.”

Giới ca sĩ cũng nói về Lệ Thu với tình cảm dằm thắm. Cố kìm hãm sự ghen ngào, ca sĩ Thanh Thúy nói: “Tôi xin thành thật chia buồn cùng gia đình Lệ Thu. Sự mất mát này để lại nỗi nuối tiếc trong lòng tôi cũng như trong lòng mọi khán giả.”

“Mấy bữa trước, có lúc nghe ai đó đồn là Lệ Thu khỏe lại, được về nhà rồi, tôi mừng quá mà rơi lệ vì Lệ Thu đã thắng được COVID-19 rồi. Rồi khi hay tin ‘nàng’ đã qua đời, tôi buồn quá nên lại khóc thêm một chập, cả đêm ngủ không được. Đời Lệ Thu sao quá nhiều nỗi buồn,” bà thêm.

Thanh Thúy cảm thấy rất gần gũi với Lệ Thu vì hai người rất hợp tính: “Lệ Thu thích sống tự lập và tôi cũng thích sống tự lập nên chị em rất hợp nhau.” Ký ức với Lệ Thu mà Thanh Thúy nhớ nhất là những đêm nằm nghe Lệ Thu tâm sự trong những lần cùng đi ca, gần đây nhất là ở San Jose, California. “Tôi luôn luôn thương ‘nàng’ vì sao gặp toàn chuyện rủi ro hoài,” Thanh Thúy chia sẻ. “Kỷ niệm buồn vui với Lệ Thu thì vô số nhưng bây giờ còn xúc động quá, tôi không nhớ hết được.” Riêng về kỷ niệm đầu tiên có với Lệ Thu, Thanh Thúy kể: “Lúc cả hai đứa tụi tôi mới tập tễnh học ca nên còn rất ngây thơ, cùng mặc áo dài kiểu học sinh đến Trúc Lâm Trà Thát ở đường Ngô Tùng Châu xin hát. Ông chủ phòng trà lúc đó là Mạnh Phát từ chối khéo vì thấy tụi tôi ăn mặc quê quá.” Bà tiếp: “Sau này, trong một cuộc phỏng vấn, Lệ Thu nói là được ông Mạnh Phát nhận cho hát ở Trúc Lâm năm 1962, nhưng đó là Lệ Thu nhớ lộn thôi vì phòng

trà này bị đóng cửa năm 1959. Nhưng chuyện này không quan trọng.”

Một ca sĩ khác cũng bắt đầu đi hát cùng thời với Lệ Thu là Trúc Mai. Bà kể: “Hồi đó tụi tôi rất thân với nhau vì cả hai cùng xuất thân từ Cục Tâm Lý Chiến, tôi bên Pháo Binh còn Lệ Thu bên Quân Nhu. Chúng tôi gặp nhau thường xuyên khi đi hát trong thời gian từ 1958 đến 1968.” Theo Trúc Mai, vì từ 1968 trở đi, Lệ Thu thường hát trên Đà Lạt nên hai người ít gặp nhau. “Qua Mỹ, lần đầu chúng tôi đi hát chung là năm 1983. Lần đó, chúng tôi được cộng đồng Việt Nam ở Oregon mời qua trình diễn chương trình Tết. Hai chị em ở đó đêm Giao Thừa,” Trúc Mai nói. Lần cuối Trúc Mai gặp lại Lệ Thu là Tháng Sáu, 2019, khi cả hai cùng dự đám tang nhạc sĩ Hoàng Thi Thảo. Bà kể: “Lần đó, ở nhà quán Peek Funeral Home, vì giữa đám tang nên hai người chỉ nói đùa vài câu với nhau rồi không có dịp gặp lại nữa.” Nhận xét về Lệ Thu, Trúc Mai nói: “Lệ Thu là người hiền lành, có ít bạn thân và không bon chen. Lệ Thu không bao giờ lên mặt kể cả với ca sĩ đàn em hết.”

Ca sĩ Lê Uyên cho biết bà nghe và ngưỡng mộ giọng ca Lệ Thu từ năm 1967 khi Lệ Thu còn ca tại phòng trà Tulipe Rouge ở Sài Gòn. “‘Show’ cuối cùng tôi trình diễn với chị Lệ Thu là ở Nhà Hát Lớn Hà Nội, năm 2017. Đây là chương trình kỷ niệm cho anh Phương (Lê Uyên Phương). Lệ Thu và tôi song ca bài ‘Dạ Khúc Cho Tình Nhân.’” “Dĩ nhiên sự ra đi của chị Lệ Thu là một nỗi buồn cho rất nhiều người, trong đó có tôi. Sự giết chóc của COVID-19 thật là ghê gớm,” bà chia sẻ. Bà khuyên: “Nhưng chúng ta không nên quá sợ sệt. Cứ làm hết sức để giữ vệ sinh nhưng đừng để sự sợ sệt làm mình mất đi hứng thú sống.”

Ca sĩ mới đứng cùng sân khấu và ca cùng một nhạc phẩm với Lệ Thu gần đây nhất là Thanh Lan. “Tháng Giêng, 2019, Thanh Lan được song ca bài ‘Như Cánh Vạc Bay’ của Trịnh Công Sơn với chị Lệ Thu ở San Diego, California,” ca sĩ Thanh Lan nói. Buổi diễn có chủ đề là “Đêm Lệ Thu” và chỉ có bốn ca sĩ là Lệ Thu, Thanh Lan, Tuấn Ngọc và Trần Thái Hòa. Thanh Lan tiếp: “Đêm ấy là lần đầu và cũng là lần cuối cùng hai người cùng trình diễn với nhau. Dù không có thời gian tập dượt nhưng Thanh Lan và chị Lệ Thu rất ăn khớp. Hai chị em hát bè đoạn điệp khúc đúng với phần soạn nhạc của Trịnh Công Sơn, nghe hay lắm.” Đó là một kỷ niệm với Lệ Thu đáng nhớ của Thanh Lan. “Hai chị em còn cùng mặc áo dài đen rất dễ thương,” Thanh Lan kể.

Theo Wikipedia, nữ danh ca Lệ Thu tên thật là Bùi Thị Oanh, sinh ngày 16 Tháng Bảy, 1943, tại Hải Phòng, trong gia đình có tám người con, nhưng trải

qua thời thơ ấu ở Hà Đông. Năm 1953, nữ danh ca cùng mẹ vào miền Nam sinh sống. Trong khi theo học bậc trung học Pháp tại trường Les Lauriers, vào năm 1959, trong một lần đến phòng trà Bồng Lai nghe nhạc, do sự khuyến khích của bạn bè, Lệ Thu lên sân khấu trình bày nhạc phẩm “Dang Dở,” tức “Tà Áo Xanh” của Đoàn Chuẩn & Từ Linh. Ngay sau đó, Lệ Thu được mời ký hợp đồng trình diễn diễn. Cũng từ đó bà lấy nghệ danh Lệ Thu. Trong một lần phỏng vấn, Lệ Thu nói: “Tôi lấy tên Lệ Thu vì tôi giấu gia đình. Thật ra tên đó không có trong tiềm thức tôi nhưng tự nhiên nó bật ra, tôi không hiểu từ đâu.” Sau khi nhận lời cộng tác với phòng trà Bồng Lai, Lệ Thu vẫn tiếp tục học một thời gian nhưng quyết định nghỉ để theo đuổi con đường ca hát. Sau Bồng Lai, Lệ Thu cộng tác với vũ trường Tự Do vào năm 1962. Thời kỳ đó Lệ Thu thường trình bày những nhạc phẩm lời Pháp và Anh, nổi bật nhất là các bản như “La Vie En Rose,” “A Certain Smile,” “La Mer,” “Love Is A Many Splendored Thing”... Lệ Thu nổi tiếng và trở thành ca sĩ quan trọng của các vũ trường lớn ở Sài Gòn. Trong những năm 1968 đến 1971, tiếng hát Lệ Thu là một trong những yếu tố đưa khách đến với các vũ trường Queen Bee, Tự Do, và Ritz. Năm 1968, Lệ Thu về cộng tác với chương trình Jo Marcel tại vũ trường Queen Bee. Ngoài việc đi hát hàng đêm Lệ Thu còn ký giao kèo thu thanh băng nhạc cho Jo Marcel, khởi đầu cho một thời kỳ vàng son nhất trong cuộc đời đi hát. Đến giữa năm 1969, Lệ Thu cùng với chương trình Jo Marcel dời về vũ trường Ritz trên đường Trần Hưng Đạo. Năm 1970 Lệ Thu trở lại với vũ trường Tự Do. Lệ Thu cũng tham gia các chương trình ca nhạc trên các đài phát thanh Sài Gòn, đài Quân Đội, và Mẹ Việt Nam, và thu âm cho nhiều băng nhạc.

Cùng với Khánh Ly, Thái Thanh, Lệ Thu là một trong những ca sĩ nổi tiếng nhất của Sài Gòn cho tới năm 1975. Sau 1975, Lệ Thu gia nhập đoàn kịch Kim Cương để trình diễn và hát.

Tháng Mười Một, 1979, Lệ Thu vượt biên đến Pulau Bidong, Malaysia, sau đó sang Mỹ vào giữa năm 1980. Bà cộng tác với nhiều vũ trường, và thực hiện băng nhạc đầu tiên ở hải ngoại, mang tên “Hát Trên Đường Tử Sinh.”

Sau này, bà có về Việt Nam hát một thời gian.

Ca sĩ Lê Uyên khuyên: “Hãy sống như Lệ Thu, làm việc hết mình và vui hết mình với nghề mình thích.” [qd]

Liên lạc tác giả: ngo.giao@nguoiviet.com

CÁO PHÓ

Trong niềm tin và hy vọng vào Thiên Chúa Phục Sinh,
Gia đình chúng tôi vô cùng thương tiếc kính báo đến quý Cha
cùng thân bằng quyến thuộc và bạn hữu xa gần
Mẹ, Bà Ngoại, Bà Cố của chúng tôi là:

Bà Cecilia Bùi Thị Oanh Ca Sĩ Lệ Thu

Đã qua đời vào lúc 7:00 chiều Thứ Sáu, ngày 15 tháng 1 năm 2021
tại California, Hoa Kỳ.

Hưởng Thọ 78 Tuổi

Tang lễ sẽ được cử hành trong phạm vi gia đình và họ hàng
Vào Thứ Sáu, Ngày 29, tháng 01 năm 2021 tại:

HOLY SPIRIT CATHOLIC CHURCH
17270 Ward Street, Fountain Valley, California 92708

10:30AM – 11:00 AM: Lễ Phát Tang & Cầu Nguyện
11:00 AM - 1:00 PM: Thăm viếng
1:00 PM - 2:00PM: Thánh Lễ

TANG GIA ĐỒNG KHẮP BẢO

Trường Nữ: Trần Thị Cẩm Tú, chồng Trần Thanh Hoàn, con gái Cindy Houser, con rể Rambert Houser,
và con Jamie Houser

Thứ Nữ: Nguyễn Thị Quýnh Trang, con trai Alexander Hoàng Nguyễn, con gái Victoria Tường Vĩ Nguyễn

Thứ Nữ: Nguyễn Hữu Thu Uyên, chồng Thịnh Trần, con Dylan Trần

*Để hạn chế tối đa tình trạng lây nhiễm cho quý vị và mọi người, tang lễ sẽ được cử hành
chỉ trong phạm vi gia đình và họ hàng. Tang gia xin chân thành biết ơn những lời cầu nguyện của quý vị xa gần.
Xin quý vị vào trang <https://www.forevermissed.com/casilethu/about> để lưu lại những kỷ niệm, giai thoại,
lời chia buồn, lời cầu nguyện, và hình ảnh về Ca Sĩ Lệ Thu.*

CÁO PHÓ NÀY THAY THẾ THIỆP TANG - XIN MIỄN PHUNG ĐIỀU

Điện thoại liên lạc: Nguyễn Hữu Bảo Long (714) 454-8388

Tiền đưa danh ca Lệ Thu về cõi thiên thu

Đằng-Giao/Người Việt - Jan 29, 2021

FOUNTAIN VALLEY, California (NV) – Lễ phát tang và cầu nguyện cho danh ca Lệ Thu được cử hành tại nhà thờ Holy Spirit Catholic Church (Thánh Linh) trên đường Ward, Fountain Valley, vào sáng Thứ Sáu, 29 Tháng Giêng, một cách đơn giản mà chuẩn mực trong không khí âm cúng và thân mật gia đình dưới sự chủ trì của Linh Mục Nguyễn Hoài Chương.

Danh ca Lệ Thu qua đời lúc 7 giờ tối Thứ Sáu, 15 Tháng Giêng, vì bệnh COVID-19, hưởng thọ 78 tuổi.

“Với mọi khán giả yêu chuộng giọng ca Lệ Thu, bà là một danh ca, nhưng với chúng tôi, bà luôn luôn là người mẹ mẫu mực, chịu thương, chịu khó và chịu hy sinh cho gia đình,” ông Nguyễn Hữu Bảo Long, con trai, nói.

Sau năm 1975, khi cha ông bị đi tù “cải tạo,” bà phải một mình tần tảo nuôi tám miệng ăn. Ông kể: “Một đoàn kịch nói rất nổi tiếng ở miền Nam mời bà đi hát, nhưng bà từ chối vì đó là đoàn kịch của nhà cầm quyền. Mãi về sau, khi cuộc sống trở nên khó khăn quá, bà phải buộc lòng nhận lời.”

Cưu mang gia đình, bà xoay sở đủ cách, từ bán chè ở vỉa hè chợ Bà Chiêu đến bán cà phê. “Một người cả đời chỉ biết ca hát, lương một đêm hơn một triệu đồng trước 1975, bà có biết bán chè bao giờ đâu,” ông nói. “Chỉ trong ba tuần, ngày nào cũng mang chè thiu về, bà bỏ nghề.”

Kỷ niệm về Lệ Thu mà ông không quên là những lần bà dạy ông hát. “Tôi nhớ mãi bà tập cho tôi bài ‘Đưa Bé Đến Trường’ của nhạc sĩ Phạm Duy,” ông chia sẻ.

Bà thường gọi ông là “Mã Láu Chảy,” một biệt danh ông còn ghi nhớ với sự trân quý.

“Sau 1975, có lẽ bà hạnh phúc nhất là lúc hát bài ‘Thu Vàng’ của nhạc sĩ Cung

Tiến ở quán cà phê Thu Uyên của bà ở Đa Kao vì đó là lần bà được hát bằng tâm hồn chứ không chỉ vì đồng tiền,” ông nói.

Những người con dâu, con rể, có mặt tại buổi lễ, ai cũng nói về bà với lòng yêu thương.

Linh Mục Nguyễn Hoài Chương: “Năm mươi năm trước, Lệ Thu cất tiếng hát bài ‘Ánh Sao Vui’ trong nhà thờ, và từ đó, bà mang niềm vui cho mọi người.”

“Bà là người sống bằng tình nghĩa và văn minh. Ly dị chồng đã lâu mà mỗi khi có thời gian, bà vẫn ghé thăm ông dù ông hôn mê nhiều năm,” một người con dâu không muốn nêu tên kể.

Ông Hoàn Trần, con rể, nói: “Thời gian vui nhất của vợ chồng tôi là lúc còn được chở bà đi hát hàng đêm. Bà là người rất vui vẻ. Đi đến đâu bà cũng làm mọi người vui lây.”

Mặc dù cáo phó nhấn mạnh là tang lễ chỉ được tổ chức trong phạm vi gia đình, nhưng một số khán giả vẫn âm thầm đến đưa tiễn bà. Họ chỉ ngồi ở hàng ghế xa nhất để tôn trọng sự riêng tư của gia đình.

Bà Isabella Phạm, ở Fountain Valley, nói: “Là người di cư, tôi rất mê bài ‘Hương Về Hà Nội’ của nhạc sĩ Hoàng Dương do bà hát. Tôi mê cách diễn tả của Lệ Thu qua bài này.”

Bà Georgina Lê, ở Garden Grove, cho biết bà đã gặp Lệ Thu cách nay nhiều năm trong một bữa tiệc ở Châu Âu. “Chị ấy rất có khiếu ăn nói. Bữa tiệc đang rì rào, nhạt nhẽo mà chỉ cần chị nói vài câu là mọi người cười nói rôm rả. Khi ngồi đối diện tôi, chị rất ân cần, tử tế và bình dân chứ không xa cách như ca sĩ khác.”

Được biết, sau khi hoàn tất nghi thức nhà thờ, gia đình sẽ làm lễ hỏa táng cho Lệ Thu tại nhà quàn Thiên Môn, Stanton, nhưng còn phải đợi ngày thuận tiện, có lẽ sớm nhất là một tuần nữa. [qd]

*"Chúng ta có sống là sống cho Chúa, mà có chết cũng là chết cho Chúa.
Vậy, dù sống hay chết, chúng ta vẫn thuộc về Chúa" (Rm 14:8)*

Bà Cecilia Bùi Thị Oanh
Ca Sĩ Lệ Thu
1943 - 2021

■ CHƯƠNG TRÌNH TANG LỄ DANH CA LÊ THU
The Jimmy TV – Jimmy Nhật Hà thực hiện

Jimmy Nhựt Hà phỏng vấn:

■ [Kiều Chinh](#) ■ [MC Trần Quốc Bảo](#) ■ [PV Ngọc Lan](#)

■ [Carol Kim](#) ■ [Bảo Long](#) ■ [Trúc Hồ](#)

Nơi An Nghỉ của Danh Ca LỆ THU tại California

Thực hiện: JIMMY TV

<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=Gk36r0cTdEE>

Khánh Ly viếng mộ Lê Thu

Khánh Ly xúc động khi viếng mộ bạn thân - danh ca Lê Thu - nhân giỗ đầu của bà, hôm 15/1/2022 (giờ California). Danh ca cùng đàn em thân thiết - ca sĩ Quang Thành - đến khu nghĩa trang ở đường Bolsa, quận Cam để tưởng nhớ đồng nghiệp. Tro cốt của Lê Thu được đặt trong hộc dưới chân đài tưởng niệm - khu vực chính của nghĩa trang. Ngắm di ảnh Lê Thu khắc trên bia đá, Khánh Ly ngậm ngùi nói: "Từng người rồi cũng phải ra đi. Người đi thì đã bình yên. Người ở lại phải sống với kỷ niệm, kỷ niệm càng nhiều lại càng nhớ thêm".

<https://www.youtube.com/watch?v=0bmF1GQiL5A>

Danh ca Khánh Ly (phải) bên ca sĩ Quang Thành tưởng niệm danh ca Lê Thu

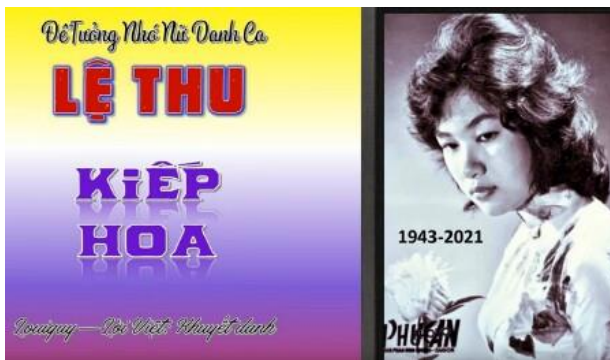
Ca sĩ Quang Thành cho biết nơi cổ danh ca yên nghỉ thoáng đãng, đầy nắng và gió. Tro cốt của con gái bà - Trần Thị Cẩm Tú, qua đời sau danh ca hai tháng - cũng đặt cạnh. Bà an nghỉ gần những giọng ca lừng lẫy một thời, trong đó có Duy Khánh. "Vậy là chị đã được hội ngộ những người yêu thương ở bên kia thế giới", Quang Thành nói.

Khánh Ly kể giữa họ có tình bạn hơn nửa thế kỷ. Thập niên 1960, khi Khánh Ly còn là tên tuổi mới nổi trong giới sinh viên, Lệ Thu đã là "bà hoàng" vũ trường, là tiếng hát sang cả của một tầng lớp quý tộc khoa bảng. Khánh Ly viết: "Họ yêu tiếng hát Lệ Thu bởi chất giọng lành lạnh, kiêu kỳ. Tiếng hát của đỉnh cao vực sâu. Tiếng hát sắc lạnh như một vết chém. Dứt khoát. Không nương tay. Vết chém ngọt ngào. Nhiều lần hát chung, đứng bên cánh gà nhìn ra, tôi bồn chồn xốn xang nghe Lệ Thu hát, nghe những tràng pháo tay như sấm rền dành cho chị. Chưa đến lượt mình, tôi đã muốn tắt giọng. Đành là hồn ai nấy giữ, nhưng đứng trước Lệ Thu, tôi không còn một miếng tự tin nào".

Khánh Ly cho biết ba tháng trước khi Lệ Thu qua đời, bà kịp thực hiện một điều từng hứa với bạn trước đó 20 năm. Ngày đó, trong phút cao hứng, bà hứa kho cá cho Lệ Thu ăn nhưng rồi mải lo công việc, chồng con, bà quên mất lời hẹn, cổ danh ca cũng không nhắc đến. Cuối năm 2020, bà nhờ đồng nghiệp gửi một nồi cá kho cho Lệ Thu, danh ca bất ngờ khi nhận được món quà. Một thời gian sau, bà qua đời, bỏ lại lời hẹn cùng Khánh Ly về Việt Nam thực hiện chuỗi đêm nhạc *Vòng tay nhân ái*.

Quang Thành nhớ kỷ niệm thuở mới vào Nhạc viện, Lệ Thu là giọng ca anh thường hay nghe theo để học tập. Với anh, đó là một trong những giọng hát chuẩn mực nhất trong mảng tình ca, từ tiền chiến đến đương đại bởi chất giọng nữ trung đều luyện, âm vực rộng, kỹ thuật tròn trịa nhưng đầy ấp tình cảm. Từ nghe, học hỏi, ca sĩ yêu thích và ngưỡng mộ lúc nào không hay. Một lần, Lệ Thu tập xong, anh bèn đến hỏi nhỏ: "Sao mà cô hát giỏi quá vậy, học đến đời nào mới hát được như vậy ạ?". Danh ca tròn mắt, hóm hỉnh nói: "Này, thật không? Gọi bằng 'chị' đi, 'cô' già lắm, lát tôi chỉ cho bí quyết".

Lệ Thu hát 🎵 **“KIỆP HOA – LA VIE EN ROSE”** – lời Việt: Phạm Mạnh Cường

*Cánh hoa xưa đã tàn úa phai, nét xuân không còn thắm tươi
Tóc xanh bạc màu tháng năm trôi
Kiệp hoa như con thuyền sóng đưa, qua bao nhiêu là bến mơ
Nhưng nay lạc loài sống bơ vơ*

*Phút vui xưa qua rồi thấy đau, luyến thương không ngời nhớ nhau
Tâm tư gọi niềm thương đau
Ta thương cho những cánh hoa sắc úa hương đời
Cô đơn đời vô duyên vì xuân xanh còn ghét ghen*

*Cánh hoa rơi rơi tàn sắc hương, qua bao nhiêu chiều sớm trưa
Tàn rồi ngày thơ ...*

Lệ Thu hát 🎵 **“NGƯỜI TÌNH KHÔNG CHÂN DUNG”**
Nhạc: Hoàng Trọng; Lời: Dạ Chung

Lệ Thu, Chim Oanh Về Cõi Thiên Thu

Vương Trùng Dương

Trong thời gian qua, ca nhạc sĩ đã một thời nổi tiếng ở miền Nam Việt Nam đã vĩnh viễn ra đi: nhạc sĩ Lê Dinh (9/11/2020 tại Canada), nhạc sĩ Lam Phương (22/11/2020), ca sĩ Mai Hương (29/11/2020)... và lần này đến ca sĩ Lệ Thu, sau thời gian bị nhiễm Covid-19, vừa qua đời vào 7 giờ tối Thứ Sáu, 15/1/2021 tại Orange County (Quận Cam).

Là người đam mê âm nhạc, thường thức những tiếng hát đã một thời, một đời và đã viết về hình ảnh ca sĩ làm thăng hoa nền âm nhạc Việt Nam trong gần 3 thập niên qua. Để tưởng nhớ Mai Hương, tôi viết bài “Mai Hương, Một Ánh Sao Rơi!” như lời tạ từ. “Muôn kiếp cô liêu, ngàn năm còn vang” (Tô Vũ). Đầu mùa dịch Covid-19, ca sĩ Thái Thanh qua đời vào trưa ngày 17/3/2020 tại Orange County, đêm đó tôi viết: Danh ca Thái Thanh ra đi, gởi lại “Tiếng Hát Vượt Thời Gian & Không Gian”, vì nghĩ đến tang lễ ca sĩ được mọi người ái mộ, tiếc thương do lệnh khất khe của tiểu bang nhằm tránh sự lây lan của đại dịch nên không đến tiễn biệt lần cuối. Và, loạt bài “Viết trong mùa đại dịch” của tôi liên quan đến bệnh dịch trong quá khứ và tác phẩm văn học...

*

Lệ Thu là một trong những ca sĩ nổi tiếng nhất giữa thập niên 60 & 70. Trong 6

thập niên, từ trong nước, ở hải ngoại, Lệ Thu đã đi trình diễn khắp nơi, theo thời gian có trên 20 băng nhạc, CD, DVD... đã được thực hiện từ cá nhân đến Sóng Nhạc, Asia, Thúy Nga... Năm 2017, trong tai nạn xe cộ suýt chết, ngưng hát. Trong mùa dịch quái ác Covid-19, bị nhiễm virus, vào bệnh viện Orange Coast Medical Center (Fountain Valley, California, Mỹ). Sau thời gian chữa trị không không thoát khỏi cơn dịch quái ác này nên đã vĩnh viễn ra đi!

Lệ Thu tên thật là **Bùi Thị Oanh**, sinh ngày 16 tháng 7 năm 1943 tại Hải Phòng, nhưng trải qua thời thơ ấu ở Hà Đông. Về bản thân, Lệ Thu chia sẻ:

“Trước năm 1945, bố làm một chức quan nhỏ ở Hải Phòng. Mẹ là vợ lẽ, sống dưới quyền của bà vợ cả, phải chịu đựng đủ điều. Bà bắt mẹ cô làm đủ thứ việc. Một sân thóc rộng mênh mông, giữa trưa nắng như đổ lửa, phải phơi, trở thóc, rồi thu dọn, quét sân từ trưa cho đến khi trời xế bóng. Rồi đủ thứ việc, chẳng bao giờ được nghỉ tay.”

Mẹ cô sinh tám người con, cứ đến 3 tuổi thì mất, duy nhất có cô còn sống. Năm 1953, khi mẹ cô vào Sài Gòn, bố cô không đi vì tiếc của cải.

Năm 1954, một ngày nọ tôi đi học về, mẹ cô gọi vào và chỉ nói một câu ngắn gọn: “Thầy con mất rồi!”. Từ đó mẹ sống lặng lẽ, không đi bước nữa. Và cũng từ đó cô không hay tin tức gì ngoài đó nữa. Hai mẹ con tôi sống ở chợ Vườn Chuối, đường Phan Đình Phùng”.

Vì là đứa con gái duy nhất nên được nuông chiều, cũng thích chơi các trò chơi của nam sinh, đánh đáo, u mọi... Theo Lệ Thu “Tôi nhớ lúc 14 tuổi, đã có ngực, mà tôi hồn nhiên đi tắm mưa không mặc áo, cũng không mặc áo ngực...” như con trai.

Lệ Thu học đàn piano từ nhỏ, khi vào Sài Gòn học đàn guitar và hát với vị thầy cận nhà và được nhạc sĩ Đức Quỳnh chỉ dẫn thêm về ca nhạc. Theo học bậc trung học Pháp tại trường Les Lauriers. Vào đầu thập niên 50, trường Les Lauriers ở Tân Định, giảng dạy chương trình Pháp Việt song song với nhau. Năm 1959, trường dời về đường Đinh Công Tráng, đổi tên là trường Tân Thịnh. Nhạc sĩ Lam Phương đã học ngôi trường này. Sau năm 1975 đổi tên trường Đuốc Sóng.

Lệ Thu đến với nghề ca hát hết sức tình cờ rồi trở thành ca sĩ. Theo lời kể Lệ

Thu: “Lần sắp thi tú tài, nhân dịp sinh nhật một người bạn tổ chức trên sân thượng phòng trà Bồng Lai, mấy cô bạn trong nhóm của tôi thúc: “Ê Oanh, mày lên hát tặng con Liên một bài sinh nhật đi!”. Tôi liền đứng lên hát bài “[Tà Áo Xanh](#)” ([Dang Dờ](#)) của nhạc sĩ Đoàn Chuẩn-Từ Linh. Tự dưng giọng hát tôi lọt tai ông chủ phòng trà. Ông bèn ngỏ lời mời tôi đi hát. Ông thuyết phục tôi: “Em có giọng hát rất hay và lạ. Không cần thức khuya đâu. Em cứ đến đây lúc 8 giờ, hát vài bài rồi 9 giờ về. Cứ nói với mẹ là đến nhà bạn học bài”. Kèm theo đó, ông trả cho tôi một số tiền khá lớn so với hình dung của tôi thời ấy. Thế là tối tối, tôi giấu mẹ đi hát. Nhiều khi tôi mặc cả đồng phục ở trường đi hát luôn. Khi ông chủ phòng trà hỏi tôi muốn được gọi như thế nào thì cái tên Lệ Thu lập tức bật ra như được định sẵn trong đầu mình. Kỳ thực, tôi cũng biết chữ “lệ” mang nghĩa buồn lắm, là nước mắt và mùa thu cũng sầu không kém. Thế nhưng “lệ” ở đây còn có nghĩa là mỹ lệ, là một mùa thu rất đẹp. Đến giờ tôi vẫn không hiểu tại sao cái tên này lại bật lên một cách tự nhiên như thế...”. (Lúc đó Ngọc Phu & Hoàng Cầm điều khiển chương trình).

Khởi nghiệp từ phòng trà Bồng Lai, Lệ Thu cộng tác với Trúc Lâm Trà Thất của nhạc sĩ Mạnh Phát và kế đó là phòng trà Tự Do vào năm 1962. (Trước tháng 11 năm 1963, cấm nhảy đầm, chỉ nghe ca nhạc nên gọi là phòng trà. Sau thời điểm đó, báo chí, giải trí, nhảy nhót... như nắng hạn gặp mưa, sau đó gọi là vũ trường (nơi có khiêu vũ) và sau này thường gọi là phòng trà theo thói quen, Trong loạt bài Phòng Trà Ca Nhạc Sài Gòn Xưa của Lê Văn Nghĩa viết tương đối chính xác).

Kể từ đó, Lệ Thu được nổi tiếng cùng với những ca sĩ tên tuổi ở Sài Gòn. Tiếng hát Lệ Thu hút khách đến với các phòng trà như Queen Bee (năm 1969 của Jo Marcel), Ritz... Tháng 4/1970, Lệ Thu đã về với phòng trà Tự Do. Ông Ngô Văn Cường chủ Tự Do đã dùng giá cao để “giựt” Lệ Thu ra khỏi Ritz của Jo Marcel. Trước đó Jo ký với Lệ Thu là 700.000 đồng hát một năm, cộng tiền cát-sê khá cao, còn ông Cường kêu Lệ Thu trả hợp đồng 1 triệu và tiền hát hàng đêm gấp đôi. Lệ Thu thường ký độc quyền với các phòng trà, hát nhạc Việt và ngoại quốc rất hay nên ăn khách. Ngay cả phòng trà Khánh Ly đã có một thời cộng tác với nhau vẫn sòng phẳng. Và, “một trong những giọng hát tình khúc hay nhất của nền tân nhạc Việt Nam”, nhất là các ca khúc dòng nhạc bán cổ điển (semi-classic), ca khúc thời tiền chiến.

Giọng ca Lệ Thu được mệnh danh “Giọng Ca Vàng Ròng”, “Tiếng Hát Vàng Mươi” nghe không được “bay bổng, sang trọng, lãng mạn” như Thanh Thúy,

Thái Thanh... Nếu gọi “Giọng Oanh Vàng Tình Khúc”, vừa mang tên người vừa mang tên loài chim oanh.

Trong thi phẩm Chinh Phụ Ngâm Chinh Phụ Ngâm của tác giả Đặng Trần Côn (1705-1745) qua bản dịch nhà thơ Đoàn Thị Điểm (1705-1749) có câu
*“Thuở lâm hành oanh chưa bén liễu
Hỏi ngày về ước nẻo quyên ca”*

Chim oanh biểu trưng cho mùa xuân, trong thơ ca cổ hình ảnh này xuất hiện khá phổ biến nhất là trong Đường thi.

Lệ Thu tham gia các chương trình ca nhạc trên Đài Phát Thanh Sài Gòn, Đài Phát Thanh Quân Đội, Mẹ Việt Nam, Đài Truyền Hình Việt Nam... và được trung tâm sản xuất băng nhạc mời cộng tác thu âm. Hầu hết ca khúc do Lệ Thu hát, được chọn lọc, ngay cả nhạc sĩ sáng tác. Lệ Thu thường chọn những tình khúc buồn, với tà áo dài, vừa hợp với phong cách trình diễn, âm điệu linh động với giọng alto-contralto và mezzo-alto dễ ru vào lòng người. Từ trong nước đến hải ngoại, trong 6 thập niên qua, Lệ Thu vẫn giữ được sự chọn lọc này.

*

Năm 2010. Nhạc sĩ Cung Tiến ấn hành tuyển tập ca khúc Hoàng Hạc Lâu, gồm 15 ca khúc trước năm 1975 và hải ngoại. Tôi email cho Việt Hải, viết bài về Cung Tiến. Bài viết Cung Tiến: Những Tình Khúc Lãng Mạn Về Cố Nhân của Việt Hải đăng tải trên nhật báo Saigon Nhỏ, số ra ngày Thứ Bảy, 12 tháng 6/2010. Văn Học Nghệ Thuật với chủ đề về Cung Tiến.

Ca khúc Hương Xưa (1955) trang 18, ghi tặng Khuất Duy Trác, ca khúc [Kẻ Ở](#) (1977-1999) phổ thơ Quang Dũng, trang 44, ghi tặng Lệ Thu.

Tháng 10/2020, trong loạt bài “Viết trong mùa đại dịch”, tôi viết bài Một Thoáng “Hương Xưa” về dòng nhạc đến ý nghĩa của lời ca mang nhiều điển tích. Tình khúc Hương Xưa của nhạc sĩ Cung Tiến hay và đẹp từ giai điệu đến lời ca ẩn chứa điển tích nói lên cái hồn của cung bậc.

Duy Trác là ca sĩ đầu tiên hát tình khúc Hương Xưa, và Lệ Thu khi hát

 [Hương Xưa](#) theo lời kể:

“Tôi còn nhớ mãi mỗi đêm ở phòng trà Queen Bee, khi tôi hát Hương Xưa xong, khán giả lặng đi một hồi lâu, như là vẫn còn chìm đắm miên man ở trong dòng cảm xúc của bài hát, chưa biết là bài hát đã kết thúc. Tôi hát câu cuối là “*Đời êm như tiếng hát của lúa đôi...*” rất tình cảm và ngân rất dài. Sau khi dứt tiếng đàn, tiếng hát, mọi người im lặng một lúc, sau đó mới ồ lên vỗ tay...”.

Nghe ca khúc Hương Xưa rồi nghe ca khúc [Nửa Hồn Thương Đau](#) của nhạc sĩ Phạm Đình Chương: “*Nhắm mắt cho tôi tìm một thoáng hương xưa... Cho lòng tiếc nuối xót thương suốt đời*”... thể hệ chúng tôi sống đời lưu vong cảm nhận như tựa đề tác phẩm “Một Thời Để Yêu & Một Thời Để Chết” (A Time to Love and a Time to Die) của nhà văn Đức Erich Maria Remarque. Với tác phẩm này tôi đã viết Trong Mùa Dịch Covid-19 đọc lại Trăm Năm Cô Đơn (4/2020). Với tôi, Hương Xưa là một trong những tình khúc hay nhất của nền tân nhạc Việt Nam và cũng “giới hạn” ca sĩ trình bày. Có thể cho rằng giọng ca nào thành công với Thiên Thai của Văn Cao, [Giấc Mơ Hồi Hương](#) của Vũ Thành, [Kiếp Nào Có Yêu Nhau](#) của Phạm Duy, Dòng Sông Xanh (lời Phạm Duy) và Hương Xưa... thì dễ dàng thành công với nhiều tình khúc khác.

Trong thanh nhạc, kỹ thuật ngân rung (vibrato) xuất phát rất quan trọng đánh giá giọng ca. Hầu hết, ca sĩ đều luyện tập ngân rung cổ họng, Lệ Thu áp dụng từ

bụng nên làn hơi được điều luyện, khỏe hơn.

Trong cuộc sống ít khi được toàn vẹn, nhất là giới ca sĩ. Trong ca khúc Eternally của Charles Chaplin (Ảnh Đèn Màu qua lời Việt của Nguyễn Xuân Mỹ năm 1965) với thân phận:

*“Đời ca hát ngày tháng cho người mua vui
Đời son phấn làm mất bao ngày thơ ngây
... Đời cam sống một bóng lạng lẽ cô đơn
Đời xa tiếng ca nào ai tiếc thương bề bàng”*

Hay trong ca khúc [Kiếp Cầm Ca](#) của Huỳnh Anh:

*“Đời ta là bến ai qua ghé thăm đôi lần
Nhớ chẳng tiếng ca cung đàn ngày xưa
... Mưa đêm vẫn rơi mãi không ngừng
Có người ca sĩ khóc đời quạnh hiu”*

Trong quyển Thân Phận & Hào Quang của nhà báo Hoàng Nguyên Vũ ấn hành ở Việt Nam năm 2016. Tác giả phỏng vấn các ca sĩ trong nước và các ca sĩ ở Mỹ (Bạch Yến & Họa Mi ở Pháp) về VN trình diễn. Trong đó có bài: “Ca sĩ Lệ Thu: 3 lần đò và những nỗi đau chưa kể”.

Trích phần Lệ Thu đề cập đến các cuộc tình:

“... Mẹ tôi sợ có con gái trong nhà như một trái bom nổ chậm, lại theo ca hát nên mẹ sợ ế, và đặc biệt là sợ sa ngã. Tôi đi hát, có gặp một anh chàng không quân thích tôi, gia đình họ đến đặt vấn đề hỏi cưới, thế là mẹ “tống” tôi đi ngay.

Tôi lấy chồng khi chưa một lần nắm tay người khác giới, chưa bao giờ biết hôn, nên đời sống chăn gối tôi cứ như một... khúc gỗ. Người chồng thất vọng nào nề về sự ngây thơ, thậm chí... đàn độn như thế. Chỉ được 2 tháng, anh ấy không thể chịu đựng được nên anh quyết định bỏ.

... Tôi bị chồng bỏ mà vui, hí hửng về với mẹ. Mẹ tôi cũng không buồn vì mỗi lần lên thăm con cũng cảm nhận được cái cảnh cơm nguội canh nhạt ấy. Lạ lùng là bị chồng bỏ mà tôi không thấy đau khổ. Có lẽ vì tôi không yêu. Bởi nếu có một tình yêu đúng nghĩa thì bằng mọi cách tôi sẽ giữ lấy hạnh phúc của mình.

... Chia tay chừng 5-7 năm, tôi gặp lại anh ấy một cách tình cờ khi tên tuổi tôi cũng đã nổi lấm ròi. Anh ấy cũng là một người hát rất hay, và cũng có đi hát như một đam mê.

Năm 1963 tôi đi bước nữa. Tôi gặp một người từ bên Pháp về đây chơi. Anh ấy ở Pháp từ nhỏ, đã có vợ có con bên đó nhưng về đây thấy tôi thì mê, và bỏ luôn vợ bên đó.

Mãi sau này tôi mới biết chuyện này chứ trước đó, nếu tôi biết anh ấy có vợ con rồi thì chẳng bao giờ tôi đến với anh ấy. Sau một năm tìm hiểu chúng tôi tổ chức đám cưới.

... Tôi từng tính bỏ hát để yên phận cơ mà. Anh ấy không phải là một người đàn ông của gia đình, đúng hơn không phải là người chung thủy. Anh đi chơi rất nhiều mà tôi thì không chịu nổi điều đó và cuối cùng tôi phải bỏ cảnh sống đó dù không cãi vã to tiếng. 7 năm một cuộc hôn nhân như thế, chúng tôi có hai đứa con gái.

Với cuộc tình thứ ba:

“Năm 1969, chúng tôi gặp nhau nhưng đến năm 1974 mới chính thức tổ chức đám cưới tại nhà thờ. Cuộc hôn nhân kéo dài 10 năm, chúng tôi có với nhau một đứa con gái, anh ấy cũng rất yêu thương, lo lắng cho tôi.

Hạnh phúc được thử thách qua những tháng ngày gian khổ, thế nên tôi hoàn toàn yên tâm đó là những gì ngọt ngào có được sau những cay đắng riêng tư. Chúng tôi mất nhau cũng vì lỗi của đàn ông. Và khốn khổ cho tôi, tôi đi Mỹ thì ngay lập tức đã có một người phụ nữ khác vào nhà tôi sống với chồng tôi. Và lần nữa, tôi vẫn là người khờ khạo.

... Tôi cũng có một cuộc tình rất hấp dẫn. Năm 1988 tôi gặp người đó, tôi mới biết rung động thật sự là gì, tình yêu đúng nghĩa là gì, nhưng tôi vẫn khờ khạo không giữ được tình yêu của mình.

Và từ đó tôi cũng chẳng yêu ai được nữa. Tính tôi vốn nhát và không bao giờ đi tán tỉnh hay giành giật đàn ông dù tôi có thích họ hoặc ước gì họ là người yêu của mình.

Cả ba người đàn ông đó giờ còn sống, kể cả anh hàng xóm si tình năm ấy, có người ở Mỹ, có người còn ở Việt Nam. Chúng tôi vẫn là bạn và vẫn thăm nhau nếu có dịp.

... Những người nào đi qua đời mình hay những gì mình trải qua đều là duyên, đều là ngộ. Những gì mình khổ, hay nó vướng bận vào đời mình và cuộc sống của mình, đều là nợ nhau cả và mình phải trả. Trả hết thì thôi”.

Ở Việt Nam, các cây bút viết về ca sĩ, thường khai thác về tình yêu, tình cảm lãng nhãng hầu đáp ứng tính hiếu kỳ, tò mò của độc giả. Không dẫn chứng ca khúc nào làm nên tên tuổi. Có khi khai thác bí ẩn theo tin đồn để tung ra...

Ở hải ngoại có nhạc sĩ Trường Kỳ đã ấn hành các Tuyển Tập Nghệ Sĩ. Trong TTNS tập 5 năm 2001, dày 374 trang, bài viết Lệ Thu, Sau 40 Năm Thăng Trầm Trong Âm Nhạc (trang 283-288) vì cùng sinh hoạt trong giới ca nhạc với nhau nên ghi lại chính xác.

Với tôi, thích nhà văn Hồ Trường An, trong tác phẩm Chân Dung Những Tiếng Hát, quyển I ấn hành năm 2001, dày 446 trang với 52 ca sĩ. Cách viết ví von và nhận xét tinh tế qua từng lời ca, giai điệu, âm sắc... Lệ Thu, Tiếng Ca Khởi Phụng Đăng Giao (trang 127-135) “Năm 1971, tôi có cộng tác với tờ tuần san Minh Tinh, có đến tư thất của Lệ Thu ở đường Trần Quang Khải (Tân Định) để phỏng vấn cô. Thuở đó cô đang chung sống với nhà văn Hồng Dương”... “Người chồng trước của cô (Người ta gọi anh là Tony Sơn). Khi gặp Lệ Thu, nhà văn Hồng Dương ly dị vợ là nữ sĩ Linh Linh Ngọc” (Người chồng thứ ba theo lời kể của Lệ Thu ở trên)...

Hồ Trường An nêu tên những ca khúc do Lệ Thu hát đã được mọi người ngưỡng mộ. “Tiếng hát Lệ Thu làm cho chúng ta nghĩ đến một trái hỏa châu bắn vọt lên không trung để tỏa ngời ánh sáng... Tiếng hát Lệ Thu là tiếng hát hay bay về trời, gợi hình ảnh khởi phụng đăng giao trong tuyện cổ tích, trong huyền thoại”.

Đạo diễn Nguyễn Long, thuyền nhân định cư tại Quận Cam năm 1992. Trước năm 1975 quen biết nhiều trong giới nghệ sĩ ở Sài Gòn. Làm thân tị nạn, sống lang bạt, làm báo, viết lách. Với chiếc xe truck cà rịch cà tàng, đóng thùng chứa sách báo. Làm chỗ ngủ qua đêm đi vòng quanh nước Mỹ. Anh viết 88 Nữ Ca Sĩ, dày 512 trang. Và tiếp theo với 32 Nữ Ca Sĩ, ấn hành năm 1997. Cuộc phỏng

vấn Lệ Thu ngày 15/1/1996 đăng trên trang sách Trang 621-626). Lời chia sẻ của Lệ Thu về cuộc đời, tình trường cũng giống như những gì kể trên.

Trong các mối tình kể trên cho thấy danh vọng cuộc đời và tình yêu lận đận trong cõi vô thường này của Lệ Thu cũng như nhiều nữ ca sĩ khác trên thế gian!

Hồng Dương gia nhập làng báo rất sớm ở nhật báo Chính Luận thời Đệ Nhất Cộng Hòa. Cuộc tình của Hồng Dương & Lệ Thu có với nhau con gái út là Thu Uyên. Năm 1978, Lệ Thu có mở một hàng cà phê Thu Uyên ở Tân Định. Đến tháng 11 năm 1979, Lệ Thu cùng Thu Uyên vượt biển đến Pulau Bidong và sang Mỹ vào giữa năm 1980. Đến năm 1982, hai cô con gái lớn của Lệ Thu với người chồng thứ hai (Tony Sơn) cũng vượt biên và đoàn tụ với mẹ tại Nam California.

Sau tháng 4/1974, Hồng Dương bị tù một năm. Không vượt biên cùng Lệ Thu. Khi mới đến Quận Cam trên đất Mỹ, cả 3 gặp nhau (có Linh Linh Ngọc) rồi “riêng một góc trời” mỗi người có cuộc sống riêng. Để giúp bạn ta có niềm vui trên đất Mỹ, Bùi Xuân Hiến, Long Ân và Ngọc Hoài Phương ra tuần báo Chính Luận, Hồng Dương làm Chủ Bút nhưng được thời gian tờ Chính Luận bỏ cuộc chơi.

Sau này nơi cà phê Mưa Rừng (người thân của Hồng Dương) ở góc đường Brookhurst & Edinger. Thịnh thoảng anh ra quán gặp bằng hữu. Hồng Dương qua đời ngày 18/1/2018 tại Quận Cam, nên lúc Lệ Thu trả lời phỏng vấn năm 2016, anh vẫn còn sống.

Cùng là báo giới với nhau, gọi là “tình bạn” giữa “người đó” nhà báo ở Seattle và ca sĩ mang tính lãng mạn cho đời thêm vui trong cõi tạm. Tôi đã từng được những lời chia sẻ, người đàn bà với ngày tháng còn lại sợ nhất là nỗi cô đơn! Ở Mỹ, con cháu có cuộc sống riêng, hình như “hồn nhiên” trong nỗi buồn đang “gặm nhấm tâm hồn” hoang hân của cuộc đời! Cháu nội, ngoại ghé thăm cũng dán mắt vào iPhone... rồi vào chúc sức khỏe trước khi về.

Trước đây, bạn văn Lâm Tường Dũ (tác giả Tình Sử Nhạc Khúc) cũng vào thời điểm này, nhờ tôi viết bài: Lệ Thu, Tình Khúc Với Thu. Tôi thấy đề tài ngò ngổ vì tên tuổi ca sĩ với những tình khúc liên quan đến Thu đã từng đi vào tâm hồn người ái mộ âm nhạc từ nhạc phẩm của Đoàn Chuẩn, Phạm Duy đến Vũ Đức

Sao Biển, Ngô Thụy Miên, Trường Sa... Ở trong nước “Nhạc Vàng” bị cấm, bị đả kích thậm tệ rồi “Nhạc Vàng ngự trị nền âm nhạc cả nước”, nhưng tôi té nhị từ chối, tuy chẳng quan tâm ca sĩ về VN hát hò với cái nghiệp “xướng ca” mà truyền thông Việt ngữ nơi đây đã nêu lên vài trường hợp không mấy hay ho gì. Hát hò là chuyện thường tình nhưng tuyên bố lung tung, chấp nhận bài hát theo “đơn đặt hàng” để gây dị ứng trong cộng đồng người Việt tị nạn là chuyện khó chấp nhận. Đã có những lời bình phẩm khi viết về hình ảnh vài tiếng hát đã hy sinh mạng sống, bỏ nước ra đi... rồi quay về ca khúc “Hậu Đình Hoa” mà nhà thơ Đỗ Mục than thở trước vận nước trong bài thơ Bạc Tàn Hoài. Chuyện cũ đã qua!

Với tâm hồn nhân bản của truyền thống Việt Nam từ thời cha ông, nghĩa tử, nghĩa tận. Nhận được tin buồn Lê Thu vĩnh viễn ra đi trong cơn đại dịch, Orange County trong tình trạng ban bố “stay at home”, tình trạng bị đăt đến lúc bệnh viện không có chỗ nhận người già bị nhiễm Covid-19, xác người trở thành “hư vô & cát bụi” quá đau thương cho thân nhân!

Trước nỗi đau này, mượn câu thơ trong Chinh Phụ Ngâm để tiễn biệt Lê Thu Bùi Thị Oanh: **“Oanh bay đi biển biệt chẳng quay về”**.

Và, tiếng hát đầu tiên của cuộc đời với câu kết trong nhạc phẩm [Dang Dở](#) (Tà Áo Xanh) như định mệnh *“Hoa tàn nhạc bay theo không gian”* tiễn người: Lê

Thu về cõi thiên thu! *“Đời xa tiếng ca nào ai tiếc thương bẽ bàng”* ([Ánh Đèn Màu](#)).

Little Saigon. January 16, 2021

Vương Trùng Dương

LỆ THU hát: “NHỮNG TÌNH KHÚC CHỌN LỌC”

01. Xin còn gọi tên nhau
& Một mai em đi - Lệ Thu & Diễm Liên
02. Lệ đá - Lệ Thu
03. Dạ khúc cho tình nhân - Lệ Thu
04. Chiều tím - Lệ Thu
05. Thà như giọt mưa - Lệ Thu
06. Lá đổ muôn chiều - Lệ Thu
07. Kiếp cầm ca - Lệ Thu
08. Tình khúc tháng sáu - Lệ Thu
09. Con mưa phùn - Lệ Thu
10. Mái tóc dạ hương - Lệ Thu
11. Hương về Hà Nội - Lệ Thu
12. Thuyền viễn xứ - Lệ Thu
13. Nếu vắng anh - Lệ Thu
14. Đêm vũ trường đáng yêu - Lệ Thu
15. 10 năm yêu em - Lệ Thu
16. Tĩnh - Lệ Thu
17. Vào tình khúc - Lệ Thu
18. Hoài cảm - Lệ Thu
19. Bản tình cuối - Lệ Thu
20. Người về - Lệ Thu
21. Tình khúc chiều mưa - Lệ Thu
22. Em chết theo ngày vu quy - Lệ Thu
23. Giấc thu - Lệ Thu
24. Tan tác - Lệ Thu
25. Tơ sầu - Lệ Thu
26. Tôi đi tìm lại một mùa xuân - Lệ Thu
27. Ngậm ngùi - Lệ Thu
28. Đồi thông - Lệ Thu
29. Giọng buồn chơi vơi - Lệ Thu
30. Ướt mi - Lệ Thu
31. Xin chờ tình ta theo - Lệ Thu
32. Em đi rồi - Lệ Thu
33. Đời còn vang bước em - Lệ Thu
34. Tôi vẫn mơ giấc mộng dài - Lệ Thu
35. LK Nhìn những mùa thu đi, nắng thủy tinh - Lệ Thu
36. Người tình không chân dung - Lệ Thu
37. Khúc nhạc sầu cho em - Lệ Thu
38. Đỉnh sầu - Lệ Thu
39. Chờ một kiếp mai - Lệ Thu
40. Đêm đông - Diễm Liên & Lệ Thu
41. Nhớ người ra đi - Lệ Thu
42. Xin còn gọi tên nhau - Lệ Thu
43. Về miền trung - Lệ Thu
44. Gửi người ở lại - Lệ Thu
45. Medley Nước mắt mùa thu
& mùa thu đã chết - Lệ Thu & Hoàng Anh Thu

Chia Buồn & tâm tình của Ca Nhạc sĩ

(Nguồn: tổng hợp từ các báo online khắp nơi)

† PHÂN ƯU †

Vô cùng xúc động
và thương tiếc:

Ca sĩ

LỆ THU

(Bà Cecilia Bùi Thị Oanh)

Sinh ngày 16 tháng 7 năm 1943 tại Hải Phòng, Việt Nam
Được Chúa gọi về vào lúc 19 giờ ngày 15 tháng 1 năm 2021
tại Fountain Valley, California, USA

HƯỞNG THỌ 78 TUỔI

Thành thật chia buồn cùng tang quyến
Nguyễn cầu linh hồn ca sĩ Lệ Thu - Cecilia Bùi Thị Oanh
an nghỉ nơi Nước Chúa

Đồng Kính Phân Ưu

Kiểu Chinh, Cung Tiên-Josee, Nhà Ca-Trần Dạ Từ, Khánh Ly, Nguyễn Xuân Nghĩa, Phan Tấn Hải, Nguyễn Thân-Bích Liên
Thụy Trinh, Hòa Bình, Sông Văn, Vũ Quý Hạo Nhiên - Y Sa, Thu Vàng-Thân Trọng Mẫn, Mỹ Nương Trinh-Nguyễn Minh
Đình Quang Anh Thái, Doãn Hưng, Nguyễn Lập Hậu, Jimmy Nhựt Hà, Vành Khuyên - Bảo Phương, Như Băng
Orchid Lâm Quỳnh, Văn Quang, Nguyễn Quốc Thái, Nguyễn Khắc Nhân, Đăng Giao, Nguyễn Nghiệp Nhung

PHÂN ƯU

Đại Gia Đình Thông Tin Dân Vận Chiêu Hồi
được tin buồn:

Nữ Danh Ca LỆ THU **Tên đời BÙI THỊ OANH**

Nguyên Ca Sĩ thuộc
Đoàn Văn Tuyên Trung Ương Bộ Dân Vận Chiêu Hồi VNCH.

Sinh ngày 16.7.1943 tại Hải Phòng Việt Nam
Mệnh chung lúc 19 giờ ngày 15 tháng 01 năm 2021
tại Fountain Valley, Orange County, California, Hoa Kỳ

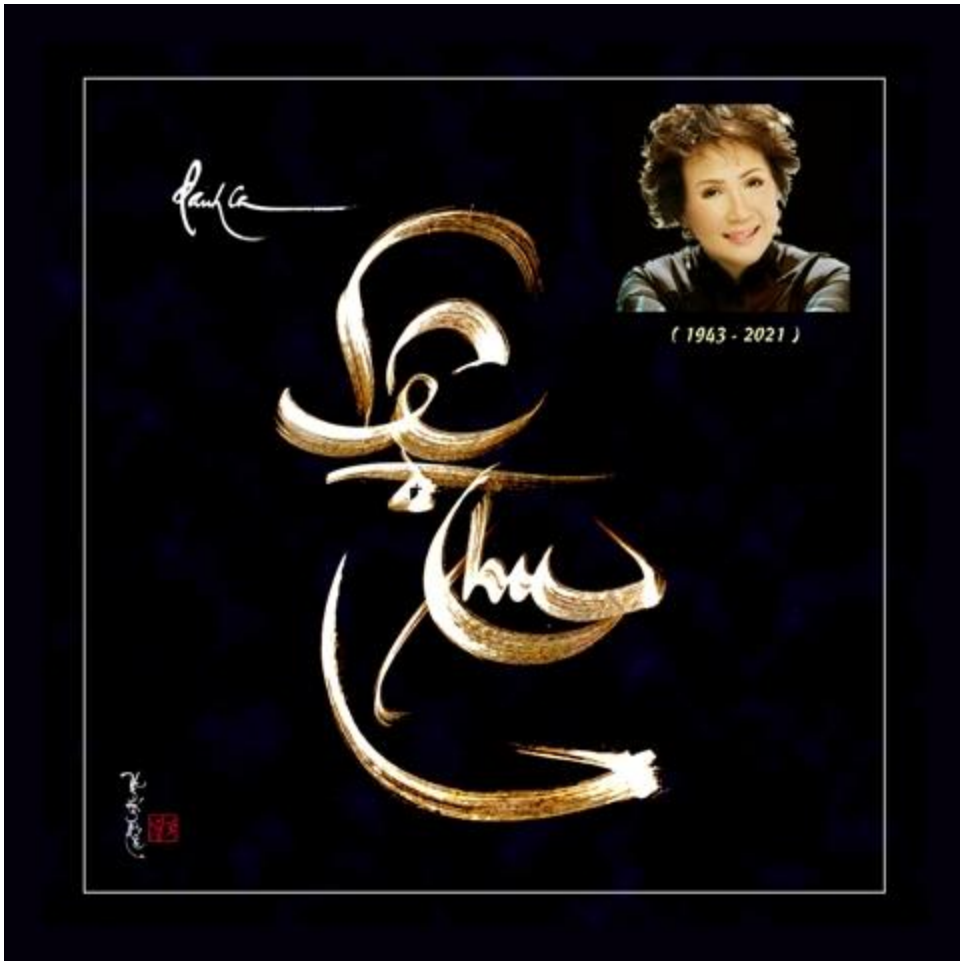
Hưởng Thọ 78 Tuổi.

Đại Gia Đình Thông Tin Dân Vận Chiêu Hồi
thành thật phân ưu cùng gia đình tang quyến.

Nguyện cầu linh hồn người quá cố
sớm hưởng nhan Thánh Chúa.

Hoàng Đức Nhã
và Đại Gia Đình Thông Tin Dân Vận Chiêu Hồi VNCH
THÀNH KÍNH PHÂN ƯU

Anh Phan Anh Dũng thân,

Sự ra đi của chị Lệ Thu là một tin buồn cho hàng triệu triệu khán thính giả yêu thích nhạc vàng Việt Nam.

VÔ CÙNG THƯƠNG TIẾC!

VĂN TẤN PHƯỚC Paris

Dòng La San

*Hội Tương Trợ Thánh Lễ Dòng La San
nhân*

Cecilia BÙI THỊ OANH (Lệ Thu)

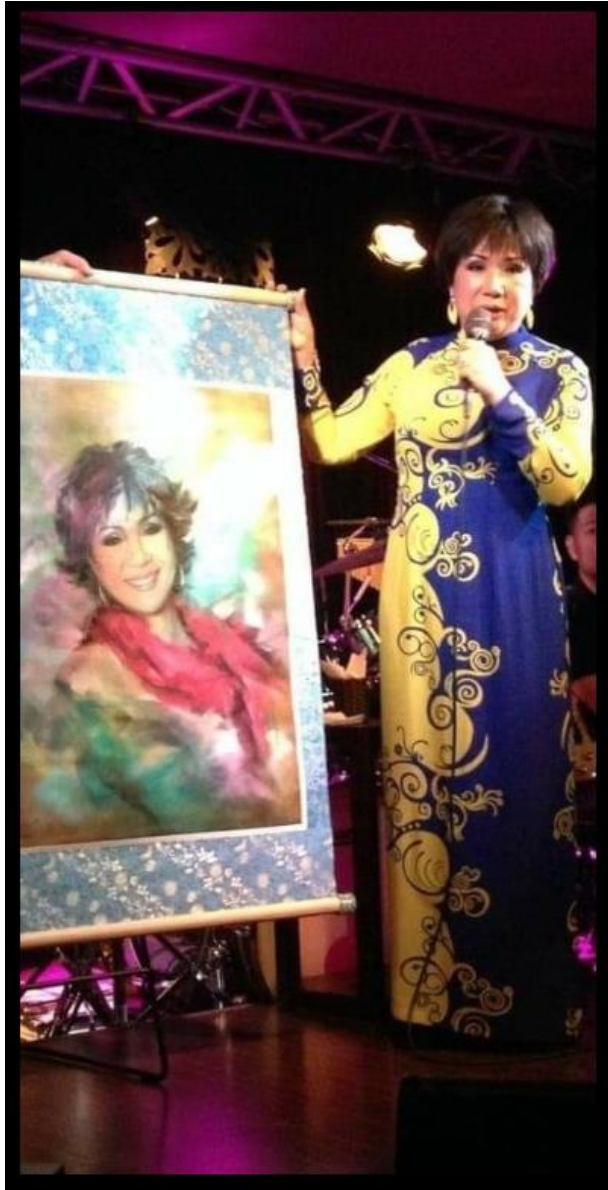
*Là hội viên vĩnh viễn
với đặc ân hưởng nhờ
ơn ích thiêng liêng
của Dòng La San
vào 500 thánh lễ mỗi năm.*

Ngày 1 Tháng 02 Năm 2021

Sister Huỳnh Hội Trường

Người Xin Lễ: PH / PC

*Lệ Thu nhận bức tranh do họa sĩ Vũ Quốc vẽ tặng
(Vũ Quốc là con trai của thi họa gia Vũ Hối)*

Lúc này nhiều Tin Buồn quá ! Tuy không có duyên quen Chị Lệ Thu nhưng đã nghe giọng ca chị nhiều năm, Vô Cùng Thương Tiếc Nữ Danh Ca Lệ Thu ! OANH VÀNG Vút Cánh Bay ! Để Cho Đời MÃI TIẾC THƯƠNG !!! Giọng Ca Tuyệt Diệu Thanh Thoát ! Trầm Âm ... Như Tiếng Kinh Hiền ...

MẤY VẦN TIỀN BIỆT Ca Sĩ LỆ THU

*OANH Vàng Vút Cánh Bay rồi
Người Về ! Để Lại Cho Đời Tiếc Thương !
Bài Ca: " DANG DỠ " Đoạn Trường ...
Giọng Vàng, Cô Tịch ! Mấy Phương U Hoài ...*

*Nhớ Người ! Tiếng Hát Tuyệt Vời !
"TÀ ÁO XANH " Khúc Tình Lời ... Ru Tình ...
"NƯỚC MẮT MÙA THU KHÓC THƯƠNG PHẬN MÌNH"
Tiễn Người Ngủ Giác An Bình Ngàn Thu ...*

LỆ THU ! NHỚ NGƯỜI ! LỆ THU !
Nhớ Người Tiếng Hát ... ĐẸP ! NHƯ : KINH VÀNG ...

Chân Thành PHẦN ƯU Cùng Tang Gia Nỗi Đau Vĩnh Biệt !!!

Kính Thành Nguyện Cầu Anh Linh Danh Ca LỆ THU AN NGHỈ CỐI VĨNH HẰNG !

Chân Thành Tiếc Thương,

TUỆ NGA (Oregon USA)

Anh Phan anh Dũng thân mến,

Cảm ơn anh đã tổng hợp nhiều bài viết hoài niệm một thời về tiếng hát Lệ Thu.

Thu đã đi rồi, còn mắt mát nào lớn hơn? từ nay Lệ Thu đã vĩnh viễn bỏ chúng ta về nơi chốn không cùng.

Vô cùng thương tiếc... còn có lời nào xoa dịu nỗi buồn này?

TRƯỜNG SA (Canada)

Lệ Thu & NS Trường Sa

Sau một thời gian chống chọi với cơn bạo bệnh, Nữ danh ca Lê Thu đã được Chúa gọi về lúc 7:00pm, ngày 15 tháng 1 năm 2021

Thanh Thúy xin chân thành chia buồn cùng tang quyến.

Xin cầu cho linh hồn Cecilia Lê Thu an nghỉ trong tình thương yêu của Thiên Chúa và Mẹ Maria!

 [Lê Thu, Thanh Thúy | LK Giác mơ hồi hương – ASIA 2005](#)

Nữ ca sĩ **Phượng Thanh** đăng tải loạt ảnh cô chụp cùng danh ca Lệ Thu kèm theo là dòng chia sẻ: “Tạm biệt Idol Danh ca Lệ Thu – tạm biệt mẹ Thu! Thế hệ con một lần hạnh phúc được hát trong live show của mẹ!”.

“Thế hệ chúng tôi chỉ được nghe chứ không được gặp cô Lệ Thu. Năm 2014, cô về nước làm liveshow, tôi may mắn khi được tham gia hát trong show ấy.

Đặc biệt hơn, về phần làm truyền thông chương trình, tôi được lái xe máy chở cô đi dạo quanh Sài Gòn. Hạnh phúc lắm đấy bạn! Tôi với cô Lệ Thu vào chợ Bến Thành mua nón lá, mua vải may áo dài.

Ấn tượng sâu nhất của tôi là tính cô rất thẳng thắn, yêu ghét rõ ràng, điểm này tôi rất giống cô. Cô hết sức gần gũi với đồng nghiệp dù tôi chỉ là hàng con cháu. Thú thật, chúng tôi không được phép nhận xét bất cứ điều gì về giọng hát của cô. Cô thuộc thế hệ vàng – giai đoạn mà tiếng hát của những danh ca là di sản của âm nhạc Việt Nam. Cô hát quá tuyệt vời, quá độc đáo”.

Diễn viên **Đức Tiên**: “Tạm biệt danh ca Lệ Thu... mùa Thu đã tắt!”.

Ca sĩ **Đức Tuấn**: Con xin vĩnh biệt Cô: DANH CA LỆ THU!
Cô an nghỉ Cô nhé. Mọi người sẽ trân quý mãi giọng hát tuyệt vời của Cô!

Đức Tuấn song ca với Lệ Thu: 🎵 [“NHA TRANG NGÀY VỀ”](#) của Phạm Duy

Nữ ca sĩ **Thanh Thảo** trích dẫn lời ca khúc “Nước mắt mùa thu” của nhạc sĩ Phạm Duy để tiễn biệt danh ca: *“Nước mắt mùa Thu khóc than một mình. Một đời ca sĩ hát trong buồn tênh. Giọng ca buồn bã vào trong đời úa. Thời gian còn đó còn thương còn nhớ hoài. Trời ơi nước mắt mùa Thu khóc thân phận mình....!”*

Ngàn thu vĩnh biệt...!

Nữ ca sĩ **Hương Lan**: “Thật đau buồn khi được tin từ gia đình! Nữ ca sĩ Lệ Thu đã được Chúa gọi về lúc 7 giờ đêm thứ sáu 15-1-2021. Thành kính phân ưu cùng quý quyến!”

Ca sĩ **Dương Triệu Vũ**: “Xin thương tiếc vĩnh biệt cô... Cầu mong cô được an nghỉ! Trong đầu con luôn vang vọng câu “dương trần đã vang lên bài thánh ca” với chất giọng sáng chói đặc trưng của cô mỗi khi đồng về. Hay bài “Thuyền viễn xứ” đầy hoài niệm. Con cảm ơn cô đã mang lại biết bao nhiêu cảm xúc cho nhiều thế hệ... Cô đã để lại một di sản âm nhạc đáng kể cho đời. Xin cúi đầu tiễn biệt một thần tượng Danh ca Lệ Thu!”.

Ca sĩ **Quang Thành**: “Không người yêu nhạc Việt nào không biết đến tên danh ca Lệ Thu với sự nghiệp trải dài hơn nửa thế kỷ. Cô ra đi là sự mất mát lớn, thật không ai muốn mà cũng chẳng tin nổi.

10 năm qua, cô Lệ Thu đồng hành cùng chương trình Vòng tay nhân ái với chúng tôi. Khoảng một giờ trước khi cô Lệ Thu qua đời, tôi và cô Khánh Ly còn nói với nhau rằng sau dịch, khoảng tháng 4/2021, sẽ làm một tour diễn. Chúng tôi ao ước có cô Lệ Thu tham gia nhưng không được nữa rồi.

Ấn tượng lớn nhất của tôi là cô Lệ Thu xem sân khấu như đạo, đức tin của mình. Tôi hiếm thấy ai trách nhiệm với nghề như thế. Bạn có tin một danh ca hát một ca khúc trong 60 năm sự nghiệp nhưng nếu phải hát lại, cô ấy vẫn tập luyện như mọi người không? Tôi ngưỡng mộ cô vô cùng.

Cô Lệ Thu giữ giọng rất tốt, thường xuyên tập thể dục giữ sức khỏe. Cô là tên tuổi lớn nhưng luôn tạo điều kiện, thậm chí dễ dãi với chúng tôi, nhất là hát thiện

nguyện. Cô rất thích hát thiện nguyện phục vụ mọi người.

Cô không nề hà chuyện hát với ai, không đòi cát-sê cao, chưa một lần tỏ vẻ ngôi sao hay gây khó dễ ban tổ chức.

Với vai trò biên tập viên, tôi luôn đặt cô Lệ Thu ở vị trí cao nhất trong chương trình. Nhưng cô luôn tự làm mọi thứ, hòa đồng với các đồng nghiệp. Cô đáp máy bay là tự động đến chỗ tập, không cần chúng tôi đưa đón. Cô ở cùng hậu trường với mọi người chờ make up, không đòi phòng riêng hay make up riêng.

Tôi còn biết, cô Khánh Ly luôn xem show nào có cô Lệ Thu hát chung là một thành công. Cô Khánh Ly rất quý, xem cô Lệ Thu là người chị cả.

Nghệ sĩ tuổi xế chiều thường thấy bi quan nhưng riêng cô Lệ Thu cho thấy sự lạc quan và độc lập cao. Cô không hề than thở dù sống một mình. Cô luôn giữ nụ cười trên môi và trong ánh mắt. Có thể, cô rất giỏi giấu nỗi buồn vào trong, không để người khác lo lắng...”.

Sự ra đi của danh ca Lệ Thu khiến **Khánh Ly** căng thẳng, một lần nữa tìm đến sự hỗ trợ của thuốc ngủ.

Trong tất cả nghệ sĩ song ca, Khánh Ly luôn luôn tâm đắc nhất Lệ Thu. “Tôi và chị Thu còn một lời hẹn tháng 4 về Việt Nam hát cho Vòng tay nhân ái và 2 đêm ở Nhà hát Lớn Sài Gòn. Tháng 11 năm ngoái, tôi mang cá ngon tặng chị Thu, còn nói chị ráng giữ gìn sức khỏe để năm sau đi chương trình...”, bà nói.

Hay tin Lệ Thu nhập viện đầu tháng 12/2020, Khánh Ly sững sờ không tin nổi. Đợt trước, có tin sai danh ca Lệ Thu qua đời, bà mừng thầm nói với ca sĩ Quang Thành: Em ơi, thường ai bị đồn qua đời sẽ càng sống lâu, sống thọ hơn đó. Chị hồi xưa cũng bị đồn qua đời đây này!

6 tuần Lệ Thu nằm viện rồi mất, Khánh Ly hỏi han tình hình của đàn chị hằng ngày. Hôm nào Lệ Thu thở tốt là bà vui, hôm nào đàn chị thở yếu bà lại lo. Tia hy vọng cuối cùng là chiếc máy trợ thở rồi cũng không giúp được Lệ Thu. Khánh Ly không hiểu vì sao chuyện này lại xảy đến với Lệ Thu.

Trước lúc Lệ Thu mất, nghe tin có lịch tiêm ngừa vắc-xin Covid-19, Khánh Ly gọi cho Quang Thành hỏi: “Em chọn nhạc cho chị với chị Lệ Thu ngay đi, tháng 4 đến nơi rồi, nhanh lắm em à! Bờ lý, danh ca phải tiêm ngừa thì con gái mới cho đi diễn.” Quang Thành bỗng hỏi: “Chị Thu nằm một chỗ như vậy thì tiêm làm sao?” Khánh Ly còn nói rằng khi Lệ Thu khỏe lại, cơ thể sẽ tự có miễn dịch, không cần tiêm nữa.

Không ngờ chỉ một tiếng sau, Khánh Ly lại gọi cho Quang Thành nói đứt quãng: “Thành ơi, chị Thu mất rồi, chị phải làm sao đây?, bà liên tục kêu “Thu ơi”. Phản ứng của bà giống hết thời chồng mất. Bà bàng hoàng đến mức không biết phải làm gì, xoay xử thế nào.

Ký ức về Lệ Thu trong Khánh Ly chảy qua như cuốn phim. Thời mới vào nghề, Khánh Ly lặn lội, mãi 8 năm sau gặp cố nhạc sĩ Trịnh Công Sơn mới nổi tiếng.

Bà kể: “Chị Lệ Thu nổi tiếng từ sớm. Nếu Thái Thanh có Phạm Duy, Khánh Ly có Trịnh Công Sơn, Lê Uyên có Phương thì Lệ Thu bước vào nghề độc lập, không cậy nhờ ai. Tôi đang lang thang ở Đà Lạt thì chị Lệ Thu đã là giọng hát nữ hoàng ở phòng trà Sài Gòn”.

Ngập ngừng một lát, bà nói thêm: “Chị Lệ Thu hát nhạc ông Trịnh trước cả tôi. Chỉ khi hát chung với chị, sự tự tin của tôi tiêu biến. Chị hát đến độ chuẩn mực,

ảnh hưởng đến nhiều thế hệ nghệ sĩ sau này, trong đó có tôi. Thường ca sĩ nổi tiếng nhờ bài hát nhưng với chị Thu, bài hát nổi tiếng là nhờ chị hát. Những bài nào chị hát hay rồi thường tôi không hát lại nữa”.

Trước đây, khán giả hay đồn đoán Lệ Thu và Khánh Ly không ưa nhau vì “một rường không thể có hai hổ”. Các show vừa và nhỏ hầu như chỉ mời Lệ Thu hoặc Khánh Ly đơn giản vì họ không mời 2 ngôi sao cùng dòng nhạc cũng như không đủ tiền trả cùng lúc 2 người. Vì thế, tin đồn cứ thế râm ran mấy chục năm.

Sự thật, trong thâm tâm, Khánh Ly không xem mình ngang hàng mà xem Lệ Thu ở trên mình một bậc. “Chị Lệ Thu là đàn chị, mà đã là đàn chị thì không so sánh. Hát chung với chị Lệ Thu, tôi chỉ được thêm chứ không mất đi thứ gì. Hồi chị sang Mỹ, tôi là người ký giấy bảo lãnh”, bà nói.

Trước đây, trong một talkshow, Lệ Thu và Khánh Ly từng nói về sự ra đi của cố danh ca Thái Thanh. Bất ngờ, Khánh Ly nói: “Có những mất mát có thể bù đắp, nhưng cũng có sự mất mát không thể nào bù đắp. Nếu một ngày nào đó chị Lệ Thu nghỉ hát, vị trí ấy mãi mãi không có ai thế vào được. Chúng tôi gọi chị Lệ Thu là “Tiếng hát vàng mười” là có lý do cả. Trong tất cả lời mời tôi hát, người tôi luôn mong ước hát chung là chị Lệ Thu”.

Lệ Thu từng nói với một người rằng cô yêu Khánh Ly, đề nghị người đó không phê bình Khánh Ly trước mặt cô.

Đa Khúc

Chiều buồn nhẹ xuống đời cô phụ
Người đến tìm người trong nắng phai
Ngày đó tóc mây thời đã nhạt
Có chớ cần trách khóc thương ai

Hãy cho làn nước mắt chìm sâu
Hồi kẻ nhau nghe chuyện kiếp nào
Đời lữ tỵ đầu tiên cánh mới
Thu người qua khỏi chốn thương đau

Ngọt ngào Đa khúc êm êm
Chiều nay lơ ghe mới trên mi sâu *

Kim Phụng

* Lời ca Đa Khúc của Nhạc Sĩ Phạm Duy

🎵 Đa Khúc -Serenade (F. Schubert) – Lời Việt: Phạm Duy, Tiếng hát: Lệ Thu

Lại thêm một người ca sĩ thương mến đã ra đi, đi trong xót đau vì nạn dịch. Kim Oanh và chị Kim Phượng gửi lưu niệm và xem như một lời nguyện cầu cho Linh Hồn chị Lệ Thu được an nghỉ thanh thoi và sớm hưởng Nhan Thánh Chúa. Thành kính.

Kính anh Phan Anh Dũng,

Thật là một sự mất mát quá lớn của chúng ta trong lĩnh vực âm nhạc. Lệ Thu, Chim Oanh Vàng cất giọng ca sớm vào thập niên 60-70 đã làm say mê bao nhiêu người dân Miền Nam quốc nội cũng như tại hải ngoại bây giờ. Nay Oanh vàng đã thôi hát để bay vào cõi thiên thu để lại chúng ta bao nhiêu thương tiếc và một sự mất mát lớn lao...

Nay đọc bài viết Tổng Hợp của anh về Lệ Thu không những sự thành danh cuộc đời của Lệ Thu mà còn liên kết với những bài hát mà chúng ta không bao giờ quên. Xin cảm ơn anh và toàn thể các anh chị Cơ Sở Cổ Thơm.

Thân kính! /Hoàng Hy

Kính anh Phan Anh Dũng,

Cùng thương tiếc một trong những vì sao sáng trên vòm trời âm nhạc vừa vụt tắt! Tôi xin có mấy vần thơ tiễn biệt Nữ Danh Ca Lệ Thu về cõi Vĩnh Hằng:

Chim **Oanh** vỗ cánh téch ngàn
Đời bông giọt **Lệ** rơi tràn phím **Thu**
Hương Xưa lẻo đẻo sương mù
Gọi *Mùa Thu Chết* buồn như tiếng lòng
Xin Gọi Tên Nhau Đêm Đông,
Bốn Mùa Thay Lá, Hẹn Hò, Tình Xa.
Rừng Xưa Đã Khép giọng ca,
Mười Năm Tình Cũ, Bể Bàng khép mi...

(4 câu thơ đầu của Quang Hà, 4 câu tiếp nối của Githéa Hoàng Hy)

QUANG HÀ Kính Bái

Lại thêm một tin buồn vào ngày cuối tuần. Hình như đối với thế hệ của tôi, mỗi ngày chỉ đón nhận những tin buồn đại loại như thế mà thôi. Không một ai trong coi đời ảo vô thường này tránh khỏi chu kỳ Sinh, Lão, Bệnh, Tử của Tạo Hóa. Ý thức được như vậy nên vào lúc gần tuổi “Bát thập nhi lạc kỷ dĩ ư thiên liểu” lúc nào tôi cũng sẵn sàng ra đi vì cuộc đời tôi đã trải qua đầy đủ những thăng trầm vinh nhục.

Xin bày tỏ lòng tiếc thương sự ra đi của Lệ Thu, nữ ca sĩ tài danh đức hạnh. Nguyên cầu hương linh Lệ Thu được an bình nơi cõi Vĩnh Hằng.

*Ngàn Thu Vĩnh Biệt Lệ Thu
Trời còn nhỏ Lệ sương mù hồn Thu
Vô thường một cõi phù du
Ánh Sao Rơi khiến thiên Thu u buồn.*

Thương Tiếc Lệ Thu

Lệ Thu **Nước Mắt Mùa Thu**
Con Thuyền Viễn Xứ mịt mù trùng khơi
Hương Xưa phủ kín dòng đời
Mười Năm Tình Cũ đầy vơi phận mình
Mùa Thu Chết trong lặng thinh
Bản Tình Cuối nét lung linh phong trần
Tuổi Xa Người thoáng băng khuâng
Tương tư **Giáng Ngọc** một lần hư hao
Mãi **Xin Còn Gọi Tên Nhau**
Đành ôm **Nửa Hồn Thương Đau** nghẹn lời
Dư âm **Thu Hát Cho Người**
Xuân hồng **Hạ Trắng** một đời yêu nhau.

NGUYỄN TRẦN – Toronto

Viết trong niềm thương tiếc nữ ca sĩ tài danh đức hạnh Lệ Thu.
Những bản nhạc (màu xanh) đã đưa Lệ Thu lên đài danh vọng.

Ca sĩ **Đông Lan**: Sáng thứ 7, tôi tự cho phép mình ngủ nướng, đến lúc sáng muộn mới mở điện thoại. Chuông điện thoại báo có tin nhắn, tôi mở ra, chỉ có vài chữ vồn vện “Chị ơi, danh ca Lệ Thu đã qua đời rồi”.

Tôi khựng lại một lúc, rồi bất chợt nhìn ra cửa sổ. Tại Paris, tuyết đang rơi dày đặc. Tôi nghĩ, có lẽ đời nghệ sĩ cũng như bông tuyết vậy, cứ hiện dang, đốt cháy bằng chính những nỗi niềm rất đời của mình để một ngày sẽ là những tinh thể thuần khiết bay lên...

Nhạc sĩ Trần Quảng Nam từng kể tôi nghe về cái duyên của ca khúc “[Mười năm tình cũ](#)”. Nàng ấy (xin phép tôi không muốn dùng cụm từ “cố nghệ sĩ Lệ Thu”) đã đến với ca khúc này như một mối duyên, lúc đầu bài hát được gửi cô Khánh Ly nhưng chàng nhạc sĩ để đầu đó phần nửa ca khúc... quên chưa tìm thấy. Tới khi gặp cô Lệ Thu thì bản hoà âm đã sẵn sàng, vậy là một bản thu mới ra đời tại San Jose (Mỹ).

Một năm sau, nàng gọi cho chàng xin hoà âm và nói: “Nam ơi, bài của Nam bây giờ nổi tiếng lắm biết không? Đi đâu cũng được yêu cầu hát”. Anh Nam luôn ca ngợi giọng ca Lệ Thu là một đẳng cấp khác biệt với những ưu điểm thiên phú, luôn để lại dấu ấn trong bất cứ ca khúc nào dù là ca khúc rất quen thuộc. Anh bảo: “Bài nào hầu hết dù có ca sĩ hát trước rồi, khi Lệ Thu dựng vào là lại một lần

nữa trở thành dấu ấn, từ Cung Tiến cho đến Trường Sa”.

Tôi không có nhiều kỉ niệm với cô nhưng vẫn nhớ mãi lần đầu hát chung sân khấu tại Paris vào cuối năm 2014. Tôi nhớ khán giả yêu quý cô và những ca khúc bất hủ gắn với một thời tuổi trẻ của một thế hệ như thế nào, cô vẫn phong thái đĩnh đạc, đầy quyền lực ngay từ trong cánh gà cho tới lúc trên sân khấu. Cách nói chuyện hài hước, bản lĩnh và giọng ca có bề sâu khắc khoải, trải đời, hát như cho không đời nhưng cứ như đang giữ lại gì đó bên trong. Một người trẻ như tôi thấy vinh dự vô cùng khi được chung sân khấu với cô.

Lúc một người bạn trai tới đón cô, dáng cô ngồi trên xe và phong thái chào hỏi của họ với đám đông làm tôi xao xuyến. Một vẻ đẹp nhẹ nhàng thanh tú, lịch thiệp, gần gũi nhưng đầy tôn trọng của thế hệ trước làm tôi thấy đời đẹp đẽ hơn. Tôi luôn thích những tinh thần lễ nghĩa cũ xưa, ý tứ như vậy... bởi ở đó tôi cảm thấy như đang chứa giữ kho tàng những phẩm chất đẹp đẽ, những nét thư tay hoen mực, những bức ảnh đen trắng đốm ó vàng, những bí mật thế hệ tôi không thể có, mà tôi không thể biết, chính vì thế nó trở nên thật hấp dẫn.

Đời nghệ sĩ loé sáng rồi tắt, có bao người sẽ nhớ đến tôi nếu một ngày tôi cũng biến thành mây khói theo những bông tuyết bay đi? Tôi chỉ chắc chắn một điều rằng đang có rất nhiều người khắp nơi trên trái đất này thương nhớ cô – nàng ca sĩ mang tên giọt nước mắt của mùa thu”.

Ca sĩ **Đoan Trường**: “Sự ra đi của chị Lệ Thu là mất mát lớn vì sẽ không có một danh ca Lệ Thu thứ hai trong âm nhạc Việt Nam”.

Kể về lần gặp gỡ đầu tiên với danh ca Lệ Thu, ca sĩ Đoan Trường nhớ lại khoảng thời gian anh vẫn đang là sinh viên chuẩn bị tốt nghiệp tại Nga vào năm 1994. Thời điểm đó, cộng đồng sinh viên người Việt tại Nga mới quyết định mời một số danh ca tại Mỹ đến để biểu diễn trong một chương trình âm nhạc đặc biệt đúng vào mùa thu. Khi đó, danh ca Lệ Thu là một trong những nghệ sĩ được mời tham dự chương trình này.

Kỷ niệm vui khi lần đầu chị em gặp nhau thì tôi có gọi chị Lệ Thu là cô. Thấy

vậy, chị cười và chị bảo tôi hãy cứ gọi chị bằng chị, xưng em cho trẻ trung và chị em thân mật với nhau. Tôi vâng lời chị và làm nhiệm vụ phiên dịch tiếng Nga cho chị trong thời gian đó.

Tôi thật sự bị cuốn hút bởi vẻ đẹp đằm thắm, sự thanh lịch của chị khi chị xuất hiện tại Nga trong cảnh sắc thời thu lãng mạn. May mắn với tôi là được cùng hát, đứng chung sân khấu với vai trò MC trò chuyện với danh ca Lệ Thu.

Tôi còn được ban tổ chức chương trình phân công đưa đón chị đi tham quan những danh thắng của đất nước Nga. Đây cũng là lần đầu tiên chị được đến đất nước xinh đẹp, lãng mạn này. Đôi mắt chị lấp lánh niềm vui mỗi khi được chiêm ngưỡng khung cảnh trời thu giống như tên cũng gắn với mùa thu của chị.

Điều mà tôi có lẽ không bao giờ quên khi nhắc đến chị là thái độ chân tình, ân cần khi trò chuyện, chỉ dạy cho đàn em. Chị chỉ cho tôi cách hát, cách lấy hơi, cách nhả chữ sao cho nồng nàn, tình cảm. Tôi cũng khâm phục chị bởi khả năng hát live hoàn toàn, chuyên nghiệp. Đêm biểu diễn tại Nga, chị thể hiện 10 bài hát cùng ban nhạc. Lúc đó, tôi cũng sinh hoạt ở ban nhạc Đêm Huyền Trắng. Chị đã cùng với ban nhạc này trong đó có tôi đi diễn tại nhiều sự kiện lớn rồi sau đó chị mới trở lại Mỹ.

Sau bao năm không gặp lại giọng ca Nước mắt mùa thu, ca sĩ Đoàn Trường bàng hoàng khi biết tin nữ danh ca bị mắc Covid-19 và đã trút hơi thở cuối cùng vào lúc 19h ngày 15/1 (tức 10h sáng 16/1 giờ Việt Nam). Sự ra đi của danh ca Lệ Thu đã để lại niềm tiếc nuối trong lòng những người ở lại.

Ca sĩ Đoàn Trường: “Nếu ai đó một lần nghe chị hát trên sân khấu thì sẽ khó quên được giọng ca hiếm có của chị. Điều tôi thấy tiếc là kể từ năm 1994 cho đến nay, tôi chưa có dịp gặp lại chị Lệ Thu nữa dù bản thân tôi sang Mỹ biểu diễn và chị cũng có những lần về Việt Nam biểu diễn. Trong tôi, chị Lệ Thu mãi là người thầy đã hướng dẫn cho tôi bước đi những bước đầu tiên trên sân khấu âm nhạc chuyên nghiệp tại nước Nga. Từ phương xa này, tôi muốn thắp một nén hương lòng để tưởng nhớ nữ danh ca sở hữu chất giọng được mệnh danh là “Tiếng hát vàng mười”.

THU ĐÃ ĐI RỒI

Hôm nay là ngày 16 tháng Giêng năm 2021, một năm thật mới thật đẹp nhưng cũng thật buồn. Buồn như buổi chiều nay được tin một người chị, một người bạn vừa vĩnh viễn ra đi. Đó là danh ca Lệ Thu.

Sau nhiều ngày chống chọi với Thần Tử, cuối cùng danh ca Lệ Thu đã nhắm mắt lìa đời. Đây là cái chết đầu tiên cũng là cái chết đầu năm 2021 của một nữ danh ca hải ngoại nhiệm phải con siêu vi khuẩn Vũ Hán, một vũ khí sinh học của Trung cộng.

Nói về danh ca LỆ THU, tôi còn nhớ ngày 7 tháng 7/2006, nhân mùa hè ảm áp tôi bay qua Houston, Texas tham dự đêm dạ vũ ca nhạc chủ đề Tình Ca và Nhạc Sống do cô em Túc Trí và anh em địa phương tổ chức với sự góp mặt của Khánh Ly, Lệ Thu, Việt Dzũng và Anh Dũng. Nghệ sĩ chúng tôi lâu ngày gặp lại nhau vui vẻ kéo nhau lên sân khấu cùng cất tiếng ca vang một khúc hát ngợi ca mùa hè rực rỡ.

Lệ Thu là một danh ca, trời phú cho giọng hát đặc biệt thích hợp với những ca khúc của các nhạc sĩ Trường Sa (Mùa Thu Trong Mưa, Xin Còn Gọi Tên Nhau...), Phạm Duy (Mùa Thu Chết) và nhiều tác giả khác: Y Vân, Cung Tiến, Phạm Đình Chương, Dương Thiệu Tước, Trầm Tử Thiêng, Nguyễn Văn Thương... Vậy mà đứng cạnh tôi, cùng Khánh Ly, Việt Dzũng, Anh Dũng, chị Lệ Thu hát rất chân tình một ca khúc mùa hè của tôi.

Từ đó chúng tôi không còn dịp gặp lại nhau cho đến bảy năm sau thì Việt Dzũng

qua đời (2013), rồi hôm nay tới phiên chị Lệ Thu.

Danh ca Lệ Thu ra đi để lại nỗi tiếc thương cho gia đình, bạn hữu và giới mộ điệu. Chị ra đi cũng mang theo thoáng kỷ niệm của tôi với chị, một thoáng thời cũng là kỷ niệm. Trong giờ giải lao thấy tôi đứng dựa cột “suy tư”, chị Lệ Thu bước tới nhỏ nhẹ hỏi “Anh Tấn suy tư gì thế?”. Một câu hỏi xã giao bình thường nhưng thật thân thiện và ấm áp.

Nay thì Lệ Thu đã ra đi. Dù vậy, tôi vẫn nghĩ ở bên bờ kia chị vẫn nhìn thấy và cảm nhận được những người mến mộ mình; chị xứng đáng nhận được lòng yêu mến của giới mộ điệu trong và ngoài nước.

Danh ca Lệ Thu tên thật Bùi Thị Oanh, sinh ngày 16 tháng 7 năm 1943 tại Hải Phòng, là một trong những giọng ca lớn của nền tân nhạc Việt Nam...

phan ni tấn (Canada)

Ba Bài Hát Có Tên LỆ THU / Phạm Anh Dũng

Một lần, chị có nói: “Nắng Xuân Xưa, chị hát, nghe thấy cũng... được thôi”.
Nắng Xuân Xưa (Phạm Anh Dũng) Lệ Thu hát, Duy Cường hòa âm, Hoàng Khai Nhan video:

https://www.youtube.com/watch?v=8qKHckN_Mwg

Một hôm, chị gọi phone: “Dũng rảnh đến đây, chị cho em quà”. Khi đến hiệu âm của chị, cảm động, khi chị cho cái CD có bài **Xóm Cũ**, chị hát tặng. Chị nói: “Xóm Cũ, hát thấy buồn thật, vì nhớ... Việt Nam quá!”
Xóm Cũ (thơ Phạm Thế Trường, nhạc Phạm Anh Dũng), Lệ Thu hát, Hoàng Khai Nhan video:

<https://www.youtube.com/watch?v=E336MGgK0kk>

Rồi tình cờ, chị nhắc đến bài Nước Mắt Mùa Thu: “Ông Phạm Duy có nói sẽ viết một bài nữa có chữ Lệ Thu nhưng chắc ông ấy... quên mất rồi”. Khi tôi chào chị đi về, ánh mắt chị có vẻ nghi ngờ, khi tôi nói: “Em cũng thích cái tên Lệ Thu. Em sẽ viết ít ra một bài có tên Lệ Thu”.

Về nhà, tôi viết **Tình Là Hư Không**, với câu:

“...Rồi một ngày **lệ thu** hoen màu nắng...”.

Bài sau thì dễ dàng, chỉ cần đặt tên là Giọt Lệ Thu và tên chị có ngay ở tên bản nhạc. Mãi sau này, thêm **Dạ Khúc-Bài Nhạc Quỳnh Cuối Cùng** có chữ đầu tiên của 2 câu liên tiếp là Lệ và Thu::

“...**Lệ** ai rơi bên cũ

Thu vẫn đến trong mưa...”

Nhận được, chị đàn thử và phê bình bài Dạ Khúc-Bài Nhạc Quỳnh Cuối Cùng “nghe như nhạc classics”. Chị hát xong, gọi phone nói: “Bài này chắc là bài hay nhất của em đấy. Nhưng sao khi chị hát chị lại có cảm giác hát bài Hương Xưa của Cung Tiến ngày xưa”.

Dạ Khúc-Bài Nhạc Quỳnh Cuối Cùng (Phạm Anh Dũng) Lệ Thu hát, Huỳnh Nhật Tân hòa âm, Hoàng Khai Nhan video:

<https://www.youtube.com/watch?v=SjCM1VdMRy4>

(tháng Giêng 2021, trích trong bài viết **Chị Lệ Thu / Phạm Anh Dũng** đang viết dở dang)

Hội Quán Saigon, Cơ Sở Xuất Bản Ngày Mai
và Golden Swan Production

Trân trọng kính mời Quý Vị đến dự Chương Trình

Nhạc Thính Phòng, Dạ Tiệc, Dạ Vũ

“Những Giọng Nhạc Thu”

Với:

♦ **LÊ THU:** Tiếng hát pha-lê của Sài- Gòn Hoa Bướm cũ.

♦ **TRẦN THÁI HÒA:** Một giọng hát truyền cảm của mọi lứa tuổi

♦ **QUỲNH VI:** Một khuôn mặt trẻ, một giọng hát mới của sinh hoạt nghệ thuật hải ngoại

♦ **ĐOÀN CHÍNH:** Con trai của nhạc sĩ Đoàn Chuẩn, với tiếng dương cầm lả lướt và giọng hát cao vút, từ Canada sang hội ngộ cùng đồng bào Thủ-đô.

♦ Ban nhạc **DIAMOND:** Ban nhạc quen thuộc của những buổi sinh hoạt nghệ- thuật tại thủ đô.

♦ Hệ thống âm thanh hoàn toàn mới của **HOÀNG LỘC.**

Quỳnh Vi

Đoàn Chính

Thứ Bảy 25/9/2004

NHẠC THÍNH PHÒNG

Từ 2:00 PM - 5:30 PM

Giá vé: \$30

DẠ TIỆC & DẠ VŨ

Từ 8:00 PM - 1:00 AM

Giá vé: \$40

Tại **SAIGON HOUSE RESTAURANT**

7235 Arlington Blvd.
Falls Church, VA 222042

Tel: (703) 560-8180

Vé có bán trước tại:

- Washington Video: 6795 # 26 Wilson Blvd., Falls Church, VA 22044. Tel: (703) 538-4974.
- Bánh Mì Catinat: 6757 # 10-11 Wilson Blvd., Falls Church, VA 22044. (Trong Eden East). Tel: (703) 891-1875.
- Bà Bùi Tuyết, cell: (571) 338-1897.
- Nguyễn Đức Nam, (703) 698-9248, Cell: (703) 801-7767.

Ban tổ chức trân trọng kính mời

Hôm nay, trời CA mưa buồn, tìm Albums cũ thấy hình Lệ Thu trong chương trình “ Những Giọng Nhạc Thu” do tôi tổ chức năm 2004: Ca Sĩ Lệ Thu về VA hát với Trần Thái Hoà, Quỳnh Vi, Đoàn Chính. Nhạc Sĩ Trường Sa từ Canada cũng được mời sang VA, nghe Lệ Thu hát những bản tình ca của ông.

Tôi gặp Lệ Thu lần cuối cùng vào tháng 9 năm 2019 trong dịp họp mặt Mừng Sinh Nhật của Thu, anh Luận (KQ) và vài người bạn tại nhà Hồng Tâm & Phước. Theo MC Hồng Vân : Đến đưa tiễn chị Lệ Thu lần cuối. Trời buồn ảm đạm như khóc theo. “Nước Mắt Mùa Thu khóc ai trong chiều”.Chúc LỆ THU an nghỉ nơi cõi Vĩnh Hằng.

NGUYỄN ĐỨC NAM

THÚY NGA – PARIS BY NIGHT FACEBOOK

1/15/2021 - Nhận được tin nữ danh ca Lệ Thu đã Chúa gọi về lúc 7:00 đêm Thứ sáu 15/1/2021 tại miền nam California. Trung Tâm Thúy Nga xin gửi lời thành kính phân ưu đến tang quyến và xin cho Linh Hồn Cecilia Lệ Thu mau về hưởng Dung Nhan Chúa.

Lệ Thu hát [“NƯỚC MẮT MÙA THU” \(Pham Duy\) – PBN 72](#)

1/16/2021 – **MARIE TO:**

Trong ngày đầu thu hình PBN Xuân Hy Vọng thật căng thẳng, thì được hung tin cô Lệ Thu đã ra đi lúc chiều nay...

Bây giờ là 1g sáng về đến nhà, đầu óc miên man bản thân và cứ 1 câu hỏi đó lại đến “Tại Sao? Tại Sao??”

Cô vừa thu hình cho Music Box cách đây không lâu với cô Phương Hồng Quế và Trần Thái Hòa. Cô rất mạnh khỏe vui tươi và trong lúc chờ đợi set up cảnh trí cho Music Box thì cô thiếp đi trên sofa, mình vội mời cô vào phòng riêng để nghỉ. Cô nói “cô có thói quen ngủ trưa, khi nào xong cháu kêu cô dậy thu hình.” Music Box chưa kịp phát hành để cô được xem thì cô đã an giấc nghìn thu...

Lại thêm 1 ngày buồn thật ảm đạm đến với Âm nhạc Việt Nam.

Nước mắt mùa thu khóc ai trong chiều

Xin thành kính phân ưu cùng gia đình cô Lệ Thu

LỆ THU hát **“XIN CÒN GỌI TÊN NHAU”** – Sáng tác: **Trường Sa**

và nói chuyện với **MC Nguyễn Ngọc Ngạn** – (PBN 70- 2003)

[LÊ THU nói chuyện với MC Việt Thảo \(Jan 29, 2019\)](#)

Music Box #26 – Thúy Nga PBN
Danh Ca Lê Thu - Lần Trình Diễn Cuối Cùng

<https://www.youtube.com/watch?v=dYFh34cW0DE>

PHÂN ƯU

Trung tâm Asia và toàn thể các nghệ sĩ vô cùng thương tiếc sự ra đi của

Ca Sĩ
LỆ THU

Xin cảm ơn Cô đã để lại tiếng hát của cô trên sân khấu Asia, cũng như khắp nơi khác để cống hiến cho khán giả.

Tiếng hát lừng danh của Ca Sĩ Lệ Thu sẽ luôn vang vọng mãi trong tâm hồn người yêu nhạc.

Chúng tôi xin hợp lời cầu nguyện cho linh hồn Cecilia sớm về hưởng nhan thánh Chúa.

Thy Vân
Thay mặt Trung Tâm Asia.

LỆ THU hát ” [🎵 NƯỚC MẮT MÙA THU](#)” của Phạm Duy – ASIA 69 – 2012

[🎵 DANH CA LỆ THU \(1943-2021\)](#) – ASIA Entertainment Official

Lệ Thu, tiếng hát thôi bay trên hàng phố băng khuâng ..

“Lệ Thu, như cái tên tiền định của một đời nghệ sĩ hát bằng nước mắt yêu thương, bằng bạc như tơ sương của khung trời mùa thu đất Bắc lại đến với tiếng hát ái ân qua một loạt tác phẩm tuyển chọn thành danh trên mười lăm năm sân khấu cùng với sự đua tài của ba giàn nhạc danh tiếng nhất thủ đô” .. Đó là lời giới thiệu rộn ràng, sôi nổi đã mở đầu cho cuốn băng nhạc Sơn Ca số 9 dành riêng cho giọng hát Lệ Thu. Cuốn băng do nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông và hãng băng nhạc Sơn Ca thực hiện được phát hành vào dịp lễ Giáng Sinh năm 1974 tại Sài-Gòn với số lượng tiêu thụ kỷ lục giữa lúc cuộc chiến ở miền Nam Việt-Nam đang đi vào giai đoạn cuối.

Từ những sinh hoạt trong ca đoàn Công giáo đến ban Tâm Lý Chiến, Lệ Thu đã chấp chững vào con đường ca hát với từng bước đi tự tin. Hai cô ca sĩ trẻ măng, Trúc Mai và Lệ Thu trong chiếc áo dài trắng đơn sơ tìm đến và ngỏ ý xin được góp tiếng hát nơi phòng trà của nhạc sĩ Mạnh Phát nhưng bị từ chối vì tuổi tên còn quá mới mẻ và xa lạ. Thời gian đôi khi cũng là liều thuốc tiên và đã chấp đôi cánh thiên thần cho hai tiếng hát đó bay vào khung trời âm nhạc diệu ảo hòa với không khí tự do của đất Sài-Gòn hoa lệ.

Sài-Gòn bị đứt phim, và tiếng hát Lệ Thu còn kẹt lại giữa một khoảng trời giông bão. Một sáng thứ hai của năm 1979, buổi chiếu phim “chiều đăi” văn nghệ sĩ của mấy chục đoàn nghệ thuật hoạt động tại Sài-Gòn đã lòi cuốn hầu hết những gương mặt quen thuộc trong làng giải trí, từ ca nhạc, ảo thuật cho đến kịch nghệ và cải lương. Những hàng ghế trên lầu cũng như dưới nhà cửa rạp Quốc Tế trên đường Phạm Ngũ Lão dường như không còn một chỗ trống. Nghệ sĩ của Sài-Gòn ăn diện quần là, áo lụa và duyên dáng, lịch sự trong từng sắc áo. Hai ca sĩ Lệ Thu và Thanh Lan bước vào rạp trong những tà áo dài đẹp lộng lẫy làm ngẩn ngơ đám “dép râu, nón cối” và đó cũng là lần sau cuối, giới thường ngoạn còn nhìn thấy được Lệ Thu ở Sài-Gòn. Không lâu sau đó, chị xuống tàu đi vượt biển.

Tiếng hát đó lần nữa được cất cao ở một nơi rất xa, không phải là quê nhà lung linh lụa nắng hay băng lạnh trên hàng phố băng khuâng. Tiếng hát Lệ Thu đã chinh phục hầu hết khán thính giả tị nạn Việt-Nam trên nhiều quốc gia tự do và trải dài suốt mấy chục năm tại nhiều châu lục trên thế giới.

Cơn đại dịch cúm tàu đã cuốn đi tiếng hát “vàng mười” để khán giả gần xa bồi hồi với bao nỗi niềm xót xa, tiếc nhớ. Vĩnh biệt chị, vĩnh biệt tiếng hát hoài cảm

đã khuất xa giữa một chiều đông rét mướt ..

“Đưa em vào huyết đất sâu
Một chiều đông mưa giăng tơ sầu
Tiếng kinh cầu, lệ thương đau
Đưa em vào huyết đất sâu
Một chiều đông vương bao u sầu
Tiếng kinh cầu, gọi thương đau
Em đi vào cuộc hư vô
Còn gì đây trong nhân gian này
Tiếng thở dài, hận thiên thu”

(“ Tình chết theo mùa đông” của Trần văn Bù)

VUU VẤN TÂM (Germany)

BĂNG NHẠC SƠN CA 9 – Lê Thu với TÌNH KHÚC TIỀN CHIẾN

SCSNGHAK PO. BOX 639, LAWDALE, CA. 90260/USA - (213) 676. 6161 -- scsngnhak PO BOX 639, LAWDALE, CA. 90260/USA - (213) 676. 6161

CHƯƠNG TRÌNH NHẠC SƠN - CA 9

Lệ Thu và những tình khúc tiền chiến.

SIDE I.-

1.- ĐÊM ĐÔNG	Nguyễn Văn Thương - Kim Minh
2.- THUYỀN VIỄN XỨ	Phạm Duy
3.- GÓI GIÓ CHO MÂY NGÀN BAY	Đoàn Chuẩn - Từ Linh
4.- BÔNG CHIỀU TÀ	Nhật Bằng
5.- KIẾP NÁO CÓ YÊU NHAU	Phạm Duy
6.- GỌI GIẤC MƠ XƯA	Lê Hoàng Long
7.- LÁ ĐỔ MUÔN CHIỀU	Đoàn Chuẩn - Từ Linh
8.- RỜI MAI TÔI ĐƯA EM	Trương Sa
9.- CÒN CHỨT GÌ ĐỂ NHỚ	Phạm Duy - Vũ Hỷ Đạt

SIDE II.-

1.- NGÃN CÁCH	Y Vân
2.- XIN CÒN GỌI TÊN NHAU	Trương Sa
3.- LÁ THỬ	Từ Linh - Đoàn Chuẩn
4.- HẸN LY HƯƠNG	Ngọc Long - Anh Hoa
5.- TÌNH KHÚC THỨ NHẤT	Nguyễn Đình Toàn - Vũ Thành An
6.- NGƯỜI VỀ	Phạm Duy
7.- BAO GIỜ BIẾT TƯƠNG TƯ	Phạm Duy - Ngọc Chánh
8.- TÀ AỒ XANH	Từ Linh - Đoàn Chuẩn

CA. 90260/USA - (213) 676 - 6161 -- scsngnhak PO. BOX 639, LAWDALE, CA. 90260/USA - (213) 676. 6161

(Bảng nhạc SƠN CA do cố nhạc sĩ NGUYỄN VĂN ĐÔNG thực hiện năm 1974)

LỆ THU: Tiếng Ca Khởi Phụng Đảng Giao

Hồ Trường An

(Trích “Chân Dung Những Tiếng Hát I”)

Năm 1963 hay 1965 gì đó, tôi được nghe Lê

Thu hát bản “[Xin Mặt Trời Ngủ Yên](#)” của Trịnh Công Sơn trong đĩa nhựa microsillon. Cách gào rống vô cùng độc đáo đến mức trác tuyệt khi cô hát lên cao làm tôi ngưỡng mộ nồng nhiệt. Cũng như bài “Summertime”, bài “Xin Mặt Trời Ngủ Yên” là bài Blue có chỗ lên cao, chỉ có cách gào rống mới diễn tả nỗi cái đau banh gan xé ruột. Ở bài “Summertime” là nỗi đau trong kiếp nô lệ nhục nhằn của người Mỹ da đen. Ở bài “Xin Mặt Trời Ngủ Yên” là nỗi đau đớn lớn của

kiếp nhân sinh. Gào rống mà tiếng hát vẫn giữ vững cao độ, không sai một bán cung lại còn ngân nga rựa ràng như trường hợp Lê Thu đâu phải dễ. Giọng hát Lê Thu cao nên cô trình bày các ca khúc Tây phương có chỗ lên cao như

“[Come Back To Sorrento](#)” của De Curtis, bản “[Tristesse](#)” của Chopin, bản “[Serenade](#)” của Schubert, bản “[Rêveries](#)” của Robert Schumann đều hay, nhưng chỉ giúp cô nổi tiếng ở phòng trà Tự Do, chứ chưa đưa cô vào môi trường khách sành điệu lẫn khán thính giả thời thượng bên ngoài. Và theo tôi, chính những ca khúc theo thể điệu Blue mới làm nổi bật cái độc đáo của tiếng hát cô. Tuy nhiên, ca khúc “Xin Mặt Trời Ngủ Yên” chỉ là cái cửa mở ngõ để cô đi vào nhạc của Trịnh Công Sơn nhưng chưa phải là cái thang để cô leo lên tuyệt đỉnh vinh quang.

Thật ra, Lê Thu được khán thính giả bốn phương ngưỡng mộ qua bài “[Ngâm Ngùi](#)” của Phạm Duy. Đây là một trường hợp ngộ nghĩnh. Vào thuở cuộc chiến tranh Đông Dương giữa Pháp và Việt Minh, nhạc sĩ Lê Thương có phổ bài thơ này thành ca khúc “Tiếng Thủy Dương” và chỉ được vài ca sĩ đài phát thanh Pháp Á hát vài lần là bị xếp im lìm trong kho tàng nhạc sử nước nhà. Sau đó rất lâu, nhạc sĩ Phạm Duy phổ thành ca khúc “Ngâm Ngùi” có nhờ Anh Ngọc thu vào đĩa microsillon để giao duyên với giọng ngâm của Hoàng Oanh. Bài hát vẫn

không được ai chú ý. Chỉ có bài thơ của Huy Cận và giọng ngâm sắc vút của Hoàng Oanh là còn gây dư vang và tình ý trong lòng khách mộ điệu mà thôi. Phải đợi giọng diễn tả của Lệ Thu, bài hát mới nổi danh như cồn. Nhờ vậy, Lệ Thu trở thành một ngôi sao sáng tuyệt vời trên vòm trời ca nhạc. Có vậy, khi tiếp tục hát thêm các ca khúc của Trịnh Công Sơn, cô mới cùng Khánh Ly làm nổi tiếng các tác phẩm của anh chàng du ca tài ba lỗi lạc này.

Khi bài “Ngậm Ngùi” nổi tiếng kỷ lục thì nhạc sĩ Phạm Duy khoái quá, sáng tác bài [“Nước Mắt Mùa Thu”](#), lấy ý từ cái tên Lệ Thu để tặng người ca sĩ này. Thật ra thì cái tên Lệ Thu là cái tên khá phổ thông từ thuở xưa. Nhưng Lệ không có nghĩa là nước mắt mà là đẹp: diễm lệ, mỹ lệ, thanh lệ, tú lệ, kiều lệ. Lệ Thu là mùa thu đẹp.

Còn tiếng hát Lệ Thu thì sao? Tiếng cô khàn mà cao vút. Khi lên cao, cô vẫn giữ giọng thật, cô rống lên thật vang dội để cho tiếng trải đều ra, vạm vỡ và dũng mãnh như thác nước Niagara. Những bản [“Hương Xưa”](#), [“Hoài Cảm”](#) của Cung Tiến, [“Chiếc Lá Cuối Cùng”](#) của Tuấn Khanh, “Ngày Đó Chúng Mình” của Phạm Duy là những bản để cô biểu diễn giọng cao như bay vút tận trăm tầng cổ tháp và rần rỏi như đá hoa cương của mình. Giọng cao mà khàn khàn, dòn và sáng. Nhưng chuỗi ngân của cô không đều, hơi thô rít, làn hơi cô hơi ngắn, phải tinh tai lắm mới thấy cô vá vúi làn hơi và chuỗi ngân của mình. Cô trình bày bản nhạc đơn giản, không ỏng ẹo điệu đà nên tiếng hát dễ đi sâu vào tâm hồn người thưởng ngoạn.

Tiếng hát của Lệ Thu làm cho chúng ta nghĩ đến một trái hỏa châu bắn vọt lên không trung để tỏa ngời ánh sáng. Nó cũng giống như cây pháo Phi Thiên Thập Hường khi đốt phải phóng lên không trung để cho tiếng vang xa như sấm rền. Và qua những chuyện thần thoại của Trung Hoa, chúng ta có thể nghĩ đó là con giao long tu luyện lâu năm nên khi đắc đạo bay vọt lên chín tầng mây biếc, thoát khỏi kiếp sáu để biến thành con rồng thiêng về châu đức Ngọc Hoàng Thượng Đế. Nó cũng như con phụng từ đỉnh cao chót vót đáp xuống rừng xanh...

HỒ TRƯỜNG AN

LỆ THU NÓI CHUYỆN VỚI JIMMY NHỰT HÀ:

 [PHẦN 1 \(2017\)](#)

 [PHẦN 2 \(2017\)](#)

 [PHẦN 3 \(2018\)](#)

Lệ Thu – Giọng hát hoài niệm

Phương Thảo & Trường Chinh

NGUỒN: <https://www.nguoi-viet.com/> -Jan 18, 2021

Lệ Thu, cái tên tiền định, tiếng hát ròn của tân nhạc Việt Nam, vừa nằm xuống. Buổi tối mùa đông, tin Lệ Thu ra đi, tựa như một giọt nước mắt đang bị đông cứng vì lạnh, bỗng tan chảy ra, rơi nhẹ xuống cuộc đời... Một chia tay, vĩnh viễn, đậm thắm mà sâu, thật sâu, trong lòng người – những người trước đó như vẫn đang chờ đợi một sự màu nhiệm nào đó có thể xảy ra với Cô trong mùa khổ nạn này. Nhưng không. Lệ Thu ra đi, lần này ra đi thật, vẫy chào như một chiếc lá thu nào đó còn sót lại giữa mùa đông này. Giọt nước mắt kia là Lệ, chiếc lá ấy là Thu. Lệ Thu.

Lệ Thu là ca sĩ hàng đầu của nền tân nhạc Việt ở miền Nam trước 1975. Cô là một giọng hát tiêu biểu của thế hệ Cô trong không khí sinh hoạt văn nghệ miền Nam lúc bấy giờ. Tiếng hát ấy đã cất lên giữa một thành phố hoa lệ, giữa “Sài Gòn ban đêm mở cửa”, của giọng kèn trên đại lộ khuya. Lệ Thu thuộc hàng ca sĩ mà các nhạc sĩ tài năng phải tìm đến để đưa Cô những bài hát mới sáng tác, mong được tiếng hát ấy thổi hồn vào những âm vực đầu tiên đưa họ đến người nghe. Lệ Thu chính là người hát đầu tiên những bài hát xuất sắc của Trịnh Công Sơn, những “Hạ Trắng”, “Xin Mặt Trời Ngủ Yên” v.v... Lệ Thu cũng đã đưa những bài hát đầy tâm sự của Trường Sa vào lòng người: “Xin Còn Gọi Tên Nhau”, “Mùa Thu Trong Mưa”, “Rồi Mai Tôi Đưa Em”. Lệ Thu gắn liền tiếng hát mình với những ca khúc bất hủ của Việt Nam như “Ngậm Ngùi” (Huy Cận – Phạm Duy), “Mắt Biếc” (Cung Tiến), “Thu Hát Cho Người” (Vũ Đức Sao Biển), “Tình Khúc Thứ Nhất” (Nguyễn Đình Toàn/ Vũ Thành An), và còn rất nhiều nữa. Điều đó cho thấy một Lệ Thu cực kỳ nhạy cảm với âm nhạc và là người biết xử lý tốt nhất các sáng tác mới. Đó là điều không dễ dàng chút nào, nếu không nói là có thể có phần rủi ro trong sự nghiệp, nếu chọn bài hát không phù hợp. Nhưng hầu như bài hát mới nào, qua giọng hát Lệ Thu, đều thành công ngoài mong đợi.

Trong một bài viết, Cô nói: “Tôi hay nhớ những chuyện nhỏ như thế bởi chính chúng đã làm nên cuộc đời ca sĩ của tôi, như trường hợp bài Hạ trắng. Nhiều người thích nghe tôi hát bài này, có lẽ họ phải cảm ơn danh ca Hà Thanh đã mách tôi biết anh Trịnh Công Sơn đang muốn gửi cho tôi bài mới. Nhờ đó mà tôi sốt sắng tìm anh Sơn và có thêm một bài hát hay trong “gia tài” của mình.” Từ Lệ

Thu, “Hạ Trắng” của Trịnh Công Sơn trở thành một bài hát vượt thời gian. Đây chỉ là một ví dụ nhỏ, về cái “duyên” âm nhạc, trong cuộc đời ca hát của cô.

Trong không khí văn học nghệ thuật phong phú của Sài Gòn trước 1975, Lệ Thu là một Juliette Gréco của Việt Nam. Cũng như Juliette Gréco, ngoài tài năng vượt trội trong lãnh vực âm nhạc, Cô còn là người gần gũi với các nhạc sĩ, thi sĩ, văn họa sĩ của miền Nam lúc bấy giờ, thường được họ nhắc đến trong nhạc, thơ, văn chương. Phạm Đình Chương đề tặng riêng Lệ Thu bài hát “Mắt Buồn”, phổ thơ Lưu Trọng Lư. Dù chưa xác nhận, mọi người đều thấy hình ảnh Lệ Thu trong “Nước Mắt Mùa Thu” của Phạm Duy. “Rồi Mai Tôi Đưa Em” cũng là hình ảnh Lệ Thu mà nhạc sĩ Trường Sa đã viết thành v.v... Hơn thế, bao nhiêu mỹ từ các nhà văn danh tiếng đã dành riêng cho Cô: Duyên Anh gọi cô là “Tiếng Hát Vàng Ròng”, nhà thơ Nguyễn Sa gọi đó là “Tiếng Hát Vàng Mười”, còn nhà văn Nguyễn Xuân Hoàng viết: “Lệ Thu – tiếng hát không ngừng chinh phục.”

Với Lệ Thu, âm nhạc là một định mệnh. Lệ Thu sinh ra để hát những bài hát buồn, rải xuống đời những lời tự sự bằng một giọng hát tròn đầy, trầm lắng, ngọt ngào. Một chất giọng mezzo-alto (nữ trung trầm) hiếm hoi vì sự tròn trịa và âm vực cao, thấp rõ ràng của nó. Tiếng hát Lệ Thu có lẽ dễ đi đến lòng người, dễ đến với đại chúng hơn Thái Thanh, Mai Hương, Kim Tước... Nếu “Nửa Hồn Thương Đau” (Phạm Đình Chương) của Thái Thanh nức nở, cửa sổ vào vết thương, thì “Nửa Hồn Thương Đau” của Lệ Thu đưa ta đi vào phía sâu của thương đau, lui về lại thời gian khi vết thương đó vừa mới bị cắt đau. Vì thế, tiếng hát Lệ Thu là tiếng hát có khả năng gọi lại kỷ niệm một cách lạ kỳ, dễ dàng đưa người nghe tìm về một chân trời tím ngắt nào đó xa xưa. Người nghe có thể như chìm đắm trong không gian lan tỏa từ tiếng hát cô.

Lệ Thu còn là một con người duyên dáng, trí thức khi trả lời phỏng vấn. Điều đó có thể rõ trong bài phỏng vấn rất hay của Đinh Quang Anh Thái: (*)

“ĐQAT (hỏi): Tiếng hát LT đã là cảm hứng cho nhiều cây viết. Nhìn ở khía cạnh nào, thì tựu trung, những nhà văn, nhà báo từng viết về chị đều nhìn nhận rằng tiếng hát LT đã nuôi nấng nhiều ước mơ. Trong cuộc nói chuyện hôm nay tôi sẽ không đề cập nhiều đến LT, trên lãnh vực một nghệ sĩ tài danh, mà xin hỏi thăm chị về đời thường của LT – Chị có thể cho nghe một ngày trong đời của LT hiện nay ra sao?”

“LT (trả lời): Câu anh hỏi khiến tôi nhớ đến cuốn truyện nổi tiếng: “Một ngày

trong đời Denisovich” của văn hào Alexander Solzhenitsyn, trong đó tả về sinh hoạt 24 giờ của một tù nhân khổ sai ở nước Nga dưới chế độ CS – Tôi thì may mắn hơn (cười thoải mái) Denisovich – Sinh hoạt một ngày của tôi giống như mọi người – Sáng dậy, tập thể dục, rồi đi chợ nấu ăn, sau đó trả lời thư của khán thính giả bốn phương, và học hỏi thêm những điều tôi thiếu sót. Tôi còn phải đi thâu băng những bài hát – Như thế là đủ hết một ngày.”

Đó là cách trả lời ý nhị của Lệ Thu. Một số những bài phỏng vấn khác cũng cho chúng ta thấy quan niệm của Lệ Thu về cuộc đời, và về lãnh vực của mình – một Lệ Thu nghiêm túc, đầy năng lượng, đam mê với âm nhạc:

“Khi hát, tôi không còn thấy ai cả, chung quanh tôi không có ai cả. Tôi chỉ tập trung tư tưởng để hát theo nhịp đập của con tim mình, hát theo niềm hạnh phúc của mình. Tôi hát do những rung động phát ra từ tâm hồn tôi” (Little Saigon Radio, 2003).

“Tôi được nghe ở đâu đó rằng, hạnh phúc trong tầm tay mình và hiện hữu ở hiện tại. Quá khứ là gia sản của mỗi người, những gì có được ở hiện tại, dù là không may mắn nhưng tôi luôn bằng lòng với nó. Có câu danh ngôn vậy, hãy khép lại cánh cửa quá khứ và mở cánh cửa tương lai. Thì mở ra và bước thôi. Tôi không nhọc lòng lo lắng những thứ mình chưa biết, chưa trải ở tương lai” (Thế giới An ninh, 2015).

“Với tôi, âm nhạc là một phần không thể thiếu của đời sống. Tôi luôn tự hỏi nếu một ngày không có âm nhạc thì tôi sẽ như thế nào. Và tôi không trả lời được” (ZingNews, 2016).

Tiếng hát Lệ Thu là sự hoà niệm của biết bao nhiêu thế hệ. Nó giống như những âm thanh phát ra từ những chiếc máy hát xưa cũ trong lòng mỗi người. Cho dù có nghe giọng hát Lệ Thu của những năm sau này, thì nó vẫn là một giọng hát đã phủ một lớp bụi mỏng của thời gian. Tiếng hát Cô chưa bao giờ bi thảm, chưa bao giờ sầu muộn, bi ai. Tiếng hát ấy chỉ đi thẳng vào trái tim người bằng những nhịp âm sâu, lắng. Một Lệ Thu làm chủ hoàn toàn bài hát, làm chủ hoàn toàn sân khấu. Một phong cách trình diễn bất biến bao chục năm qua. Cô bước lên sân khấu và cất giọng hát thiên phú của mình, không điệu bộ, không những cử chỉ thừa thãi tay chân. Với Lệ Thu, chỉ có giọng hát tỏa mạnh, vang động đến tim người. Một Lệ Thu điềm đạm và đầy bản lĩnh trong trình diễn. Một phong cách của một nghệ sĩ lớn, một tiếng hát sinh ra để chinh phục khán giả.

Sự ra đi của Lệ Thu, với riêng tôi, như một sự lay thức nhẹ, nhẹ mà đau: Chúng ta rồi sẽ còn lại ai từ thế hệ quá tài hoa, quá đa âm đa sắc này? từ Thái Thanh, từ Mai Hương, rồi từ Lệ Thu ra đi... Trong tôi vang lên câu hát thật buồn của Trịnh Công Sơn, “ngồi bên dòng sông sẽ còn ai...” Sẽ còn ai? Chiều nay, cũng như rất nhiều người mến mộ cô, tôi đang nghe lại một loạt các ca khúc kinh điển của Lệ Thu, nghe tiếng hát ấy vẫn đâu đây, vẫn đang “bay trên hàng phố băng khuôn” này... Tiếng hát cô sẽ còn ở lại, lâu dài. Chắc chắn là như thế.

Nếu được chọn 5 ca sĩ Việt Nam thích nhất, chắc chắn tôi sẽ chọn Lệ Thu. Nếu được chọn 3, tôi sẽ chọn Lệ Thu. Nếu chỉ được chọn 1 người thôi, có lẽ tôi cũng sẽ chọn Lệ Thu. Vì tiếng hát ấy là tiếng hát của hoài niệm, của dĩ vãng, là hơi thở của nhiều thế hệ, trong đó có thế hệ của chúng tôi.

(*) <https://amnhac.fm/index.php/le-thu/4186-le-thu-qtoi-da-den-voi-cuoc-doi-nay-bang-chinh-trai-tim-toiq>

Phương Thảo & Trường Chinh

Lệ Thu (Tranh: Đinh Trường Chinh)

Lệ Thu – Tiếng hát bay trên hàng phố băng khuâng ...

Trần Cung Sơn – 2007

Chiều hôm nay đọc tin ca sĩ Lệ Thu trả lời những câu hỏi của những người yêu nhạc trên mạng lưới trong nước, lòng băng khuâng. Chị đã trở về Sài Gòn và hát trong đêm nhạc chủ đề nhạc và họa Trịnh Công Sơn mang tên Rơi Lệ Ru Người cùng nhiều tiếng hát thời danh trong nước vào cuối tháng 6/2007 tại nhà hát Hòa Bình với ca khúc Hạ Trắng mà theo lời kể thì Lệ Thu là người đầu tiên nhận được sáng tác này từ nhạc sĩ họ Trịnh gởi tới.

Vào hai ngày 24, 25 tháng 8, tại sân khấu của nhạc viện Sài Gòn, Lệ Thu sẽ xuất hiện chính trong chương trình nhạc Theo Dòng Thời Gian với những ca khúc nổi tiếng Chiều Một Mình Qua Phố, Mất Lệ Cho Người, Serenade, Đêm Đông cùng với hai giọng ca nam Cao Minh và Trọng Tấn. (Nhắc tới Cao Minh chợt nhớ tới giọng ca trầm ấm và khỏe trong bản Thuyền Và Biển, thơ Xuân Quỳnh, nhạc Phan Huỳnh Điểu, rất thành công).

Ký ức chợt trở về khoảng thời gian sau năm 1975, Lệ Thu lúc chưa vượt biển được, phải đầu quân cho một đoàn hát văn công và mỗi đêm khán giả vẫn nghe chị hát bản Tự Nguyện của Trương Quốc Khánh có câu: “Nếu là chim, tôi sẽ là loài bồ câu trắng...”. Và thập niên 80, chị có mặt tại hải ngoại và trở lại với nghề ca hát, sống trong cộng đồng người tị nạn hải ngoại hơn hai chục năm, tính từ thời đó cho đến nay.

Ngoài những bài hát nổi tiếng thời trước được thu băng lại bên này, có lẽ bản [Mười Năm Tình Cũ](#) của Trần Quảng Nam vào năm 1985, chị hát một cách xuất thần mà ngay chính sau đó vài năm chị cũng hát lại bài này trong một cuốn băng do một trung tâm thực hiện cũng không bằng. Có người cho là tiếng hát của Lệ Thu hay nhất là vào thời điểm khi Sài Gòn chưa thất thủ. Cuốn băng Sơn Ca 9 chủ đề giọng ca Lệ Thu, chị hát những bài chọn lọc thật tuyệt vời, rất tiếc loại băng cassette này theo năm tháng đã nhão mòn, khó mà giữ lại được âm thanh như cũ. Trong cuốn Tình Khúc Ngô Thụy Miên 1, Lệ Thu trình bày hai bản Giáng Ngọc (*Bàn tay năm ngón em vẫn kiêu sa...*) và Bản Tình Cuối (*Mưa có rơi và nắng có phai...*) cũng được coi là truyền cảm nhất và sau này ca sĩ Khánh Ly khi được yêu cầu hát đã phải từ chối và nói là Lệ Thu hát hai bản này quá hay cho nên xin nhường sự độc quyền cho chị.

Nhận xét về chất giọng Lệ Thu quả thật có nét đặc biệt, cách đọc lời bằng giọng Bắc Hà Nội cao sang, và nhất là giọng rung rất truyền cảm. Độ rung của giọng ca Lệ Thu không dài, không ngắn và vừa đúng mức độ hoàn hảo để tạo sự rung cảm cho người nghe.

Một lần gặp nhạc sĩ Lê Văn Thiện tại tiệm sách Tú Quỳnh mười mấy năm trước trong câu chuyện gẫu, có hỏi một câu là giữa Khánh Hà và Lệ Thu ai hát hay hơn thì ông cho là Khánh Hà. Và cũng trong một lần nói chuyện với Tuấn Ngọc thì nam ca sĩ này cho là tiếng hát Lệ Thu vào thời điểm sung mãn nhất của cuộc đời vẫn được chấm là hay nhất trong các ca sĩ. Người viết bài này hoàn toàn đồng ý với Tuấn Ngọc, cho dù khi nói nghệ thuật thì khó mà nói là ai hay hơn ai một cách rõ ràng. Chẳng hạn những năm sau này, Lệ Thu đã tâm sự rằng bây giờ chị hát hay hơn thời trước với lý do là chị hiểu các lời ca kỹ hơn để mà diễn tả cho có hồn, nhưng mà tôi vẫn thích nghe tiếng hát của chị trước năm 1975 hơn hiện tại. Trong một show ca nhạc tại San Jose, mời những ca sĩ nổi tiếng để trình bày ca khúc mà thính giả cho là họ hát hay nhất thì Lệ Thu trình bày ca khúc Xin Còn Gọi Tên Nhau của Trường Sa: “*Tiếng hát bay trên hàng phố bằng khung...*”. Cũng theo lời kể thì chị hát vào năm 1972, và tác giả đã vẽ ra tiếng hát Lệ Thu với câu ca trên.

Xin Còn
Gọi tên nhau

Trường Sa

LỆ THU thâu thanh vào đĩa hát THIÊN THAI

Nổi tặc

Tiếng hát bay trên hàng phố bằng khung
Phố vẫn hoang vu từ lúc em đi

Phạm Duy thì viết hẳn một bài hát Nước Mắt Mùa Thu để tặng cho Lệ Thu, tuy là có ý nghĩa riêng cho một ca sĩ nhưng giá trị của bài hát chưa ở trên đỉnh cao nghệ thuật so với những ca khúc khác của ông.

Khán giả trẻ có thể không thấy hào hứng với một dáng đứng của nữ ca sĩ Lệ Thu đứng yên một chỗ trên sân khấu trong tà áo dài, nhưng đó là nét đặc biệt của chị. Có lẽ chị cho là người ta cần nghe tiếng hát của chị hơn là xem chị trình diễn.

Một vài lần cùng có dịp đi ăn quán với Lệ Thu, ăn xong trong lúc chờ người khác nói chuyện thì chị dán mắt vào cuốn truyện cầm trong tay, điều này nói lên sự ham mê đọc sách của chị như câu trả lời trên báo điện tử. Tuy đọc sách nhiều nhưng người nữ ca sĩ này lại rất ít nói trên sân khấu và chỉ hát mà thôi.

Với số tuổi trên sáu mươi, trải dài tiếng hát trên khắp vùng đất nước cho đến hải ngoại thì hôm nay Lệ Thu lại trở về trên sân khấu của nhạc viện thành phố để hát những bài xa xưa, những bài hát có thời bị chế độ cấm. Con đường Nguyễn Du rất thơ mộng của Sài Gòn, nơi có trường nhạc, sẽ lại vang lên tiếng hát của

chị, chất đầy kỷ niệm.

Thời gian mấy chục năm, nhiều thay đổi, tôi tưởng tượng ra hình ảnh lãng mạn của đêm văn nghệ, nhớ lại những đêm đạp xe đến nghe các buổi diễn của nơi này, một thời tuổi trẻ đam mê. Có lẽ nghệ thuật là một trong những thứ còn lại lâu bền nhất.

Đầu óc chợt lan man... “ Tiếng hát bay trên hàng phố băng khuâng”.

TRẦN CÙNG SƠN – San Jose 29-8-2007

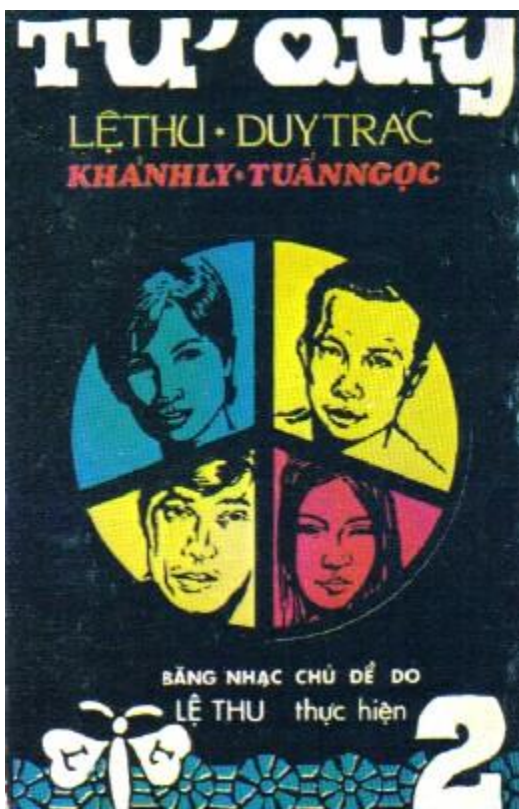

🎵 LÊ THU NÓI VỀ BĂNG NHẠC “TIẾNG HÁT LÊ THU” (The Jimmy show 3 – 2018)

BĂNG NHẠC 🎵 “TIẾNG HÁT LÊ THU”

Lê Thu thực hiện trước 1975

TIẾNG HÁT LÊ-THU	
<i>Do LÊ-THU thực hiện như một tác-phẩm để đời</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Với phương pháp thu âm tần siêu nhớt : GAUDIOSOUND • Với băng một hệ thống âm thanh siêu tần nhớt : BINSON 4 CHANNELS • Kỹ thuật trình bày hình ảnh siêu tần được thực hiện ở Việt Nam : BLACK LIGHT COLOR. 	
MẶT A	
1. NƯỚC MẮT MÙA THU .	Phạm Duy
2. NỬA HỒN THƯƠNG ĐAU .	Phạm Đình Chương
3. BANG NGANG .	Đỗ Lễ
4. HẠ TRĂNG .	Trịnh Công Sơn
5. NẾU MỘT MAI EM BÈ GIỮA DỜI .	Phạm Duy
6. NGÂM NGỒI .	thơ Huy Cận -- nhạc Phạm Duy
7. MỘT LẦN CƯỜI .	Hương Thi Thơ
8. TRÁI LẠI EM YÊU .	Phạm Duy
9. DUNG BƠ EM MỘT MÌNH .	Phạm Duy
10. NHƯ CÀNH VẠC BAY .	Trịnh Công Sơn
MẶT B	
1. MÙA THU CHẾT .	Phạm Duy
2. HOÀI CẢM .	Cung Tiến
3. HẸN HỒ .	Phạm Duy
4. XIN CÒN GỌI TÊN NHAU .	Trương Sa
5. VẾT LÀN TRẮM .	Trịnh Công Sơn
6. DẤU CHÂN ĐỊA ĐĂNG .	Trịnh Công Sơn
7. RỜI MAI TÔI ĐƯA EM .	Trương Sa
8. TÌNH KHÚC THỨ NHẤT .	Học: D. Toán * Vũ Th. An
9. HƯƠNG XUA .	Cung Tiến
10. ĐÀ KHÚC . (Berceuse) F. Schubert	và Phạm Duy

Tứ Quý

Lệ Thu - Duy Trác - Khánh Ly - Tuấn Ngọc

MẶT A

CHIỀU TÌM	LỆ THU
MÁI TÓC ĐÀ HƯƠNG	LỆ THU
MẶT BIẾC	LỆ THU
YÊU	LỆ THU
MỘ KHÚC	LỆ THU
THƯO BAN ĐẦU	DUY TRÁC
ĐÀ HƯƠNG SẦU	DUY TRÁC
DỪ MỤC	DUY TRÁC
ĐƯỜNG EM ĐI	DUY TRÁC

MẶT B

VÌ TÔI LÀ LINH MỤC	KHÁNH LY
NGHÌN TRÙNG, XA CÁCH	KHÁNH LY
CHỜ LẦN CUỐI	KHÁNH LY
CÒN GÌ NỮA ĐẤU	KHÁNH LY
MƯA RƠI	KHÁNH LY
CHUYỂN TÌNH	TUẤN NGỌC
CHIỀU TƯƠNG NHỚ	TUẤN NGỌC
BAO GIỜ BIẾT TƯƠNG TƯ	TUẤN NGỌC
BÀI KHÔNG TÊN SỐ 5	TUẤN NGỌC
RU EM	TUẤN NGỌC

Băng nhạc 🎵 TỨ QUÝ

Tiếng hát: Lệ Thu, Duy Trác, Khánh Ly, Tuấn Ngọc - Sài Gòn năm 1972

LỆ THU TÂM SỰ ...

Danh ca Lệ Thu được mệnh danh là “tiếng hát vàng mười” của nền tân nhạc Việt Nam. Từng có thời gian, cô nổi tiếng và sở hữu mức cát-xê cao ngất ngưởng lên đến một triệu đồng cho một tháng. Cô nói:

“Ngày đó lương công chức cao nhất cũng chỉ 32 đồng một tháng, còn một lượng vàng là 500 đồng”.

Thậm chí, còn có tin đồn rằng bầu show không dám mời Lệ Thu và Khánh Ly hát chung một sân khấu vì không đủ tiền trả cát-xê. Danh ca Thái Thanh khi được hỏi cũng tiết lộ coi Lệ Thu và Khánh Ly là đối thủ của mình.

Vậy nhưng, ít ai biết rằng, Lệ Thu cũng từng một thời gian lâm vào cảnh khó khăn, không một xu dính túi. Cô kể lại trong phần tiếp theo của chương trình “Bước chân dĩ vãng” của Jimmy Nhật Hà: “Thời gian đầu sang hải ngoại, tôi nghèo lắm. Lúc đó, tôi còn đang sống tại một đảo, tóc dài mà còn không có tiền cắt tóc. Một lần nọ, không biết ai gửi cho anh Hoàng Thi Thao (nhạc công vĩ cầm) tiền, anh ấy cho tôi ba đồng và nói: “Cầm tiền mà đi cắt tóc đi”.

Tôi nhận ba đồng đó, nhưng lại không cắt tóc mà đi mua rau muống với cá. Sở dĩ như vậy vì trên đảo tôi ở chỉ toàn ăn đồ hộp, không có đồ tươi. Tôi thèm quá nên mới mua cá và rau muống về luộc. Hoàng Thi Thao biết được mới mắng tôi: “Tao cho mày tiền để cắt tóc chứ cho tiền để ăn à?”. Tôi nhớ hoài câu chuyện này. Nhưng tôi thực rất biết ơn Hoàng Thi Thao. Một xu tôi cũng biết ơn chứ đừng nói tới 3 đồng hồi đó. Tôi còn nhớ, rất nhiều người hứa gửi tiền cho tôi.

Người thì bảo gửi tôi 100 đồng, người lại nói đã gửi tôi 150 đồng rồi. Nhưng tôi chẳng nhận được đồng nào. Không gửi thì lấy đâu ra mà nhận được”. Danh ca Khánh Ly ngồi cạnh nghe vậy liền lên tiếng: “Tôi nhớ lúc đó có gửi cho Lệ Thu 20 đồng, kẹp trong một tờ báo dán kín, nhưng cô ấy không nhận được. Tôi cũng gửi tiền cho cả Ngọc Minh và cô ấy nhận được”.

Tuy khó khăn là vậy, nhưng Lệ Thu vẫn không từ bỏ con đường ca hát của mình. Cô tâm sự: “Tuy khó khăn là vậy, nhưng ngay trên đảo đó, tôi đã tự thành lập được một đoàn ca hát. Tôi cứ vác theo chiếc đàn lên đài phát thanh rồi hát. Mọi người đi qua cảm động lắm, cứ cảm ơn tôi liên tục vì đã mang lại món ăn tinh thần cho cộng đồng.

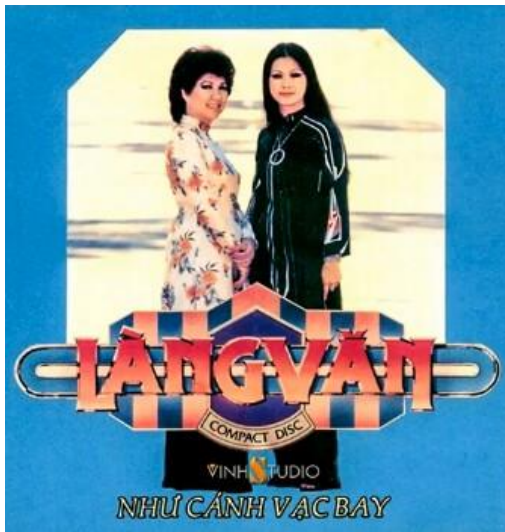
Lệ Thu & Nhạc sĩ Hoàng thi Thao

Sang đến Mỹ, tôi kết hợp cùng Khánh Ly thu âm chung băng nhạc đầu tiên là “Như cánh vạc bay”, do nhạc sĩ Văn Phụng hòa âm. Ông ấy hòa âm phải nói là tuyệt vời. Nhạc sĩ Văn Phụng được học nhạc bên Tây về nên hòa âm rất Tây, mới và hay. Tuy nhiên, ông ấy không có mặt tại phòng thu để chỉ đạo mà giao lại hết, chúng tôi phải tự xử.

Chúng tôi thu khá dễ, không có bài nào khó cả. Về phía dư luận, tôi được nghe bảo người ta thích nhất bài “Giọt mưa trên lá”. Chúng tôi bè quyện với nhau, hay lắm. Cuốn băng đó phải nói là tuyệt vời, trong đời chỉ làm được đúng một lần.

Cuốn băng đó còn gây chấn động trong khán giả vì đó là lần đầu tôi và Khánh Ly thu song ca cùng nhau, trước đó chỉ mạnh ai nấy hát. Nhưng tôi nghĩ chấn động vì nó quá hay.

Ngoài việc thu âm, đi hát, tôi còn là chủ nhiệm một tờ báo Nghệ sĩ.”

BĂNG NHẠC 🎵 “NHƯ CẢNH VẠC BAY”

Tiếng hát: LỆ THU & KHÁNH LY
– Làng Văn thực hiện 1985

COMPACT disc
DIGITALLY RECORDED

NHƯ CẢNH VẠC BAY

LÀNG VĂN TUYỆT VỜI

Hoà âm
VĂN PHUNG
Thu âm
TÙNG GIANG STUDIO
Hình ảnh & Trình bày
TRẦN ĐÌNH THỰC
Phát hành
TRUNG TÂM LÀNG VĂN

- TIẾNG SÁO THIÊN THAI Khánh Ly & Lệ Thu
- TIẾNG HÁT DA LAN Khánh Ly
- HOÀI CẢM Lệ Thu
- NHƯ CẢNH VẠC BAY Khánh Ly & Lệ Thu
- NẮNG THỦY TINH Khánh Ly
- TUỔI XA NGƯỜI Khánh Ly & Lệ Thu
- GIỌT MƯA TRÊN LÁ Khánh Ly & Lệ Thu
- HƯƠNG XỬA Lệ Thu
- CÁT BỤI Khánh Ly
- HOA RỪNG VEN SÔNG Khánh Ly & Lệ Thu
- GỬI GIÓ CHO MÂY NGÀN BAY Lệ Thu
- TIẾNG THU Khánh Ly & Lệ Thu

KHÁNH LY & LỆ THU

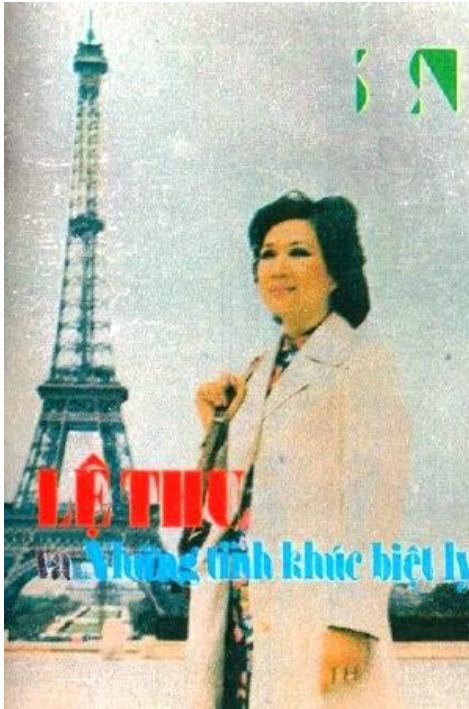
🎵 LÊ THU SONG CA VỚI KHÁNH LY – San Jose, California – 11/2019

🎵 LÊ THU nói chuyện với Phóng viên Ngọc Lan (2011)

[🎵 ĐỨC TUẤN \(Người Việt Online\) NÓI CHUYỆN VỚI CA SĨ LÊ THU \(6/2013\)](#)

1. làm sao mà quên được
2. mời em về
3. sàigòn bây giờ buồn không em
4. tiễn đưa
5. anh đã quên mùa thu
6. em còn nhớ hay em đã quên
7. chiều hoang đảo
8. một lần đi
9. mong ngày về
10. sàigòn niềm nhớ không tên
11. trăm nhớ ngàn thương
12. biệt ly

BẢNG NHẠC “LÊ THU – NHỮNG TÌNH KHÚC BIỆT LY” – 1981

00:00 Lời giới thiệu 00:35 Làm sao mà quên được (Nguyễn Tấn Phát – Phạm Duy) 05:20 Mời em về (Việt Dzũng) 09:30 Sàigòn bây giờ buồn không em (Song Ngọc) 13:40 Tiễn đưa (Nguyễn Sa – Song Ngọc) 17:25 Anh đã quên mùa thu (Tùng Giang – Nam Lộc) 21:55 Em còn nhớ hay em đã quên (Trịnh Công Sơn) 28:00 Chiều hoang đảo (Lam Phương) 32:45 Một lần đi (Nguyệt Ánh) 37:30 Mong ngày về (Hoàng Trọng) 42:00 Sàigòn niềm nhớ không tên (Nguyễn Đình Toàn) 46:23 Trăm nhớ ngàn thương (Lam Phương) 51:05 Biệt ly (Dzoãn Mẫn) & Lời tạm biệt

1. lấp biển vá trời
2. sàigòn ơi, vĩnh biệt
3. quê hương ruồng bỏ
4. sàigòn của tôi
5. tình khúc buồn
6. quán thế âm
7. dạ tâm khúc
8. dấu tình sầu
9. nguyệt cầm
10. áo lụa hà đông

BĂNG NHẠC “HÁT TRÊN ĐƯỜNG TỬ SINH” – 1981

Băng nhạc đầu tiên Lê Thu thực hiện sau khi vượt biển, năm 1981. Tựa đề băng và lời giới thiệu do nhà thơ Du Tử Lê chấp bút. Hòa âm Trung Nghĩa & Hồ Xuân Mai. [00:00](#) Lời giới thiệu [00:57](#) Lấp biển vá trời (Phạm Duy) [07:40](#) Sài Gòn ơi, vĩnh biệt (Nam Lộc) [12:45](#) Quê hương ruồng bỏ (Phạm Duy) [16:47](#) Sài Gòn của tôi (Phan Kiên) [21:23](#) Tình khúc buồn (Ngô Thụy Miên) [26:35](#) Quán Thế Âm (Phạm Thiên Thư – Phạm Duy) [32:18](#) Dạ tâm khúc (Thanh Tâm Tuyên – Phạm Đình Chương) [37:35](#) Dấu tình sầu (Ngô Thụy Miên) [42:48](#) Nguyệt cầm (Xuân Diệu – Cung Tiến) [48:36](#) Áo lụa Hà Đông (Nguyễn Sa – Ngô Thụy Miên)

Khánh Ly: ‘Lệ Thu ơi, chào bạn!’

Đà Lạt 1963 -Tôi đã ở đây gần một năm. Đà Lạt thời gian này còn hoang sơ, sạch sẽ và êm ả. Mừng vì có việc làm. Được hát và có tiền. Lại nữa gia đình bên nội của con tôi cũng có cơ ngơi ở đây. Tôi có chỗ nương thân. Tôi quên mau những ngày tháng Sài Gòn đèn xanh, đèn đỏ. Tôi quên ngôi nhà có bà nội với tiếng đọc kinh râm rì mỗi đêm. Quên cái buồng trống trên hồ dưới trên dòng kinh nước đen như mực bên chợ Đa Kao. Căn buồng có chiếc giường mà nằm xuống là tôi có thể thấy mộng của người nào đó vừa ngủ. Sài Gòn chỉ là thoáng nhớ mơ hồ trong tôi. Không vui, không buồn, không chờ mong. Tôi chẳng có gì, chẳng có ai để nhớ.

Rất tình cờ tôi gặp lại Anh. Anh là người tôi đã gặp ở phòng trà Anh Vũ đường Bùi Viện bây giờ. Anh có vẻ ngạc nhiên, thích thú khi thấy ở đâu ra một con bé quê ệch mà lại biết và hát Chiều vàng (Nguyễn Văn Khánh), Con thuyền không bến (Đặng Thế Phong)... Anh bảo tôi đừng bao giờ quên nụ cười. “Vì nó sẽ mở ra cho em nhiều cánh cửa”, anh nói. Tôi thích Anh. Nhưng Anh thì không.

Chúng tôi đi bên nhau trên con đường đất nhỏ. Anh ôm vai tôi như ôm một đứa em trai và nói: “Này Mai. Về Sài Gòn đi em nếu em muốn đeo đuổi nghề này”. “Em không về đâu. Anh biết đó. Về Saigon em sống làm sao. Nhà không. Tiền không. Việc làm không. Saigon không có chỗ nào cho em”. “Vậy em có gì ở đây? Về Saigon em sẽ có nhiều cơ hội khác hơn”.

Anh nói thêm: “Hiện nay có một ca sĩ mới nổi, hát bài Tiễn em (Phạm Duy – Cung Trầm Tưởng) hay lắm. Em có nghe Lệ Thu hát bao giờ chưa?”. “Em không biết. Em ở trên này làm sao mà nghe”.

Tôi chia tay Anh và mau chóng quên những gì Anh vừa nói về Lệ Thu. Tên của cô ca sĩ đó không gọi cho tôi một chút nhớ gì. Mấy năm sau tôi mới biết Lệ Thu chính là cô bé đã khóc sau khi hát một nhạc phẩm của Lam Phương, lúc chúng tôi cùng hát trong ban Hoa Xuân.

Tôi chắc Lệ Thu không nhớ đến con bé đen đui đã chủ động đến hỏi han rồi tự giới thiệu: “Đằng ấy là Lệ Thu, còn tớ là Lệ Mai”. Bấy giờ, cô ấy đã là Lệ Thu, đã là một tên tuổi được chú ý, được đánh giá cao. Dù chưa thể nào bằng Lệ Thanh, Thanh Thúy, nhưng Lệ Thu chen chân được ở đất Sài Gòn này cũng được coi là

hay lắm rồi. Trong khi, tôi vẫn chỉ là một bé con ngây ngô, nhút nhát chỉ muốn mãi mãi bám lấy Đà Lạt và coi như thế là nhất.

Lệ Thu và tôi có một tình bạn không thân không sơ, lúc gần lúc xa trong suốt nửa thế kỷ. Có lúc tình bạn chúng tôi không hoàn toàn êm ấm. Chúng tôi có thể có những điều không ưng ý nhau nhưng đã cùng trải qua vui buồn. Nửa thế kỷ. 50 năm. Ôi, một đời người thử hỏi được mấy lần 50 năm.

Khi tôi vẫn lằng nhằng trong giới sinh viên học sinh quân đội, Lệ Thu đã là “bà hoàng” của vũ trường, là tiếng hát sang cả của một tầng lớp quý tộc khoa bảng, những người nhiều tiền. Họ yêu tiếng hát Lệ Thu bởi chất giọng lành lạnh, kiều kỳ. Tiếng hát của đỉnh cao vực sâu. Tiếng hát sắc lạnh như một vết chém. Dứt khoát. Không nương tay. Vết chém ngọt ngào.

Nhiều lần hát chung, đứng bên cánh gà nhìn ra, tôi bòn chòn xốn xang nghe Lệ Thu hát, nghe những tràng pháo tay như sấm rền dành cho chị. Chưa đến lượt hát, tôi đã muốn tắt giọng. Đành là hồn ai nấy giữ, nhưng đứng trước Lệ Thu, tôi không còn một miếng tự tin nào.

50 năm tình bạn, có lần tôi cũng nói xấu nàng. Tôi đã kể cho mọi người nghe chuyện chị ta làm biếng nấu cơm, rồi còn kể lể nào là vì là con một nên không biết nấu ăn, nào là do để thiếu thốn nên được gia đình làm cho hết.

Khoảng 20 năm trước, trong một lúc cao hứng tôi hứa sẽ kho cá cho nàng. Lời hứa thì phải ráng giữ. Nhưng rồi vì bận chồng con, tôi quên. Thu không nhắc suốt 20 năm. Cách đây chừng ba tháng, tôi kho một nồi cá xong trong rồi chia cho bà con. Nhờ Jimmy đưa hộp cá kho cho Thu. Nàng kinh ngạc vì chính nàng cũng không nhớ lời tôi hứa.

Tháng 11/2020, một chương trình ở Mỹ mời cả hai quay chung show. Lệ Thu và tôi đều quý cậu dẫn chương trình. Được dịp hội ngộ, chúng tôi đồng ý ngay. Quay hình xong, vừa coi, Quang Thành hét tướng lên: “Hai cô trang điểm xấu quá, không được, phải quay lại”.

Dù có tuổi phải giữ hình ảnh đẹp nhất trước công chúng chứ. Tôi thì dễ, quay lại thì quay, nhưng mọi người ngại nhất là “giọng ca vàng mười” Lệ Thu. Nàng vốn làm việc đâu ra đó, bỏ đi làm lại biết nàng có đồng ý, có thời gian không. Ấy vậy mà nàng đồng ý ngay mới lạ. Ngày quay, Jimmy đến đón tôi, rồi hai cô cháu tới

đón chị Lệ Thu tại nhà riêng của chị đường Bolsa. Cả ba thẳng tiến tới phòng thâu. Đúng lúc chuẩn bị quay, chị Lệ Thu hét tướng lên. Áo dài đâu rồi? Áo ở đâu ai biết? Thì ra nàng để quên ở nhà rồi. Cả đám nhìn nhau cười. Thăng bé Jimmy phóng như bay về nhà Lệ Thu lấy chiếc áo.

Khánh Ly (phải) bên Lệ Thu trong bức ảnh cuối cùng bên nhau vào tháng 11/2020. Khánh Ly sinh năm 1945, Lệ Thu sinh năm 1943. Ảnh: Jimmy Nhật Hà.

Ai biết được đó lần cuối chúng tôi gặp nhau. Ai biết được ký ức cuối cùng chúng tôi giữ về nhau chỉ là câu chuyện nhỏ, chẳng có gì để kể như thế.

Lệ Thu đã bỏ đi. Lần trước quên áo. Lần này quên lời hứa với tôi, với Quang Thành. Lời hứa một tour xuyên Việt cho chương trình Vòng tay Nhân ái vào mùa hè tới ở Việt Nam. Nhiều người cho rằng hai cô ca sĩ này có ưa nhau bao giờ. Mọi người không biết rằng: Đối thủ của nhau lại chính là tri kỷ của nhau đấy chứ.

Thu ơi. Tôi nhớ Thu lắm. Mọi người nhớ Thu. Thương tiếc Thu. Cả một đời, Thu đã hát cho người. Giờ Thu mang theo tiếng hát ấy đi, mang theo nụ cười ấy. Thu đi nhé. Chào bạn.

Khánh Ly

Đêm Hả Hồng

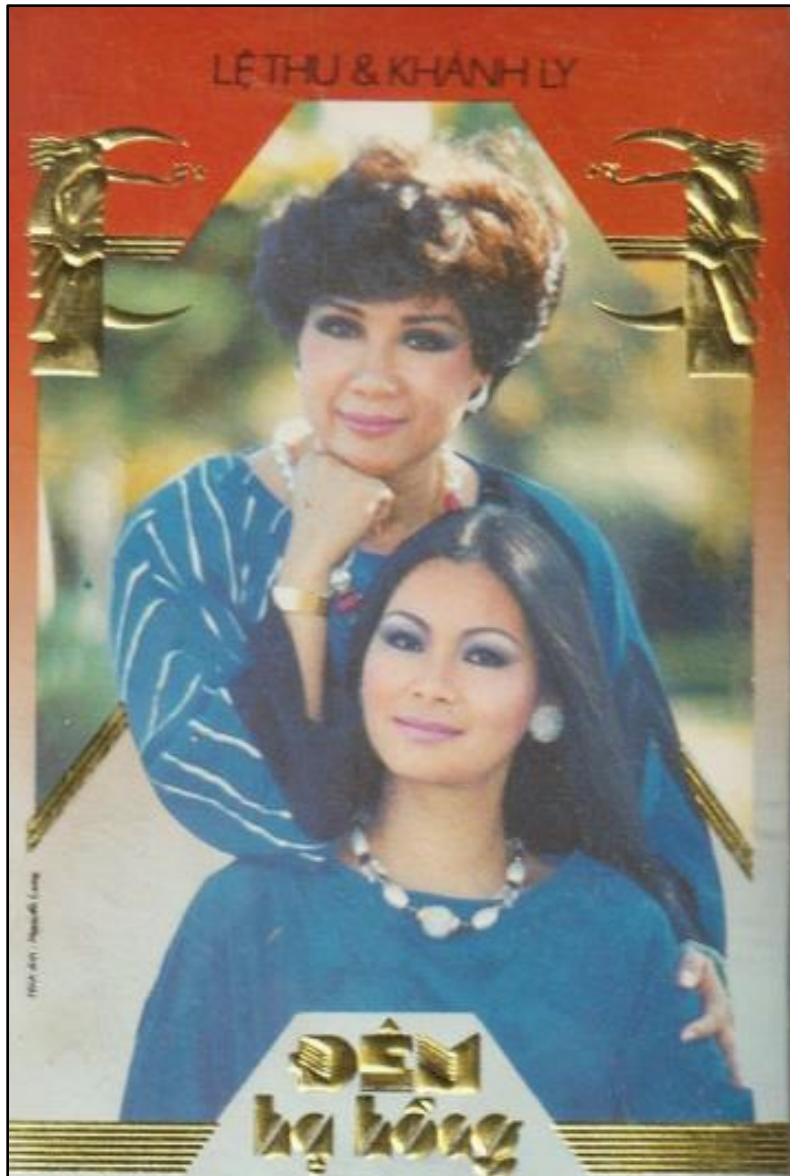
01. Tôi Trở Về Thành Phố *Lệ Thu, Khánh Ly, Thanh Phong*
02. Sáu Đông *Khánh Ly, Lệ Thu*
03. Nét Sơn Buồn *Lệ Thu*
04. Hả Hồng *Khánh Ly, Thanh Phong*
05. Tango Dĩ Vãng *Lệ Thu*
06. Ta Vui Ca Vàng *Khánh Ly, Lệ Thu*
07. Xin Diu Nhau Đến Tình Yêu *Khánh Ly*
08. Yêu Em Dài Lâu *Khánh Ly, Lệ Thu*
09. Tình Đà Bay Cao *Lệ Thu*
10. Mây Lang Thang *Lệ Thu, Khánh Ly*
11. Lời Cuối *Khánh Ly*
12. Tình Ca Muôn Thuở *Lệ Thu*
13. Tống Biệt *Khánh Ly*
14. Bơ Vỡ *Lệ Thu*

Hòa Âm: Lê Văn Thiện
Mix: John & Nguyễn Hoàng Đoan
Studio: Dạ Lan
Hình Bìa: Lệ Thu
Trình Bày: Ngọc Chấn
Ấn Loát: Cơ Sở Thiệp Cưới Perfect
(714) 775-4553

Trung Tâm Sản Xuất & Phát Hành Băng Nhạc
THANH LAN
9291 Bolsa Ave., Westminster, CA 92683
Tel: (714) 893-0356 & 892-3233
TOLL FREE: 1-800-854-1642

🎵 CD “ĐÊM HA HỒNG”

Tuấn Ngọc: Chút kỷ niệm với Lê Thu

Trong lần hiếm hoi Tuấn Ngọc thu âm nhạc Việt trước năm 1975 trong băng nhạc do Lê Thu thực hiện, ông đã hát Bao Giờ Biết Tương Tư, Bài Không Tên Số 5, Ru Em, Chiều Tương Nhớ... Sau năm 1975, một lần nữa Lê Thu đã mời Tuấn Ngọc thu âm trong 1 băng nhạc vào năm 1981, nhưng trong cả 2 lần này Tuấn Ngọc đều không tạo được dấu ấn nào với nhạc Việt, còn bị Lê Thu chê là “hát ngoại”. Điều này dễ hiểu vì trong 1 thời gian dài Tuấn Ngọc chỉ hát nhạc nước ngoài.

“Năm 1971, ca sĩ Lê Thu có làm một cuộn băng Tứ Quý gồm Lê Thu, Khánh Ly, Duy Trác và tôi. Một thời gian dài hát nhạc ngoại nên khi quay lại với nhạc Việt, tôi thấy mình hát không chuẩn, nên tôi lại tiếp tục phiêu du trên nhạc Mỹ.

Năm 1981, tôi trở lại với nhạc Việt, thu chung cuộn băng Thuở Ban Đầu với Lê Thu. Tôi hát những ca khúc của nhạc sĩ Vũ Thành An, còn Lê Thu trình bày các ca khúc của nhạc sĩ Ngô Thụy Miên. Với cuộn băng này, tôi vẫn thấy mình chưa có duyên với nhạc Việt nên lại thêm một hành trình nữa với 5 năm đi chơi nhạc ở Hawaii. Nếu gọi là sự trở lại với nhạc Việt thật sự và tôi bắt đầu thành công với nhạc Việt bằng việc hát những ca khúc tiếng mẹ đẻ phải là từ năm 1989, sau khi thu chung cuộn băng Lời Gọi Chân Mây với Thái Hiền. Có thể như thế hơi muộn, nhưng tôi tin cái gì cũng có duyên cớ và số phận”.

(Trích theo bài phỏng vấn của Hoàng Nguyên Vũ trong sách Thân Phận Và Hào Quang)

Thanh Lan: Bài Tường Niệm Nữ Danh Ca Lệ Thu

Chị Lệ Thu thương mến,

Giờ này chị đã bay xa khuất nơi nào, em ngồi đây nhớ đến lần cuối mình nói chuyện điện thoại với nhau. Giọng chị ấm áp, kèm theo tiếng cười, như vẫn còn muốn chọc ghẹo em chuyện này chuyện nọ. Như người chị cả mắng yêu đứa em mà mình hằng thương mến. Tại sao lúc chị còn sống em không nói được một lần là em thương mến chị?

Buồn lắm chị ạ. Vào đầu tháng 12 chị và em đã đồng ý lên talkshow của em “Một thoáng Quê Hương” cho đài Việt Mỹ. Rồi lệnh cách ly khiến chuyện quay hình phải ngưng lại. Sau đó Jimmy lại mời hai chị em mình lên Jimmy TV cho chương trình Giáng Sinh. Em gọi phone chuyện trò với chị khá lâu. Bàn nhau sẽ mặc màu gì. Em nhớ em đã nói là em rất thương những nghệ sỹ của trước năm 1975, lần lượt chúng mình sẽ ra đi, nên nếu để lại được một kỷ niệm chung cho khán giả đã yêu mến mình, thì đó là điều hiện nay em rất muốn làm. Chị đã hứa sẽ ký tặng cho con gái của em, fan của chị, một CD mới.

Thế rồi chị phải vào nhà thương. Em chẳng ngờ được lần đó là lần cuối cùng mình nói chuyện vui vẻ với nhau. Giọng chị nghe vẫn khỏe mà. Thật là không thể ngờ nổi! Giờ này chị đã bay cao, chị có thể nhìn thấy, hiểu hết những điều mà mắt trần không nhìn thấy hết được. Chị cho em bày tỏ tình cảm của em dành cho chị từ những năm 1970 cho đến hiện tại chị nhé.

Lần đầu tiên em biết đến chị là vào thời điểm đài truyền hình số 9 Saigon mỗi đêm trước giờ phát hình đều cho khán giả nghe giọng chị với bài Tình Khúc Thứ Nhất của anh Vũ Thành An. Chị ơi nghe giọng chị em phải lắng tai nghe mà quên hết mọi sự. Một giọng hát tròn đầy, ngào ngạt thơm mùi lúa vàng quê hương miền Bắc. Nghe chị hát em thấy cả một bầu trời xanh của thanh bình và hạnh phúc. Dù cho chị hát bài buồn thì cái buồn cũng không ảm đạm, mà chỉ như là một bức tranh tuyệt đẹp về tình yêu đôi lứa. Như một bài thơ lãng mạn mô tả buổi chiều tà. Em cũng thích chị ở mái tóc ngắn à la garconne nhìn rất tinh nghịch. Vào cái thời mà đại đa số các nữ ca sĩ nào cũng để tóc dài thì mái tóc của chị cho thấy chị có cá

tính rất mạnh mẽ, không cần theo ai, đường mình mình đi. Em cũng thích luôn những tà áo dài có hoa thật to của chị, trông như những bức tranh các danh họa của nước Pháp đã vẽ nên.

Rồi đạn bom cày xới quê hương, sau 1975 có thời gian mình cùng hát trong đoàn Kim Cương. 10 đồng một đêm cũng còn hơn là phải đi kinh tế mới, phải không chị? Em thì sơn phấn áo dài chạy xe đạp đến rạp hát (thuở ấy không ai có xăng mà chạy gắn máy). Em thấy chị mặt không trang điểm lầy xích lô đến rạp, lanh lẹn chạy vào hậu trường rồi mới vẽ mặt. Hát xong lại bôi hết phấn son ra về thoải mái trên xích lô. Thế cũng hay. Nhưng em cũng chột tự hỏi mình. Hát có 10 đồng, chị đi xích lô thế thì còn gì nữa? Em thì chỉ đủ ăn tô mì trên đường về nhà chị ạ.

Rồi chị qua đến Mỹ, em qua sau chị những hơn mười năm. Thời gian ấy so với hiện tại thì thật là một thời gian hạnh phúc. Chị và em tuy ít khi gặp nhau nhưng hễ gặp là lại tay bắt mặt mừng. Em thương nụ cười của chị khi nói chuyện với em. Thú thật là em rất sợ những ai làm mặt nghiêm với em chị ạ. Em rất vui mỗi khi chị tổ chức show gì chị lại nghĩ đến em. Những ngày vũ trường Majestic còn mở cửa, em đã đến hát với chị trong đêm của nhạc sĩ Lê Văn Thiện do chị tổ chức. Gần đây nhất là đêm Lệ Thu tại San Diego cùng với Tuấn Ngọc và Trần Thái Hòa. Hai chị em mình song ca Như Cánh Vạc Bay. Giờ chị đã bay xa thật rồi. Chị rời xa đau buồn lo lắng. Chị đã trả xong nợ trần.

Em sẽ gặp lại chị một ngày nào đó nhé chị Lệ Thu. Chỗ đứng của chị trong lòng khán giả, cũng như trong lòng em, không ai thay thế được. Em luôn nghĩ em không phải chỉ là đồng nghiệp của chị. Em là đứa em gái nhỏ của chị, chị Lệ Thu nhé!

Thanh Lan - Một đêm buồn ở Quận Cam, tháng 1 năm 2021.

LỆ THU hát 🎵 **“TÌNH VIÊN XÚ”** –
 nhạc: Phạm Duy – thơ: Huyền Chi
 / SBTN VOICE – 2019

Vũ Anh Thư Đông Trang
 Angel Gia Nhân Juliette Nguyễn Song
 Việt Hoàng Tú Anh

ĐÊM CHUNG KẾT
 TRỰC TIẾP THU HÌNH

The City National
 Grove of Anaheim
 2200 East Katella Ave,
 Anaheim, CA 92806

SBTN VOICE

LIÊN LẠC MUA VÉ
 714.636.1121
 WWW.SBTNVOICE.COM

Thứ Bảy, 23 Tháng 2, 2019, 7:30 PM

VIP RECEPTION - 6:30 PM

Mai Thanh Sơn Ý Phương Thế Sơn Thanh Thủy Lệ Thu Đoàn Phi Phương Thảo Đỗ Đan
 MC Thủy Dương MC Công Thành Trish Thủy Trang Hoàng Thục Linh Hồ Hoàng Yến Huỳnh Phi Tiến Việt Hoàng

🎵 LỄ THU HÁT Ở VIỆT NAM – 2015

🎵 **LỆ THU hát “CHIẾC BÓNG BÊN ĐƯỜNG” của Phạm Duy – 1973**

Năm 1973, Lệ Thu đã được ưu ái mời vào phim Chiếc bóng bên đường của hãng phim Kinh Đô thực hiện. Bộ phim này do đạo diễn Nguyễn Văn Tường và nghệ sĩ Kim Cương viết kịch bản đồng thời thủ vai nữ chính. Góp mặt trong phim đều là những tên tuổi lớn như minh tinh Kiều Chinh, nghệ sĩ Bảy Nam, nghệ sĩ cải lương Thành Được và cả nhạc sĩ Vũ Thành An. Danh ca Lệ Thu chỉ xuất hiện duy nhất ở phân cảnh phòng trà, thể hiện ca khúc cùng tên Chiếc bóng bên đường do nhạc sĩ Phạm Duy sáng tác.

🎵 **PHIM CHIẾC BÓNG BÊN ĐƯỜNG (Youtube) – Lệ Thu hát ở phút 25:25**

CA SĨ LỆ THU – Trường Kỳ

Lệ Thu, tiếng hát một thời lừng lẫy trong thế giới ca nhạc Việt Nam giờ đây, một mình đơn độc trong căn nhà vắng lặng, nhìn lại mình, nhìn lại cuộc đời của một nghệ sĩ tiếng tăm, chị đã nhận ra một điều bất hạnh cho một kiếp cầm ca, nhất là đối với chị đã trên 40 năm mang tiếng hát của mình để tạo niềm vui cho đời, cho người.

Người con cầu tự

Lệ Thu tên thật là Bùi Thị Oanh, chào đời tại Hải Phòng ngày 16 tháng Bảy năm 1943. Thân mẫu chị đã sinh được tất cả tám người con, nhưng bảy người con đầu đều đã qua đời vào năm lên 3 tuổi. Lệ Thu là người con duy nhất sống được sau khi thân mẫu chị thụ thai trong một trường hợp rất đặc biệt như lời chị kể: “Trước khi sinh Thu, bà cụ đi đến chùa mới cúng vái gì đó. Cụ bảo là trong khi chờ đợi đến phiên mình cúng vì quá đông người, cụ nằm ngủ thiu thiu thì thấy một ông quan mặt đỏ tía tai, mặc áo long bào ẵm đứa bé trao cho cụ. Thế là cụ thụ thai Thu. Cụ thụ thai Thu thì nuôi được. Thế nhưng cụ cũng phải bỏ vào trường bà ‘sơ’ để cho ‘sơ’ nuôi chứ không dám nuôi ở nhà sợ lại ‘đi đoong’ nữa.”

“Người ta qua đây người ta cây học bơ ra, người ta đi làm bởi vì thấy trước cái nghiệp dĩ, cái ngành nghề, cái sinh hoạt của âm nhạc không có được liên tục như ở Việt Nam. Đáng lẽ mình phải nhìn thấy điều đó ngay để chuẩn bị cho mình một tương lai. Nhưng Thu dở quá, Thu không có chuẩn bị gì hết.”

Tình cờ ở Bồng Lai

Lớn lên trong một gia đình chị gọi là bất hạnh như vậy, Lệ Thu sống bằng sự đùm bọc của người mẹ là người vợ thứ của thân phụ chị. Vì gặp nhiều khó khăn do người vợ cả gây ra, hai mẹ con chị đã phải rời bỏ quê quán để vào Sài Gòn từ năm 1953. Nhờ sự tận tảo của mẹ, Lệ Thu theo học bậc trung học Pháp tại trường Les Lauriers vào năm 59, và một sự tình cờ đưa đẩy đã khiến cô học trò Bùi Thị Oanh đến với âm nhạc: “Một hôm, sau khi đi học về, bạn bè rủ đi chơi. Cả đám kéo lên phòng trà Bồng Lai ngồi ăn, buổi chiều ở trên cái sân thượng.

Bạn bè gọi người coi như là MC lúc đó giới thiệu Thu, bảo là yêu cầu cô này lên hát đi, cô ấy hát hay lắm. Xong rồi bọn nó cứ đẩy Thu lên hát. Bài đầu tiên là bài ‘Dang Dở.’ Vừa hát xong, ông giám đốc Bồng Lai ... ký giao kèo ngay. Thế là khởi đầu sự nghiệp từ đó.”

Sau khi nhận lời cộng tác với phòng trà Bồng Lai, Lệ Thu vẫn tiếp tục đi học nhưng chỉ một thời gian sau vì quá yêu nhạc nên chị đã quyết định thôi học luôn để đi theo con đường ca hát.

Hát ở Bồng Lai được khoảng hai năm, Lệ Thu bắt đầu “cất cánh tung bay” về hát tại Trúc Lâm trà thất của nhạc sĩ Mạnh Phát, cũng là nơi cộng tác của nhiều giọng ca tên tuổi khác như Lệ Thanh và Thanh Thúy. Tiếng hát của Lệ Thu bắt đầu gây được tiếng vang qua những nhạc phẩm tình cảm với một giọng ca đặc biệt, khác hẳn những ca sĩ cùng thời.

Cộng tác với vũ trường Tự Do

Đến năm 62, Lệ Thu sang cộng tác với vũ trường Tự Do. Nhờ từng theo học chương trình Pháp và có một số vốn liếng Anh văn khá vững vàng – theo học một thời gian ở trường Khải Minh – nên trong thời gian cộng tác với vũ trường này Lệ Thu đã chuyển sang trình bày những nhạc phẩm ngoại quốc, nổi bật nhất là “La Vie En Rose,” “A Certain Smile,” “La Mer,” “Love Is A Many Splendored Thing.”

Trong thời kỳ này rất hiếm những giọng ca có thể hát được cả ba thứ tiếng Việt, Anh và Pháp nên Lệ Thu đã được khán thính giả dành cho rất nhiều cảm tình.

Cũng trong thời gian này, Lệ Thu thành hôn với một thanh niên tên Sơn, du học từ Pháp về. Hai người đã có với nhau hai con gái là Trang và Tú, hiện đều đã có gia đình và có cơ sở thương mại riêng và việc làm vững chắc ở Nam California.

Lệ Thu càng ngày càng nổi tiếng để trở thành cái đình của những vũ trường lớn ở Sài Gòn, ngoài việc được biết đến qua những chương trình ca nhạc trên các đài phát thanh Sài Gòn, đài Quân Đội và Mẹ Việt Nam. Những vũ trường Queen Bee, Tự Do và Ritz được khách nồng nhiệt chiếu cố trong thời gian từ 68 đến 71 một phần lớn nhờ ở tiếng hát Lệ Thu. Sân khấu và ánh đèn nơi vũ trường đã có một sức lôi cuốn lạ kỳ với chị.

Lệ Thu đã bỏ ra rất nhiều thời giờ để tập dượt một nhạc phẩm ưa thích: “Hồi ở

Việt Nam, mỗi lần thích một bài nào đó là Thu tập miệt mài tới sáng đêm. Đi hát về 1, 2 giờ đêm vẫn còn tập hát cho đến sáng. Thí dụ như bài ‘Serenade’ chẳng hạn.”

Jo Marcel – Vũ trường Queen Bee

Năm 68, Lê Thu về cộng tác với chương trình Jo Marcel tại vũ trường Queen Bee. Ngoài việc đi hát hàng đêm chị còn ký giao kèo thu thanh băng nhạc cho Jo Marcel, khởi đầu cho một thời kỳ vàng son nhất trong cuộc đời đi hát.

Đến giữa năm 69, Lê Thu cùng với chương trình Jo Marcel dời về vũ trường Ritz trên đường Trần Hưng Đạo, để sau đó chị trở thành một nữ ca sĩ đắt giá nhất trong thời kỳ này nhờ lời cuốn được một số khách kỷ lục. Những băng nhạc có tiếng hát Lê Thu do Jo Marcel thực hiện, cũng có số bán vượt xa những băng nhạc khác phát hành cùng thời.

Lê Thu & Jo Marcel: 🎵 “MÙA SÀI GÒN, MÙA HÀ NỘI”
thơ: Hoàng Anh Tuấn; nhạc: Phạm Đình Chương

BĂNG NHẠC 🎵 [“JO MARCEL 10”](#) – Live tại vũ trường Ritz

Sự nổi tiếng của Lê Thu đã đưa đến sự tranh chấp của hai vũ trường Ritz và Tự Do trong vấn đề dành độc quyền tiếng hát của chị. Do một điều khoản trong giao kèo ký kết với Jo Marcel của Ritz, Lê Thu đã không thể về hát tại vũ trường Tự Do với tiền lương mỗi tháng 1 triệu đồng, chưa kể đến số tiền thưởng riêng 2 triệu do sự thỏa thuận với giám đốc vũ trường này là Nguyễn Văn Cường. Do đó Lê Thu đã cộng tác với Jo Marcel thêm một năm nữa, trước khi về hát với Tự Do cũng với số tiền thù lao kỷ lục như đã thỏa thuận từ trước. Lê Thu trở lại với Tự Do vào năm 70 và kéo dài cho đến khi vũ trường này bị nổ hơn một năm sau. Từ đó cho đến biến cố tháng Tư năm 75, Lê Thu vẫn giữ cho mình được một ngôi vị cao.

Chương trình *TỰ DO*
NHÀ HÀNG CA VŨ NHẠC TỰ DO 80 ĐƯỜNG TỰ DO Saigon

Giá rất phải chăng : 900đ. trà và nước ngọt.

- Phòng trà ca nhạc lý tưởng nhất của mọi gia đình.
- Màu sắc huy hoàng với những Liễu đèn tân kỳ.
- Âm thanh nổi với hệ thống âm thanh tối tân BỐN CHIỀU chuyển động.

CHƯƠNG TRÌNH BẮT CHỌN LỌC VỚI NHỮNG CA SĨ NỔI DANH :

KHÁNH LY - LỆ THU

Trình diễn độc quyền mỗi đêm tại Nhà hàng TỰ DO
Từ 20 giờ tới 23 giờ 30

Một thoáng phù du

Bây giờ nhớ về thời kỳ vàng son đó, Lệ Thu không hề tỏ ra tiếc nuối vì đối với chị tất cả chỉ là một thoáng phù du: “Điều tôi cho là quan trọng nhất là gì? Chính là cái tâm hồn của mình. Bởi vì tâm hồn của tôi nó nhạy cảm lắm. Tôi chỉ mong

tìm được sự an bình thôi...chứ những cái hào nhoáng, những cái vinh quang cũng như những cái thăng, cái trầm, những cái tủi, cái vinh nó chỉ có một thoáng rồi thôi.”

Lệ Thu thú nhận là rất thờ ơ trong việc ghi chép những gì liên quan đến những sinh hoạt của chị, đến cuộc sống tình cảm của chị “vì vậy cho nên Thu bỏ lửng mấy cái chuyện đáng lẽ là mình không nên bỏ lửng như vậy.” Lý do như chị vừa nói đến từ cuộc sống đơn độc hiện nay bởi sự kém may mắn về đường tình cảm cũng như gia đình.

Sau khi đổ vỡ với người chồng đầu tiên, Lệ Thu kết hôn với ký giả Hồng Dương mà kết quả cũng không được tốt đẹp như cuộc hôn nhân trước đó, sau khi đã có với nhau một con gái tên Thu Uyên. Đường chồng con của chị đã khiến Lệ Thu thốt ra những lời chua xót: “Làm cái gì thì cũng cần có vợ có chồng với nhau. Còn Thu, Thu kém may mắn về cái đường gia đình quá à.”

Nhìn lại một thời huy hoàng đã qua khi những ca khúc như “Ngậm Ngùi,” “Hương Xưa,” “Thu Hát Cho Người,” “Hạ Trắng” hay “Serenade” đã đưa tên tuổi chị lên cao để trở thành một giọng ca rất được nhiều người hâm mộ, Lệ Thu tự an ủi để cho đó là một sự phù du của cuộc đời mặc dù không phải chị không thỉnh thoảng quay về với dĩ vãng.

Ai từng quen biết Lệ Thu đều phải công nhận chị là một người lạc quan và hay khôi hài, tuy nhiên hiện nay trong hoàn cảnh bơ vơ, đơn độc nơi xứ người Lệ Thu đã không tránh khỏi những bùi ngùi lo lắng khi nhìn tới khoảng thời gian còn lại.

Sau biến cố tháng Tư năm 75, Lệ Thu gia nhập đoàn Kim Cương đi trình diễn đó đây cho đến năm 79. Một năm trước đó chị cũng đã từng mở một quán cà phê mang tên con gái út của chị là Thu Uyên trên đường Phan Tôn, Tân Định với sự cộng tác của Thanh Lan và nhạc sĩ Lê Văn Thiệp. Quán Thu Uyên đã thu hút được rất nhiều khách hàng, tìm đến để thưởng thức lén lút những âm thanh quen thuộc trước đó.

Đến Pulau Bidong

Vào tháng Mười Một, 1979, Lệ Thu cùng con gái út vượt biên. Sau sáu ngày lênh đênh trên biển cùng với một vài nghệ sĩ khác như Ngọc Minh và Hoàng Thi

Thao, Lệ Thu đã đến được Pulau Bidong và sau đó sang Mỹ vào giữa năm 1980. Hai người con gái lớn của chị cũng vượt biên đến đảo Galang và một thời gian sau cũng được đoàn tụ với chị tại Nam California.

Những ngày đầu trên miền đất lạ, Lệ Thu cảm thấy rất bơ vơ, không biết sẽ phải đương đầu với tương lai mình ra sao. Chị nhớ khán giả, nhớ những đêm vũ trường đã mang đến cho chị những niềm vui đầy ý nghĩa của một cuộc đời ca hát cho người mua vui.

Tái ngộ khán thính giả ở Beverley Hills

Vào tháng Mười năm 1980, Lệ Thu đã tìm lại được một niềm vui lớn khi tái ngộ với khán giả trong một buổi trình diễn đặc biệt do Nam Lộc tổ chức tại Beverley Hills với một số người tham dự kỷ lục.

Một thời gian ngắn sau đó Lệ Thu đã được mời sang Paris trình diễn, và liên tiếp được khắp nơi mời đón. Ngoài ra, Lệ Thu còn cộng tác với nhiều vũ trường như Tự Do, Làng Văn và Maxim's.

Năm 1981, Lệ Thu đứng ra thực hiện băng nhạc đầu tiên tại hải ngoại mang tựa đề “Hát Trên Đường Tử Sinh” gồm những ca khúc về tỵ nạn, liền đó là băng nhạc “Thu Hát Cho Người” gồm một số nhạc phẩm đã gắn liền với tên tuổi chị.

Đến khi nhạc phẩm “Mười Năm Tình Cũ” ra đời thì chính tiếng hát của Lệ Thu đã khiến cho nhạc phẩm này của Trần Quảng Nam trở thành quen thuộc. Ngoài ra nhạc phẩm “Xin Còn Gọi Tên Nhau” cũng đã khiến tên tuổi của Lệ Thu tìm lại được chỗ đứng trong sự mến mộ của khán giả tại hải ngoại.

Theo Lệ Thu thì chị không có số buôn bán. Sau khi lấy được mảnh bằng về ngành thẩm mỹ, chị đã đứng ra điều hành một trung tâm thẩm mỹ, nhưng chỉ được một thời gian cũng phải đóng cửa. Mấy năm gần đây chị lại mở một quán ăn nhưng cũng không tồn tại được bao lâu. Những sự thất bại đó đến từ sự thiếu chăm sóc vì những lần đi hát ở xa.

Một mình trong căn nhà vắng

Những ngày đầu tiên chị cư ngụ ở thành phố Costa Mesa, rồi dọn về Garden Grove và mua nhà ở đây với các con. Sau khi các con chị thành tài và ra ở riêng,

chị phải bán căn nhà vào năm 1999. Hiện Lệ Thu đang ở một căn nhà thuê ở thành phố Fountain Valley, và sống trong cảnh đơn độc. Chị cho biết con cái thương yêu chị rất nhiều, nhưng cũng như các bậc cha mẹ gặp cảnh “nước mắt chảy xuôi,” mỗi người con của chị đều có một đời sống riêng, không giúp gì được chị trong một môi trường sống khác biệt hẳn với trước kia.

Những ngày gần đây, tình trạng sức khỏe của chị có phần sa sút nên đã phải từ chối một số lời mời trình diễn. Theo lời bác sĩ điều trị thì Lệ Thu lâm vào một tình trạng căng thẳng quá độ: “Bác sĩ nói là bị stress quá, buồn phiền lo lắng quá. Rồi nó xuống tinh thần, bạch huyết cầu của Thu bị thiếu quá, nên sức đề kháng trong cơ thể không có nữa. Thành ra cái sự bi quan đó nó làm cho bị down.”

Có người cho rằng Lệ Thu đã trải qua một cuộc sống buông thả nên đã đưa đến tình trạng sức khỏe như hiện nay. Trước những lời đồn đại như vậy, chị lên tiếng: “Trong suốt cuộc đời của Thu, Thu không bao giờ biết uống chứ không phải nói là uống được một giọt rượu, không bao giờ hít một điếu thuốc lá, không biết hít một hơi thuốc lá chứ đừng nói là một điếu. Và cũng không bao giờ nhấp một ngụm cà phê. Vấn đề không phải là mình kiêng, nhưng mà là không uống được, không làm được!”

Khi nhớ đến khoảng thời gian đầu ở hải ngoại, Lệ Thu đã không dấu được sự tiếc nuối vì không có được những kinh nghiệm của những người đi trước để chuẩn bị cho tương lai mình. Có thể do bản tính lạc quan, chị đã nhìn đời với một con mắt quá dễ dãi: “Bây giờ thì nghề cũng trả thầy mà chữ cũng trả thầy. Lâu quá rồi thì nó cũng lụi đi chứ. Tuy rằng mình có giỏi giang gì, mình có chữ nghĩa, không bị trở ngại về ngôn ngữ, nhưng mà lớn tuổi rồi, có làm gì được đâu.”

Lệ Thu nhìn lại mình, nhìn lại quãng đời đi qua như những thoáng phù du với một niềm bi quan tột cùng. Tâm trạng của chị đã được thể hiện rõ ràng trong một số nhạc phẩm của nữ nhạc sĩ Diệu Hương, trong CD mới nhất với tựa đề ["Lặng Nhìn Ta Thôi,"](#) phát hành trong năm 1999.

Lệ Thu, tiếng hát đầy quyến rũ đã từng là hơi thở của những người yêu nhạc sẽ là một tiếng hát đáng được vinh danh với tất cả ý nghĩa trang trọng của nó.

Trường Kỳ

PHẠM DUY NÓI VỀ LỆ THU

<https://youtu.be/mP7Bz0y1hd8?si=ZmAPtLy-Ms6qNC9l&t=75>

Lệ Thu hát DẠ KHÚC - Serenade Schubert – lời: Phạm Duy

MỘT SỐ HÌNH ẢNH VỀ LỆ THU

Khánh Ly, Lệ Thu, Thái Thanh

1. PHẠM BÌNH CHƯƠNG / 2. HOÀI TRUNG / 3. THÁI THANH / 4. THANH THỦY / 5. ANH KHOA / 6. LÊ THU / 7. NGUYỄN NGỌC BÍCH / 8. KHÁNH LY / 9. ELVIS PHƯƠNG
10. NGỌC HOÀI PHƯƠNG / 11. JO MARCEL ...

■ HÌNH LỚN

Họa Mi, Mộng Tuyền, Lê Thu, Thành Được

x, Lê Thu, x, Khánh Ly

Xuân Thu, Quỳnh Giao, Lệ Thu, Kim Tước, Khánh Ly

Lệ Thu, Thái Thanh

Lệ Thu, Nhạc sĩ Phạm Duy

Thanh Thúy, Nhạc sĩ Lê Văn Thiện, Lệ Thu

Từ trái sang: Nam ca sĩ..., Thanh Thúy, Võ Thành Đông, Jeannie Mai (c), Lệ Thu (c),
Phi Khanh, Mai Hương (c), Nguyễn Long (c), Xuân Thu (c) & Quốc Thái

Lệ Thu, Hồng Vân, Khánh Ly, Hồng Nhung

Việt Thảo, Lệ Thu, Giáng Ngọc

Bà Lê Văn, Kiều Chinh, Lệ Thu, Lê Văn

Kim Loan, Anh Khoa, Lệ Thu

Thái Châu, Quang Lê, Lệ Thu...

Ngọc Hạ, Ý Lan, Lệ Thu

Don Hồ, Phương Hồng Quế, Trúc Hồ, Lệ Thu

Ngọc Chánh, Kiều Chinh, Lê Thu...

Lê Thu với Jimmy Thái Nhựt, MC Trần Quốc Bảo ...

Jo Marcel, Lê Thu, Chế Linh ...

Với Thái Thanh, Nguyễn Ánh 9, Khánh Ly

Thái Thanh, Quỳnh Giao, Lê Thu, Mai Hương

Lê Thu, Phạm Duy

Đêm vinh danh nhạc sĩ Lê Văn Thiện thật cảm động với sự hiện diện của các ca nhạc sĩ kỳ cựu tham dự như Anh Bằng, Huỳnh Anh, Vũ Thành An, Thanh Thúy, Thanh Châu, tài tử Trần Quang, Lệ Thu, Duy Quang, Phương Hồng Quế, Thanh Lan, Nam Lộc, Linh Phương, Kỳ Phát, Trúc Mai, Phương Dung, Hương Lan, Việt Dzũng, Thanh Mai, Quang Lê, Carol Kim, Ngọc Hiếu, Trường Hải, Kim Tuyến, Tâm Đan, Trang Thanh Lan, Trúc Hồ, Quốc Anh..

Nguyễn Ánh 9, Khánh Hà, Khánh Ly, Lệ Thu, Quang Dũng

Hương Lan, Lệ Thu, Trúc Hồ, Vũ Thành An

🎵 CHIỀU NHỚ (Trúc Hồ & Đặng Hiền) 🎵 BÀI KHÔNG TÊN SỐ 7 (Vũ Thành An)
🎵 TÌNH KHÚC THỨ NHẤT (lời: Nguyễn Đình Toàn; nhạc: Vũ Thành An)

Cầm hoa: Thái Thanh, Lệ Thu, Kiều Chinh

Tuấn Ngọc, Lê Thu, Khánh Ly, Lê Uyên, Elvis Phương

Vũ Khanh, Ý Lan, Thái Châu, Lê Thu

Tuấn Hiệp, Tuấn Ngọc, Lệ Thu, ...

Khánh Ly, Lệ Thu, Ca nhạc sĩ Trịnh Nam Sơn:

♪ “QUÊN ĐI TÌNH YÊU CŨ”

Lệ Thu, Elvis Phương / 🎵 **“LY RƯỢU MỪNG”** (Phạm Đình Chương)

Lệ Thu, Tuấn Ngọc – 🎵 **NIỆM KHÚC CUỐI** (Ngô Thụy Miên)

Lê Thu, Nhạc sĩ Trịnh Công Sơn:

🎵 LỜI BUỒN THÁNH 🎵 HA TRẮNG 🎵 CHIẾC LÁ THU PHAI
 🎵 ĐÊM THẤY TA LÀ THÁC ĐỒ

Nhạc sĩ Phạm Mạnh Cường, Lê Thu:

🎵 “THU CA” 🎵 “MẮT LÊ CHO NGƯỜI TÌNH”

Nhạc sĩ Phạm Đình Chương, Lệ Thu:

- 🎵 MÀU KỶ NIỆM (thơ: Nguyên Sa) 🎵 ĐÔI CHỜ (viết chung với Nhật Bằng)
 🎵 MƯA SÀI GÒN, MƯA HÀ NỘI – (thơ: Hoàng Anh Tuấn) – song ca với Jo Marcel
 🎵 NỬA HÒN THƯƠNG ĐAU (ý thơ: Thanh Tâm Tuyền)
 🎵 ĐÊM NHỚ TRĂNG SÀI GÒN (thơ: Du Tử Lê)

- Nhạc sĩ Lâm Tuyền, Lệ Thu: 🎵 TƠ SẦU 🎵 TIẾNG THỜI GIAN
 🎵 HÌNH ẢNH 1 BUỔI CHIỀU (lời: thơ Dạ Chung)

Nhạc sĩ Nguyễn Hiền, Lê Thu:

♪ **ANH CHO EM MÙA XUÂN** (Nhạc: Nguyễn Hiền; thơ: Kim Tuấn)

♪ “**MÁI TÓC DA HƯƠNG**” (Nhạc: Nguyễn Hiền; thơ: Đinh Hùng)

Lê Thu & Nhạc sĩ Trường Sa

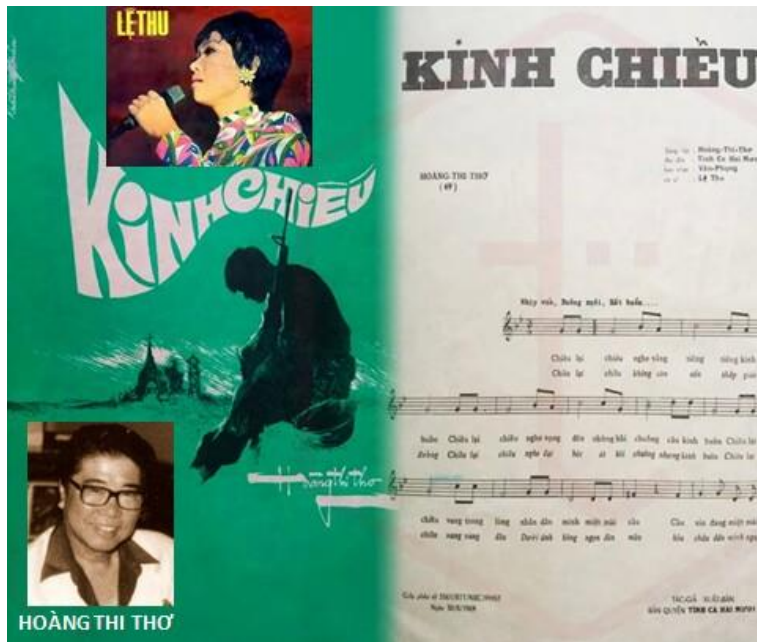
♪ **Nhạc sĩ Trường Sa nói về ca khúc XIN CÒN GỌI TÊN NHAU**

♪ **4 TÌNH KHÚC TRƯỜNG SA:** Mùa Thu Trong Mưa/ Rồi Mai Tôi Đưa Em/
Một Mai Em Đi/ Xin Còn Gọi Tên Nhau

Nhạc sĩ Văn Phụng, Lê Thu:

🎵 SƯƠNG THU 🎵 YÊU 🎵 TÌNH 🎵 MƯA TRÊN PHÍM NGÀ

Lê Thu, Nhạc sĩ Hoàng Thi Thơ:

🎵 “KINH CHIỀU” 🎵 HỎI NGƯỜI CÒN NHỚ ĐẾN TA 🎵 PHỐ CHIỀU

Lệ Thu, Nhạc sĩ Ngô Thụy Miên:

🎵 GIÁNG NGỌC 🎵 BẢN TÌNH CUỐI 🎵 SÀI GÒN CÒN ĐÓ NỠI BUỒN

Lệ Thu, Nhạc sĩ Từ Công Phụng:

🎵 MẮT LÊ CHO NGƯỜI 🎵 GIỌT LÊ CHO NGÀN SAU

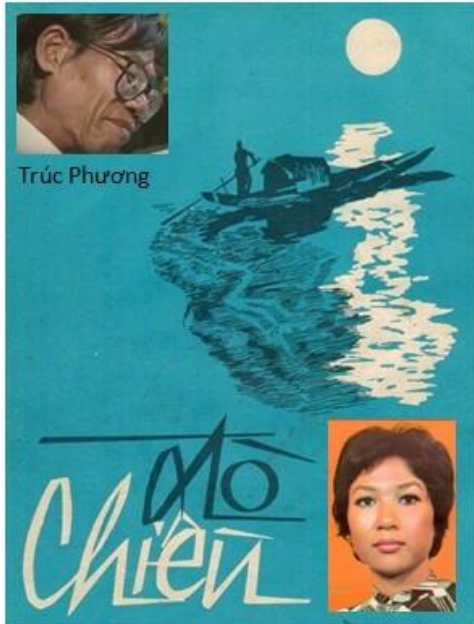
Nhạc sĩ Y Vân, Lệ Thu:

🎵 ĐÒI THÔNG 🎵 NGĂN CÁCH 🎵 MỘT NGÀY KHÔNG CÓ EM
 🎵 ĐỪNG LỪA DỐI NHAU

Lệ Thu, Nhạc sĩ Lam Phương:

🎵 THU SÀU 🎵 EM ĐI RỜI 🎵 CHIỀU HOANG ĐẢO

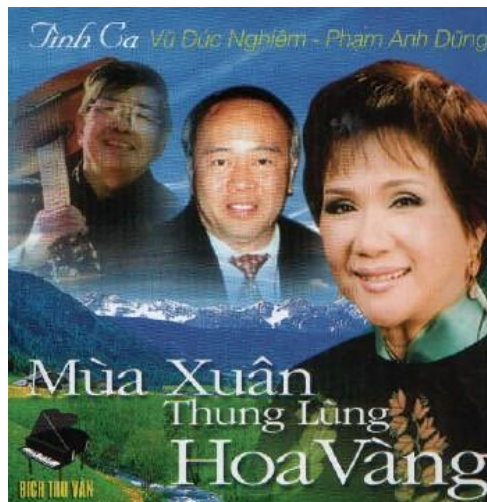

Đò Chiều
 Nhạc và lời Trúc - Phương
 (1959)

Mel. Solo

Một ngày nào trên bến cô liêu, Xăm làn sóng tiêu
 Rợn rùng rùng có gởi đôi mươi, Chấn trên mũi nư
 đầu buồn mắt lưu mờ chiều, Đâu của người thân
 chờ, Nhìn thấy thong lưu, Chợt thấy thong lưu
 và tên lén sao
 sao, ai muốn nơi xa xôi xây hương cuộc đời.
 say đắm, bóng anh trai phảng...
 ... sương em thấy rõ thương, Ai biết ai hay một đời một
 chờ nhớ nhớ nhớ từ đây 3/4, Bên cương sa với người em thương biệt
 chẳng thôn na chào độ chiều này, Cầu gần đã yêu, Người

Nhạc sĩ Trúc Phương, Lê Thu: 🎵 ĐÒ CHIỀU 🎵 ĐÊM GÁC TRO

Nhạc sĩ Vũ Đức Nghiêm, Nhạc sĩ Phạm Anh Dũng, Lê Thu

🎵 TÂM TƯ CHIỀU (Vũ Đức Nghiêm) / 🎵 NẮNG XUÂN XƯA (Phạm Anh Dũng)

Lệ Thu, Nhạc sĩ Vũ Đức Sao Biển –

♪ “THU, HÁT CHO NGƯỜI” (Vũ Đức Sao Biển)

Lệ Thu, Nhạc sĩ Nguyễn Thiện Lý / ♪ “MƯA BÊN KIA SÔNG” (Nguyễn Thiện Lý)

Lệ Thu, Nhạc sĩ Hoàng Thanh Tâm

♪ “GIÁC THU” & ♪ KHÚC TÌNH SÀU CHO EM

Lệ Thu, Nam Lộc, Thanh Lan

Lệ Thu, Nam Lộc – 1980 / 🎵 SÀI GÒN ƠI, VĨNH BIỆT

🎵 “MÂY LANG THANG” (lời Việt: Nam Lộc)

Khánh Ly, Lệ Thu

“NHÌN NHỮNG MÙA THU ĐI & NẮNG THỦY TINH” (ASIA 8)

Diễm Liên, Lệ Thu – 🎵 “XIN CÒN GỌI TÊN NHAU” (Trường Sa)
🎵 ĐÊM ĐÔNG (Nguyễn Văn Thương – Kim Minh)

Hồng Nhung, Lệ Thu, Mỹ Linh - 🎵 “NHƯ CÁNH VẠC BAY” (Trịnh Công Sơn)

SOL VÀNG “LỆ THU” tháng 7, 2014

HỢP BẢO - <https://www.youtube.com/watch?v=5C4VYZnpZIw>
CHỤP HÌNH - <https://www.youtube.com/watch?v=qh-BolSmElw>
ĐI PHỐ SÀI GÒN - <https://www.youtube.com/watch?v=BXHOLgJ6d8o>
TRÌNH DIỄN - <https://www.youtube.com/watch?v=ni1gJE3Xcks>

Cẩm Vân, Lệ Thu – 🎵 HA TRẮNG (Trịnh Công Sơn)

Lệ Thu, Đức Tuấn – 🎵 ẢO ẢNH (Y Vân)

Lệ Thu, Phương Thanh – 🎵 [DẤU TÌNH SÀU](#) (Ngô Thụy Miên)

Lệ Thu, Quang Linh - 🎵 [VỮNG LÀY CỦA CHÚNG TA](#) (Lê Uyên Phương)

Lần đầu danh ca Lệ Thu mặc áo bà ba...

Một vòm trời, một đỉnh núi, một vì sao cao ngất của làng nghệ thuật Việt. Danh ca Lệ Thu, tiếng hát vàng ròng...

Khi nghe cô gọi điện thoại "Liveshow Linh Vũ làm gì làm cô sẽ có mặt và hát với con", Vũ hết hồn. Thật sự là không dám nghĩ tới, vì trước nhất là hai cô cháu hát hai loại nhạc khác nhau.

Thứ nhì cô cực kỳ khó, khó đến mức không thể... khó hơn . "Cô ơi có hát với con bài Quê Hương Bỏ Lại nhe". Giọng cô không hợp bài đó lắm. Để cô lựa cho con nhe, bài hay lắm. Con thích bài Ngày Trở Về hay Quê Nghèo? Con thích Quê Nghèo mà sợ khó hát.Cô nói được là được, cô sẽ "coach" cho con. Hát không hay là cô lấy roi mây quỳnh đít ráng chịu hahaha....

Cô ơi bài này con muốn mặc áo bà ba. "Thì con mặc áo bà ba cô mặc áo dài". Không được cô ơi, không ăn đâu. Cô phải mặc bà ba... "Hả?" cô hét lớn, "nhỏ lớn giờ cô hát không mặc áo bà ba". Thì giờ mặc nhe cô...."Khi con, ok, cô thương Vũ nên cô chịu... cô mặc mà xấu là cô đánh đòn con nửa nhe..Chỉ có Liveshow Linh Vũ cô mới bị con đi, lần đầu mặc áo bà ba."

Thương cô lắm. Con kính chúc cô thật nhiều sức khỏe cô nhe.

Cám ơn anh Daniel Phạm đã tặng cho em những tấm hình này.

Cám ơn anh Phạm Mũ Nâu đã cho em những thước phim hậu trường rất ý nghĩa.

Từ trái: Ca sĩ Lệ Thu, người mẫu Minh Tú, ca sĩ Trần Thu Hà, và ca sĩ Bằng Kiều.

Phi Nhung, nhà báo Minh Đức, Lệ Thu, Phương Dung

THỜI GIỜ VÀ 3 THẾ HỆ
THỜI GIỜ VÀ 3 THẾ HỆ
THỜI GIỜ VÀ 3 THẾ HỆ

Dòng Thời Giờ THAI THANH
và 3 Thế Hệ

MOTHER'S DAY
Sunday 6/09/2004 At 3:00PM
Nhạc Thỉnh Phong
VỚI NHỮNG TIẾNG HÁT HANG ĐẦU

THAI HOOC LÊ THỊ Y LAN

Quỳnh Hương, Mai Linh, Lan Anh, Thanh Hương, Y Thy, Quỳnh Trang, Lay Minh, Mai Linh, Thanh Hà

Majestic CLUB
18582 Beach Blvd., Huntington Beach
Tel: 714.963.1089

VÉ VIP 0692 **\$75.00**
 SỐ VÉ

VÉ VIP
 SỐ VÉ

THỨ NĂM, LÚC 9:30PM
NGÀY 20 THÁNG 12 - 2007

Vũ trường MAJESTIC

18582 Beach Blvd., Huntington Beach, CA. Tel.714.963.1089

VỚI NHỮNG TIẾNG HÁT HANG ĐẦU:

LỆ THU
KHÁNH LY
THANH LAN
DIỄM LIÊN
NGUYỄN KHANG

VÀ SỰ GÓP MẶT CỦA CÁC DIỄN VIÊN:

KIỀU CHINH
DUSTIN NGUYỄN
LONG NGUYỄN
CÁT LY

ĐẶC BIỆT NHẠC TRƯỞNG CỦA PHIM:

CHRISTOPHER WONG

M.C.: Nhạc sĩ NAM LỘC

ĐÊM NHẠC PHIM "VƯỢT SÔNG" & NHỮNG TÌNH KHÚC ĐỂ ĐỜI
"ĐÊM ĐẶC BIỆT NHẤT TRONG NĂM"

Vé bán trước tại:
NHÀ SÁCH TỬ QUỲNH 714.531.4284
NGUYỄN CẨM MỸ 714.934.6200
BOLSAKTICKET.NET 714.418.2499

Giá vé: \$30

RA MẮT CD SOUND TRACK

Sponsors:

Lexor
AMERICA'S 5-STAR
PEDICURE SPAS CO.

univera
VIETBAO

graphics: ThienLuyen

THƯ VIỆN DIỄN HỒNG trân trọng giới thiệu

chiều nhạc thính phòng

Lệ Thu
MÙA XUÂN
& GÂM NHẠC

cũng sự góp mặt của các thân hữu Thư Viện Diễn Hồng

Đặc biệt dưới sự điều hợp chương trình của: **M. Đào Tuấn Ngọc**
Ban nhạc: **Lãng Du**

14g chiều Chủ Nhật ngày 25 tháng 3 năm 2007

ESPACE REUILLY

21 RUE HÉNARD - 75012 PARIS
Metro Mongallet (ligne 8) - Daumesnil (ligne 6) - Bus 29, 46, 62

Giá vé: **20Euros** * **25Euros** * **VIP: 30Euros**

Vé bán tại Khai Trí - Paris 13^e

thuvien_dienhong@yahoo.com - <http://www.dienhong.info>

Mọi chi tiết về vé liên lạc: **06.14.25.13.00** (M.Do)

Chiều nhạc da ấu

XUÂN

Yêu thương

9 P.M., 25 THÁNG 2, 2012

C- FU GOURMET RESTAURANT
2051 W WARNER ROAD, CHANDLER, AZ 85224

MC: NAM LỘC

TRẦN THÀI HÒA

LÊ THU

DIỄM LIÊN

ĐẶNG THẾ LUÂN

GIÁ VÉ : **\$65 (VIP) \$45 (ĐỒNG HẠNG)** (vé mua rồi miễn đổi lại)

C FU GOURMET RESTAURANT 480-899-3888 | LEE LEE ORIENTAL SUPERMARKET 480-899- 7270 | OK SUPPLY 602-242-2978

Đêm *nhớ về* Saigon

*Đêm tâm tình của các ca sĩ Lệ Thu, Khánh Ly, Ngọc Diệp
và những kỷ niệm buồn vui trước và sau biến cố 1975*

LỆ THU

KHÁNH LY

NGỌC DIỆP

NAM LỘC

PHẠM HOÀI ĐỨC

BAN NHẠC PHƯƠNG HOÀNG

THỨ TƯ, 30 THÁNG 4 NĂM 2014

SHOW TIME 8:00PM

PHOENIX ART CENTER

2050 CONCOURSE DR. #34-36

GIÁ VÉ: \$45 & \$35

VÉ BÁN TẠI:

PHỞ PH LÔNG 408.286.1666 - PALOMA CAFE 408.277.0922 - CENTER VIDEO 408.298.1854 - P.A.C 408.802.1565
MỌI CHI TIẾT XIN GỌI PHÚC QUANG BÀ 408.209.5425

Chien nhạc
TRƯỜNG SA

Danh ca
LỆ THU

Nhạc sĩ
TRƯỜNG SA

Xin Còn gọi

TÊN NHAU

3PM - 7PM

CHỦ NHẬT 4 - 6 - 2017

PHÒNG TRÀ JADE LEAF

95 South Market, street # 170, San Jose, CA 95113

(Đậu xe miễn phí tại 54 N Market ST.)

ĐẶC BIỆT CÓ SỰ HIỆN DIỆN CỦA NHẠC SĨ TRƯỜNG SA ĐẾN TỪ CANADA TÀI HỢP CÙNG TIẾNG HÁT NỮ DANH CA LỆ THU

CÙNG SỰ GÓP MẶT CỦA CÁC CA SĨ ĐANG ĐƯỢC MẾN MỠ TẠI THUNG LŨNG HOA VÀNG:

ANH TUẤN, THÁI HẠ, HOÀNG LAN, NGỌC DIỆP, THỤ NGA, MAI HƯƠNG, CHÂU DŨNG

MC LƯỢT SỰ ĐỖ QUÝ DẪN NHÀ VĂN NGỌC THỦY BAN NHẠC PHƯỢNG HOÀNG

Vô bán tại:

Hương Giang Music: (408) 274 8007 - Paloma Cafe (408) 277 0922 - Senter Video (408) 298 1854

Mọi chi tiết xin liên lạc BTC: Ngọc Thủy (408) 981 7055

Kỷ Niệm 40 năm giúp người kèn may mắn **GIA ĐÌNH BÁC ÁI PHAOLÔ** trân trọng giới thiệu Chiều Nhạc

con đường
linh yêu

Nhạc Tiền Chiến-Nhạc Pháp-Nhạc Vàng

LỆ THU • THANH LAN • HƯƠNG LAN • NGỌC HẠ • DIỄM LIÊN • THIÊN TÒN • LÊ TOÀN • ANH DŨNG

NHƯ MAI • THUY AN • MỸ LAN • TRẦN THIÊN ANH CHÍ • JENNY và HUGO (Vstar Kids)

Ban nhạc: **The BEES**
Âm thanh: **Việt Anh**

M.C.'s: **MINH PHƯỢNG • NGUYỄN MẠNH CƯỜNG • DIỆU QUYÊN**

SUNDAY **1/15/17** @4P.M.

SAIGON PERFORMING ARTS CENTER
16149 Brookhurst St, Fountain Valley, CA 92708

\$100 (VIP) • \$75 • \$55 • \$40

Ban tổ chức 714-230-9443 & 714-622-8963 • Tú Quỳnh 714-531-4284

LỆ THU CÙNG CÁC BAN HỮU TRẦN TRỌNG GIỚI THIÊU

Những Giọng Nhạc Tinh

TUẤN NGỌC · THANH LAN · TRẦN THÁI HOÀ
và Lệ Thu

SATURDAY, JAN 5, 2019 | LÚC 7:30PM
ROYAL GARDEN
4201 EL CAJON BLVD. SAN DIEGO, CA 92105

SPECIAL GUESTS
MC THANH LAM & JIMMY THAI NHỰT

QUỐC VŨ BAND

ĐÃ KHÚC CHO
Tinh Nhân

Anh Tuyết, Lê Uyên, Lệ Thu

ĐÊM NHẠC

Nhớ Mùa Thu Hà Nội

LẦN ĐẦU TIÊN
TAM CA HÁT NHẠC TRINH

**KHÁNH LY | LỆ THU
HỒNG NHUNG**

20H NGÀY 26-27.08.2016

TẠI NHÀ HÁT LỚN HÀ NỘI

ĐẠO DIỄN HÌNH ẢNH:

ĐẠO DIỄN: **PHẠM VIỆT THANH**

BIÊN TẬP: **KHÁNH LY - QUANG THÀNH**

CÙNG NGHỆ THUẬT SẮP ĐẶT HÀ NỘI XƯA

ÂM THANH: **PHAN THANH - PHAN HẢI *** ANH SÁNG: **LONG LIGHTING**

THIẾT KẾ SƠ NGỤT: **ĐẠT TĂNG *** GIÁM ĐỐC SẢN XUẤT: **HOÀI OANH**

GIÁ VÉ:

600 - 800 - 1TR - 1.2TR - 1.5TR - 2TR - 2.5TR

XEM CHI TIẾT TẠI WEBSITE: DONGDOSHOW.COM

LIÊN HỆ: **04. 3747 3666 - 0914 39 5533**

ĐÊM NHẠC PHẠM DUY

Hẹn Hò

LỆ THU | QUANG LINH | TÂN MINH | ANH TUYẾT | ĐỨC TUẤN

VÀ ĐOÀN CA MÙA NHẠC - NHÀ HÁT TUỔI TRÉ
ANH TUYẾT | KIÊN TRUNG | TÔN SƠN | THUY NGUYỄN | NHÓM TIAMO

NHÀ HÁT TUỔI TRÉ

ĐỒNG ĐÔ

TỔNG BAO DIỄN: NGUYỄN VIỆT THANH | CHỈ BAO NGHỆ THUẬT: NSƯT CHÍ TRUNG | MC - NSKD LÊ KHANH
GIÁM ĐỐC SX: NGÔI ĐÁNH - NGUYỄN NGỌC ANH | BIÊN TẬP: NGUYỄN TRỌNG THỦY - ANH TUYẾT | STAGE MANAGER: VIỆT LỢI | TV BAND

20H NGÀY 27.10.2017

CHƯƠNG TRÌNH
Vàng Lạ Nhân Ái

Sea Links City

20h ngày 1.5.2017
SEA LINKS CITY
KHOA VĂN HÓA - PHẠM THỊẾT

Biển Nhớ

KHÁNH LY

LỆ THU - QUANG THÀNH - KIM ANH

ĐẶT VÉ:

C. TV TIẾNG XUA

TRƯỜNG ĐỨC - QUẬN 3 - TP. HCM
ĐT: 38224487 - 3845.311.629

SEA LINKS CITY

KHOA VĂN HÓA - PHẠM THỊẾT - TP. PHẠM THIỆT
ĐT: 3822.8211 - (0-84) 42.22.888

SKYLINKS OFFICE

NGUYỄN VĂN TRƯỜNG - QUẬN 3 - TP. HCM
ĐT: 311.629 - 382.348.240 - 382.305.629

SATURDAY **AUG 05** &
 SUNDAY **AUG 06** 2017
 8:30PM

**LỆ THU
 TRẦN THÁI HÒA**

Sim NHAU

*...tìm sân trong muôn thú
 tìm nhau như Thiên & tìm Ngân Thu...*

RESERVATION PLEASE CALL 657.400.2750

Lac Cam Music
 12041 BONA ST #101 WESTMINSTER, CA 92683 | WWW.LACCAMUSIC.COM

JADE
ENTERTAINMENT

ĐÊM THÍNH PHÒNG TIẾNG HÁT VƯỢT THỜI GIAN

Giá vé \$25 & up

MC
Trần Quốc Bảo

Nguyễn Văn Cường

the V.O.I.C.E

Chủ Nhật, 4PM

05-28-2017

BABYS CONCERT VENUE

11107 BELLAIRE BLVD, HOUSTON, TX 77072

VÉ BÁN TRƯỚC TẠI:
PHƯƠNG MY MUSIC 281-530-9155
BABYS CLUB 832-388-6342

We reserved the right to make last minutes
programing changes without any prior
notice. 3 year of age or older requires ticket.

BABY'S CONCERT VENUE
HAPPY FATHER'S DAY

Chiều Nhạc Bình Phòng

3 dòng nhạc của các Nhạc Sĩ

TRƯỜNG SA - PHẠM MẠNH CƯỜNG - ĐẶNG KHÁNH

Với sự hiện diện đặc biệt của 2 Nhạc Sĩ: Trường Sa & Phạm Mạnh Cường

MC
TRẦN
QUỐC BẢO

THIỆN SƠN

Dòng Thời Gian

The Crystal Band

LỆ THU

DIỆM LIÊN

THIỆN TÔN

Giá vé VIP \$55 Đồng hạng \$35

CHỦ NHẬT, 4 PM 17 THÁNG 6, 2018

Vé bán trước tại: MỸ QUỲNH 713.498.0070

PHƯƠNG MY MUSIC 281-530-9155 BABY'S CLUB 832-388-6342

HAPPY FATHER'S DAY

Chiều Nhạc Thịnh Đàng

Với sự hiện diện đặc biệt của 3 Nhạc Sĩ

TRƯỜNG SA - PHẠM MẠNH CƯỜNG - TUẤN KHANH

MC
TRẦN QUỐC BẢO

LÊ THU

DIỄM LIÊN

THIÊN TÔN

Dòng Thời Gian

Giá vé VIP \$55 Đồng hạng \$35

BABY'S CONCERT VENUE

CHỦ NHẬT, 4 PM 17 THÁNG 6, 2018

Vé bán trước tại: MỸ QUỲNH 713.498.0070

PHƯƠNG MY MUSIC 281-530-9155 | BABY'S CLUB 632-388-6342

TN ENTERTAINMENT
LIVE CONCERT TOUR IN USA

ĐỊA ĐIỂM BÁN VÉ
Paloma Cafe
408-277-0922
Senter Video
408-298-1854
Phở Phi Long
408-282-1666
BAN TỔ CHỨC
408-781-4908

GIÁ VÉ: VIP 100
\$75 - \$50

Tạ Ôn

KHÁNH LY VÀ BẠN HỮU

LỆ THU - ELVIS PHƯƠNG - ANH KHOA - LÊ UYÊN
QUANG THÀNH - DIỄM MI - CHRISTIAN NGUYỄN (PIANIST)

4 PM SUNDAY, NOV. 24TH 2019
SANTA CLARA CONVENTION CENTER
5001 GREAT AMERICA PARKWAY SANTA CLARA, CA 95035
669-207-9756 | 800-777-8882

CHỖ THAM DỰ CHỈ CÓ TẠI CÁC ĐỊA ĐIỂM SAU

Graphic: VKK - facebook.com/eventho - vsonghoahung@gmail.com

Lệ Thu

In memory of a beloved Mother

“Lệ Thu - Tiếng Hát Để Đời”

- Passed away on January 15, 2021

Lệ Thu đã ra đi, nhưng “Nước Mắt Mùa Thu” sẽ mãi mãi trong lòng của hàng triệu khán thính giả và bằng hữu khắp nơi. Xin quý vị hãy lưu lại nơi đây những kỷ niệm, hình ảnh, những lời cầu nguyện, cũng như những giai thoại về Ca Sĩ Lệ Thu. Toàn thể gia quyến xin chân thành cảm tạ tấm lòng và tình yêu thương của quý vị đã dành cho Mẹ, Bà Ngoại, và Bà Cố của chúng tôi.

<https://www.forevermissed.com/casilethu/about>

HÌNH ẢNH – <https://www.forevermissed.com/casilethu/gallery/photos>

Biết Lệ Thu từ xa xa

TT-Thái An

Từ những năm tiểu học, lớp ba, lớp nhì (lớp 3, lớp 4) trở đi, tôi đã có thói quen đem chiếc radio vào giường mỗi tối trước khi ngủ để nghe nhạc của đài phát thanh Sài Gòn. Đó là những năm 1963-1964. Tôi vẫn thật nhỏ xíu để khỏi bị bố phát giác và bắt tắt đi để ngủ sớm. Mỗi khi nghe đến bản Chiếc Lá Cuối Cùng của Tuấn Khanh tôi cảm thấy nó quá tuyệt vời từ giai điệu đến lời ca và cô ca sỹ nào trình bày thì tôi không nhớ tên, nhưng tôi rất thích nghe cô này hát.

Đến những năm 1969 tôi lại nghe cô ca sỹ đã từng hát Chiếc Lá Cuối Cùng những năm xưa hát bản Mùa Thu Trong Mưa của Trường Sa. Bây giờ thì tôi đã biết đó là Lệ Thu. Sau đó, Lệ Thu thu đĩa liên tiếp những tác phẩm khác của Trường Sa như Rời Mai Tôi Đưa Em, Xin Còn Gọi Tên Nhau.

Tôi mê nghe nhạc từ nhỏ, không những chỉ nghe thôi mà còn mua tất cả những bản nhạc in trên giấy, những đĩa nhựa 33 vòng, 45 vòng. Đĩa nhỏ chỉ thu có 4 bài, đĩa lớn thu được 6 bài (hay 8 bài, tôi không nhớ rõ), nghe xong một mặt phải lật đĩa lại nghe mặt kia.

Vì thế, tôi đã mua tất cả những đĩa nhạc của Lệ Thu hát các nhạc phẩm Trường Sa hay của bất cứ nhạc sỹ nào.

Khi xưa, còn nhỏ, nghe Lệ Thu hát Hoài Cảm và Hương Xưa của nhạc sỹ Cung Tiến, tôi chìm theo vào dĩ vãng của ai đâu, của thời tiền chiến, của thế hệ cha mẹ, ông bà, mà buồn nhẹ nhàng và nhớ vu vơ. Không thể có nữ ca sỹ nào khác hát hai tác phẩm này hay bằng hoặc hay hơn Lệ Thu.

Danh ca Tuấn Ngọc sau này hát lại những ca khúc của Thái Thanh, Lệ Thu và Khánh Ly, anh đã hát thật xuất sắc, thật tuyệt đỉnh. Bố biết tôi thích nghe nhạc và mua đĩa nhạc mới ra đều đặn nên thỉnh thoảng tôi vào các tiệm bán đĩa nhạc. Sau này bắt đầu có băng cassette thì mới nghe được một lúc cả hơn 10 bài.

Cũng những năm này bố tôi hay ra vào đài truyền hình Việt Nam hay còn gọi là đài truyền hình Sài Gòn, hay đài số 9 nằm trên đường Hồng Thập tự. Vì lúc đó bố tôi làm đại lý độc quyền cho hãng phim Fuji của Nhật, bán phim Fuji cho đài truyền hình và Trung Tâm Điện Ảnh Quốc Gia và các hãng phim tư nhân nên thường xuyên đến những nơi này. Vì thế bố quen thân với ông giám đốc đài truyền hình đương thời; tôi nghe bố hay nhắc tên ông là ông Bửu. Tôi chẳng bao giờ hỏi đến họ của ông nên bây giờ không biết. Nhưng có lẽ một người có thể nhớ tên và họ của ông, đó là anh xướng ngôn viên đài truyền hình vào những năm đó, hiện đang sống ở Virginia, anh Đào Hiếu Thảo. Nói đến anh Đào Hiếu Thảo, tôi có dịp gặp anh và phu nhân của anh nhân dịp đi đám cưới một người bạn ở Falls Church, Virginia cách đây khoảng 22 năm. Hôm đó vì ngồi chung bàn nên tôi có dịp hỏi anh Thảo có nhớ tên ông T.L.Tá không, anh nhớ ngay và hỏi lại tôi “Ông Tá là gì của chị?” Tôi trả lời “Là bố tôi!”. Anh Thảo tỏ vẻ ngạc nhiên vì tình cờ gặp con gái ông Tá. Tôi vui vì tình cờ gặp được người biết bố tôi từ trước 1975.

Ông giám đốc Bửu đã có gia đình, nhưng vợ con ông đã sang Pháp sinh sống, chỉ còn một mình ông ở lại Sài Gòn nên buổi tối ông rất rảnh. Ông lại say mê tiếng hát của Lê Thu nên tối nào ông cũng rủ bố tôi cùng đi phòng trà Queen Bee để nghe Lê Thu hát. Cứ thế một tuần 7 đêm, không đêm nào vắng mặt ông Bửu và bố tôi ở Queen Bee. Lê Thu cũng rất thân với ông Bửu, cứ hát xong thì cô đến ngồi tiếp chuyện ông Bửu, vì thế quen cả bố tôi. Bố kể Lê Thu hát nhạc Pháp rất hay, nhất là bài Autumn Leaves (Les Feuilles mortes). Ông Bửu cứ yêu cầu Lê Thu hát bài này mãi. Rất tiếc các trung tâm ca nhạc Việt Nam tại Mỹ đã

không tạo cơ hội để cô hát cho chúng ta nghe bài này. Kéo dài gần hai năm như thế, đúng một ngày kia bố về kể với mẹ tôi rằng “Hôm nay ông Bửu đã biến mất khỏi đài truyền hình, không ai biết ông đi đâu”. Vài hôm sau, bố lại nói cho mẹ hay “Nghe nói ông Bửu đã vượt biên qua Cam Bốt bằng đường bộ để đón phi cơ đi Pháp. Không biết có liên quan gì đến chính trị không? Không biết ông làm gì, người của phe nào?”

Sau khi ông Bửu ra khỏi Việt Nam một thời gian ngắn, Lệ Thu đã về hát cho phòng trà Tự Do, lúc này do Khánh Ly quản lý, khoảng năm 1970 hay 1971 gì đó. Đến ngày 15 tháng 9, năm 1971, phòng trà Tự Do bị Việt Cộng đặt chất nổ, nổ tung, làm nhiều người chết (1)

Vài ngày sau vụ nổ, bố tôi gặp lại Lệ Thu, bố nói đùa với Lệ Thu rằng “Có lẽ ông Bửu ghen với cô nên cho người đặt mìn đấy”. Bố kể với mẹ rằng “Lệ Thu tưởng thật nên có vẻ sợ hãi hỏi lại “Thật à? Thật à?” Bố phải trả lời “Nói đùa thôi! Ai lại muốn hại người ca sỹ mình yêu quý bao giờ nhỉ!”

Ngày xưa trước 1975, tôi chẳng khi nào theo bố vào đài truyền hình hay Trung Tâm Quốc Gia Điện Ảnh, nhưng mỗi khi có phim mới, các ông đạo diễn hay gửi bố giấy mời xem buổi ra mắt phim. Bố hay hỏi tôi có muốn đi không thì bố cho theo, vì mẹ không bao giờ đi xem phim. Tôi còn nhỏ và nhát quá, không dám đến nơi “đô hội” nhiều người nổi tiếng nổi tăm nên chẳng bao giờ theo. Có lần ông đạo diễn Nguyễn Văn Hiền đến nhà đưa giấy mời xem buổi trình chiếu phim yyyy (tôi quên tên phim); tối hôm đó bố không có nhà, bác Hiền bảo bác mời bố và tôi đi xem. Tôi ngạc nhiên quá đỗi vì lúc đó tôi chỉ khoảng 15 tuổi, con nít quá mà mời tôi làm gì? Tôi vô tâm từ chối ngay chẳng nể nang gì cả, chỉ vì tôi nhát và vô ý vô tứ chứ chẳng có ý xấu gì. Nhưng bác Hiền cứ nói mãi “Cháu phải đi xem cho biết”. Bác càng mời, tôi càng từ chối khiến bác có vẻ buồn. Bây giờ sau gần 50 năm nhìn lại, tôi thấy mình có lỗi với bác Hiền nhiều quá.

Khoảng năm 2000, có lần Lệ Thu về Virginia trình diễn, tôi đã đến để nghe cô hát, nhìn tận mặt cô. Cô vẫn còn đẹp và hát còn hay lắm, làn hơi còn cao vút, đầy đặn, ngân nga sâu lắng. Khi tan buổi trình diễn, tôi có đến xin chụp ảnh với cô, tôi định hỏi cô có còn nhớ ông T.L.Tá không? T.L.Tá là tên bố tôi. Nhưng lại thôi! Bố tôi lúc đó đang ở Canada, nhắc đến không biết để làm gì.

Tôi vẫn theo dõi các sinh hoạt văn nghệ của cô, mỗi khi cô xuất hiện trên chương trình của các trung tâm Asia hay Thúy Nga Paris tôi đều chăm chú nghe cô hát, nhìn từng nét thay đổi của cô trên khuôn mặt hay trên vóc người theo năm tháng nhưng giọng hát vẫn như xưa, đầy nội lực, đầy sức thu hút. Giọng trầm nhưng không khào khào, lên thật cao, xuống thấp dễ dàng và ngân nga bổng trầm đầy sức lôi cuốn. Tôi luôn cầu mong cô sống lâu trăm tuổi để tôi và mọi người yêu nhạc Việt Nam từ trước 1975 còn được trông thấy cô, dù sau này

cô có già yếu, không còn hơi sức để hát, tôi vẫn còn nhìn thấy cô. Vì trông thấy cô, là trông thấy một thời quá khứ xa xưa của chính tôi, của Sài Gòn xưa một thửa tràn đầy những dòng nhạc tình đẹp như những bài thơ hay.

Thời này, các ca sỹ trẻ có cơ hội học thanh nhạc, được đào tạo có bài bản, họ biết lấy hơi thật sâu, biết tận dụng sức tối đa của hai lá phổi để lên thật cao, hát thật lớn, thật vang dội. Nghĩa là kỹ năng chuyên nghiệp để ca hát rất vững, nhưng nếu không có một giọng ca trời cho hay thiên phú thì sau một thời gian thính giả sẽ chán và chạy theo ca sỹ mới. Nhưng những giọng ca thiên phú, có sức lôi cuốn đặc biệt như Lệ Thu, Khánh Ly, Tuấn Ngọc, Chế Linh, Hoàng Oanh, Thanh Thúy, Thanh Huyền thì họ sẽ hát đến khi nào không còn sức để hát, chứ khán thính giả chẳng bao giờ chán nghe họ hát.

Bố tôi đã qua đời vào tháng 9, năm 2019; hưởng thọ 95 tuổi. Khi bố mất, tôi đã ân hận không hỏi được bố nhiều điều tôi chưa kịp hỏi, vì những năm sau này bố đã bị lẫn nhiều quá, đầu óc không còn mạch lạc nên tôi ít nói chuyện với bố qua điện thoại.

Danh ca Lệ Thu đã vĩnh viễn ra đi vào tối thứ Sáu ngày 15 tháng 1, năm 2021. Hưởng thọ 77 tuổi. Tôi lại tiếc vì Lệ Thu chưa nói hết, kể hết cho chúng ta nghe tất cả những giai thoại về cuộc đời ca hát của cô, gia cảnh của cô từ khi còn bé, bạn bè cũ và mới của cô và mối tương quan đồng nghiệp của cô với những người cùng thời với cô như thế nào. Tôi lại còn tiếc cho hai trung tâm âm nhạc Việt Nam lớn tại Mỹ là Asia và Thúy Nga chưa bao giờ làm live show cho cô, để cô hát thật nhiều trong một show riêng. Bây giờ khi cô đã vĩnh viễn ra đi, họ chỉ có những đoạn phim ngắn thu hình từng bài trong các show cũ đem ra chiếu lại cho khán giả xem để tưởng nhớ đến cô.

Trong những ngày được tin cô nằm ICU vì Covid-19 hay Covid Vũ Hán, tôi đã cầu mong một phép lạ cho cô được tiếp tục sống, nếu hai lá phổi của cô không hoàn toàn được phục hồi thì ít ra cô vẫn còn nói chuyện được để kể chuyện đời trước cho chúng ta nghe. Nhưng cô thoát chết một lần kỳ nỗ kinh hoàng ở phòng trà Tự Do tháng 9, năm 1971. Cô thoát chết trên đường vượt biển tìm tự do năm 1979. Nhưng cô đã không thắng được cơn bệnh Covid Vũ Hán, hay Covid-19. Theo như niềm tin của cô Lệ Thu, thì Trời đã định như thế. Ngài đã đem cô đi, vì đã đến lúc chấm dứt chuỗi ngày của cô trên mặt đất.

Có lẽ trên Thiên Đàng bố tôi đã ra tận cổng để đón tiếp cô khi cô vừa bước

vào. Vì tôi đã đọc cuốn sách “90 Phút Trên Thiên Đàng” (90 Minutes On Heaven) của tác giả Don Piper. Trong sách này Don Piper kể lại kinh nghiệm đã chết trong một tai nạn xe hơi của mình, tim đã ngưng đập 90 phút, trong thời gian 90 phút này ông đã lên thiên đàng và gặp lại người bạn học đã chết vì một tai nạn lúc 17 tuổi, người này bước ra trước cổng thiên đàng vui mừng đón chào ông, ông thấy bạn ông vẫn trẻ như năm anh ấy 17 tuổi. Như thế, những người quen biết nhau trên thế gian này, khi sống nếu họ có cùng niềm tin vào Thiên Chúa, thì khi chết họ sẽ gặp lại nhau trên thiên đàng.

Danh ca Lệ Thu đã bình yên lìa đời và đã bước vào vùng vinh quang đầy yên bình và phước hạnh đời đời nơi Thiên Quốc của Đức Chúa Trời, là Đấng đã tạo dựng vũ trụ và loài người. Nhưng chắc chắn mọi người Việt Nam yêu nhạc tình ca không thể nào quên được giọng hát vàng ròng của danh ca Lệ Thu, một giọng hát huyền thoại, có lẽ một thế kỷ mới có được một giọng ca đặc biệt như thế.

TT-Thái An

1/21/2021

(1) Trong The Jimmy TV/Bước Chân Dĩ Vãng #1, phát hình ngày 18, tháng 10, năm 2020. Jimmy mạn đàm với 2 danh ca Lệ Thu và Khánh Ly. Lệ Thu có kể lại cô đã thoát chết trong vụ nổ tại phòng trà Tự Do vì hôm đó cô đã sửa soạn xong để lên phòng trà Tự Do trình diễn, nhưng ông chồng của cô tự nhiên lại kiểm chuyện gây với cô; cô thấy quái lạ vì từ trước tới giờ ông sợ cô lắm, vì thế cô đành phải ở lại để nói cho xong. Đang lúc đó, có một bà bạn của mẹ cô hét hải đến báo tin cho mẹ cô hay: “Chị ơi! Con Thu nó chết rồi!” Cô Lệ Thu đang ngồi trong nhà nghe thấy thế liền chạy ra, làm bà kia hụt húng. Vì bà bạn của mẹ Lệ Thu có một cái bar tên Hồ Diệp, ở gần phòng trà Tự Do, nên tưởng Lệ Thu đang trình diễn ở trong đó vì bà biết giờ trình diễn mỗi ngày của Lệ Thu. Cũng theo lời của Lệ Thu, cô thấy ở cuộc đời này tất cả đều có cái số, tất cả đều do Trời định.

Lệ Thu- “Tôi đã đến với cuộc đời này bằng chính trái tim tôi” Đình Quang Anh Thái

– Thừa chị Lệ Thu, xin được mở đầu buổi nói chuyện thân mật hôm nay với 2 sự kiện đã xảy ra – Khoảng năm 1979, vào một buổi tối ở một phòng tù trong trại giam Chí Hoà, một tù nhân cất tiếng hát bài “Nửa hồn thương đau” của Phạm Đình Chương; dứt tiếng hát, tù nhân này nói rằng: “bây giờ mà được nghe Lệ Thu thì chỉ có chết thôi !!”. Một đêm mưa tuyết đầy trời năm 1989 ở thủ đô Praha của Cộng Hoà Tiệp, một sinh viên xuất thân từ chế độ CS ôm đàn và cũng hát bài “Nửa hồn thương đau” – Anh ta nói : Lệ Thu hát cực kỳ hay “. Chị có nghĩ rằng cả hai cách biểu tỏ đó là một lời khen tặng nồng nàn, chân chất đối với tiếng hát của chị?

Lệ Thu : Tôi rất cảm động về câu chuyện anh vừa kể, và tôi nghĩ rằng đó là một trong những phần thưởng to lớn trong đời ca hát của Lệ Thu.

– Tiếng hát LT đã là cảm hứng cho nhiều cây viết. Nhìn ở khía cạnh nào, thì tựu trung, những nhà văn, nhà báo từng viết về chị đều nhìn nhận rằng tiếng hát LT đã nuôi nấng nhiều ước mơ. Trong cuộc nói chuyện hôm nay tôi sẽ không đề cập nhiều đến LT, trên lãnh vực một nghệ sĩ tài danh, mà xin hỏi thăm chị về đời thường của LT – Chị có thể cho nghe một ngày trong đời của LT hiện nay ra sao?

LT : Câu anh hỏi khiến tôi nhớ đến cuốn truyện nổi tiếng: “Một ngày trong đời Denisovich” của văn hào Alexander Solzhenitsyn, trong đó tả về sinh hoạt 24 giờ của một tù nhân khổ sai ở nước Nga dưới chế độ CS – Tôi thì may mắn hơn (cười thoải mái) Denisovich – Sinh hoạt một ngày của tôi giống như mọi người – Sáng dậy, tập thể dục, rồi đi chợ nấu ăn, sau đó trả lời thư của khán thính giả bốn phương, và học hỏi thêm những điều tôi thiếu sót. Tôi còn phải đi thu bằng những bài hát – Như thế là đủ hết một ngày.

– Chị đề cập đến việc bếp núc làm tôi nhớ, là những bạn hữu thân tình của chị đều biết chị nấu ăn ngon lắm, nhất là món cá thu kho riềng. Nhiều bạn của chị đã được thưởng thức món tuyệt chiêu này. Chắt Bắc trong món độc đáo đó, chị thừa hưởng từ ai ??

LT : Hương vị Bắc trong món cá thu kho riềng là ảnh hưởng từ gia đình tôi. Phải

nói là gia đình tôi cổ hủ lắm. Sở dĩ tôi nấu ăn tương đối được là vì cứ nhìn các cụ, các thím, các dì bếp núc trong những ngày giỗ Tết, những hình ảnh và cách thức chuẩn bị bữa ăn đã ăn sâu trong tiềm thức của tôi, và cứ thế mà tôi bắt chước thôi.

– Một số bạn của chị sau khi thưởng thức món cá thu kho riềng đã nhờ chị hướng dẫn cách nấu, và dù chị không giấu diếm gì cả, rốt cuộc họ nấu vẫn không ngon bằng chính tay chị làm – Thành ra nếu có dịp thuận tiện, với số người yêu mến LT quá nhiều, chắc hẳn là chị phải mua cả tàu cá thu, và mượn nguyên một sân vận động để đãi mọi người.

LT: (cười) Nấu ít thì may ra mới ngon, chứ nấu nhiều thì chưa chắc.

– Những người ở lại quê nhà sau 75, thỉnh thoảng có nhìn thấy chị ở Saigon – Một số người biết chị có cơ hội và phương tiện để ra đi vào những ngày tàn của cuộc chiến. Điều gì đã giữ chị lại?

LT: Tôi ở lại VN 5 năm với mẹ già của tôi. Bởi vì cụ tôi không đi và như một số bạn thân đã biết, mẹ tôi chỉ có một mình tôi thôi. Khi gia đình tôi (...) từ miền Bắc vào miền Nam năm 53, cụ tôi mang tôi theo. Nên ngày chót của tháng Tư năm 75, chẳng lẽ tôi bỏ lại mẹ để đi hay sao... Vì vậy tôi quyết định ở lại mặc dù đêm 28 tháng Tư, tôi đã có mặt tại phi trường AN, và tôi đã bước lên phi cơ rồi; nhưng tôi lại bước xuống – Lúc đó, nếu tôi ra đi, thì mẹ tôi ở lại một mình với ai. Dù có họ hàng quen thuộc, nhưng không thể bằng chính con mình. Bởi vậy tôi đã trở về với mẹ.

– Xin chị tha lỗi cho, thế còn cụ ông thân sinh ra chị thì sao?

LT: Thày tôi mất lâu rồi anh ạ. Lúc đó mẹ tôi đã mang tôi vào miền Nam năm 53 – Thày tôi mất vào lúc tôi mới lên 12 tuổi.

– Như vậy chắc chị ít có kỷ niệm với cụ ông?

LT: Có anh ạ. Tôi nhớ rằng cụ mặc áo the, quần trắng, đi đôi hài đen và tay cầm dù.

– Chị mô tả cụ ông là người mặc áo the, quần trắng, đi hài đen, tay cầm dù- Đây là hình ảnh của những người quý tộc ở Hà Nội thời xa xưa. Có đúng không ạ ??

LT : Cứ cho là như thế đi anh (cười)

– Mới đây tuần báo Viet Tide có đăng bài phỏng vấn chị. Đọc bài này, người ta có cảm tưởng chị đòi hỏi quá tuyệt đối trong đời sống lứa đôi. Nếu nhìn một cách khác, độc giả có thể nghĩ rằng chị phần nào đó tuyệt vọng vì không tìm được người đúng ý với “trong mộng” của chị?

LT : Anh nhắc đến câu trả lời của tôi với báo Việt Tide rằng : “99 chám 9 % đàn ông không chung thủy, và cho tới nay tôi vẫn đòi tìm 1% còn lại” – Đó là câu tôi nói đùa thôi, vì tôi vẫn thường nghĩ tếu rằng, nếu có 1 % đó, thì chắc hẳn là người đàn ông này phải đàn lắm (cười vui vẻ)

– Chị nói thế thì chắc có nhiều người muốn đàn lắm. Nhưng xin hỏi, theo chị thì thế nào là chung thủy?

LT: Có thể tôi có quan niệm lệch lạc hoặc cũ kỹ, hoặc do gia đình tôi nhồi nhét vào đầu tôi, và ảnh hưởng đến lối suy nghĩ của tôi, là đàn bà là phải tứ đức tam tông. Từ đó tôi nghĩ đàn ông cũng phải thế. Nhưng mà tôi sai. Sau này càng lớn lên, tôi càng thấy mình sai, và ngay bây giờ tôi lại càng thấy tôi sai hơn nữa. Tôi luôn nghĩ rằng tôi sống dưới ánh đèn, vậy bữa bởi nhiều cạm bẫy, mà tôi không hề sa ngã, nên tôi đòi hỏi đối tượng của tôi cũng phải như vậy. Thực tế cho thấy không phải thế. Bởi vì tôi là đàn bà. Mà muôn đời, đàn bà là đàn bà, đàn ông muôn đời là đàn ông. Có phải vậy không ạ ?

– Nói chị và quý thính giả tha thứ cho, từ trước đến giờ, nhiều người có cái nhìn không chính xác, nếu không nói là lệch lạc về giới nghệ sĩ. Nhiều người cho rằng nghệ sĩ không đặt nặng vấn đề' thủy chung. Nhưng Lê Thu là điển hình cho thấy, nghệ sĩ có đời sống sân khấu, nhưng trong cuộc sống riêng tư thì có những chuẩn mực mà không hẳn người thường nào cũng có.

LT : Tôi biết có rất nhiều nghệ sĩ có đời sống hết sức mực thước – Tôi biết nhiều anh chị như thế lắm, mà không tiện nêu tên.

– Lâu lắm rồi, có một tờ báo bên Pháp phỏng vấn 2 nhà văn Jean Paul Satre & Simon de Bouvoir về ý nghĩa hạnh phúc. Câu trả lời của Sartre là “hạnh phúc là ngày hôm qua”, còn Bouvoir thì cho rằng “hạnh phúc là ngày mai”. Phải chăng hạnh phúc là điều mà người ta chỉ có thể tiếc nuối, hoặc chờ đợi chứ không hưởng được ngay trong những phút giây của hiện tại. Chị nghĩ sao?

LT : Đối với tôi, hạnh phúc ở trong tầm tay mình, hạnh phúc là giây phút mình đang có. Buổi sớm mai khi mình thức dậy, rồi khi hoàng hôn xuống, mình vẫn nhìn thấy bạn bè thân quen, và nhất là nếu mình có người tình bên cạnh, thì đó là hạnh phúc.

– Chữ “nếu” trong câu trả lời của chị có ý nghĩa lắm (cười). Nói về hạnh phúc và khổ đau, tôi nhớ đến cựu Tổng Thống Richard Nixon. Khi ông buộc phải từ chức, ông đã đi thăm Grand Canyon, và xuống đến tận đáy của vực. Từ dưới nhìn lên, ông nói rằng : ” Cho tới khi xuống đến tận cùng của đáy vực, tôi mới hiểu ý nghĩa sự cao vời vợi của trời xanh”. Nghĩa là, khổ đau tột cùng, hạnh phúc tột cùng. Phần chị vinh quang trên sân khấu, chị đã đạt. Còn khổ đau tận cùng, chị đã trải qua bao giờ chưa?

LT: (im lặng khá lâu, giọng buồn , nghẹn ngào): Khi nghe tin mẹ tôi mất. Tôi thấy lúc đó trái đất quả thật là sụp đổ. Trong đời tôi, duy nhất chỉ có mẹ tôi. Tôi là con một, không có anh em để nâng tôi những khi tôi ngã, hoặc giúp đỡ ý kiến những khi tôi cần, hoặc an ủi những lúc tôi đau buồn. Thành ra, sự ra đi vĩnh viễn của mẹ tôi là nỗi đau tột cùng của tôi, và là nỗi mất mát không gì bù đắp được.

– Chúng tôi được biết là chị có 3 cháu và các con chị đã thành tài, và được sống trong không khí đầm ấm của gia đình, cũng như trong vòng tay yêu thương của mẹ. Phải chăng nỗi đau mất mẹ và không có anh em ruột thịt đã khiến chị dồn hết tình thương cho các con, và vun xới cho các con có ngày hôm nay?

LT: Tôi cho rằng tất cả cũng do ảnh hưởng của gia đình. Tôi theo nếp của gia đình tôi để dạy dỗ các con tôi. Đôi khi cũng quá khắt khe, nhưng khi các cháu lớn lên thì chúng mới nhận thấy là mẹ làm đúng.

– Một nhà thơ tiền chiến của VN nói rằng: “tôi là một con chim đến từ núi lạ, ngửa cổ hát chơi “. Khi nghe LT hát trên sân khấu, người ta có cảm tưởng LT với âm nhạc là một. Phần chị lúc đó, trong lòng chị nghĩ gì?

LT: Quả thật khi hát, tôi không còn thấy ai cả, chung quanh tôi không có ai cả. Tôi chỉ tập trung tư tưởng để hát theo nhịp đập của con tim mình, hát theo niềm hạnh phúc của mình. Tôi hát do những rung động phát ra từ tâm hồn tôi.

– Nếu tôi nhớ không lầm, trong phần mở đầu của tập Mười Tình khúc Bất tử của Nhân loại, nhạc Ngoại quốc, lời Việt của Phạm Duy, nhà thơ Trần Dạ Từ có viết rằng: Hạnh phúc cho những cặp tình nhân được cùng nhau nghe những bản tình ca này. Vì mai sau, dẫu có xa nhau, một lúc tình cờ nào đó, họ chợt nghe lại những âm điệu này, cả một thời có nhau sẽ xô về trong nỗi nhớ.

Chị đã từng hát những tình khúc bất tử của VN và của thế giới, chị có cảm thấy hạnh phúc không, vì tiếng hát của mình đã là dấu ấn một thời của những đôi lứa yêu nhau?

LT: Có ai không hạnh phúc khi mang lại hạnh phúc cho người khác. Câu hỏi của anh cũng là câu trả lời giùm tôi rồi.

– Nhìn lại đoạn đời đã qua, nếu cần không làm 1 điều đã từng làm, thì chị sẽ

phát biểu ra sao ?

LT: Tôi sẽ không lập gia đình sớm như tôi đã lúc còn trẻ. Lý do, vì lúc còn nhỏ, tôi vừa thiếu kinh nghiệm, vừa nông nổi, vừa háo thắng, nên tôi ước gì thời gian đó là bây giờ để tôi có thể làm được tất cả mọi chuyện.

– Chị thường chọn nhạc buồn, và ít hát nhạc vui. Có lý do nào đặc biệt không?

LT : Nhạc VN đa số có âm điệu buồn. Nhưng không phải tôi không hát nhạc vui, thí dụ bài “Quên đi tình yêu cũ” và bài “Mây lang thang” trong điệu Chachacha. Tôi hát nhiều thể loại, nhưng lời nhạc thì cũng bàng bạc nỗi buồn về những cuộc tình tan vỡ.

– Khi chọn bài để hát, chị dựa trên yếu tố nào chính? Vì nó phù hợp với tâm trạng của chị, hay vì bài nhạc đang được người nghe yêu thích?

LT: Anh có tin rằng tâm trạng của tôi lúc nào cũng vui, cũng yêu đời. Nghĩa là tôi chọn nhạc không phải vì tâm trạng của tôi lúc đó, mà do cảm quan của tôi. Trước hết là tôi đọc lời , sau đó tôi dạo đàn một chút để xem tiết tấu của nét nhạc. Sau khi thấy bài nhạc hợp với mình, tôi miệt mài bất kể giờ giấc cho tới khi bài hát với tôi là một. Hát và sống, sống và hát, là niềm hạnh phúc của Lệ Thu.

– Chị còn điều gì muốn tâm sự với thính giả của Little SG Radio?

LT: Trong những ngày gần đây, tôi có trả lời phỏng vấn của một số báo chí, và tiếp xúc với những người còn yêu mến tiếng hát LT. Đây là dịp để cho tôi thấy rằng không có gì hạnh phúc cho người nghệ sĩ bằng không bị quên lãng. Tôi nghĩ rằng đó là phần thưởng cao quý bởi vì bản thân tôi đã đến với cuộc đời này bằng chính trái tim tôi. Xin cảm ơn quý thính giả.

Bài phỏng vấn Lệ Thu do Đinh Quang Anh Thái thực hiện, đã được phát trên làn sóng của Little SG Radio / Nguồn: Việt Tide (Nov 12. 2003)

VĨNH BIỆT LỆ THU

Song Thao

Lệ Thu thời trẻ

Tôi biết Lệ Thu từ hồi chưa có cái tên Lệ Thu. Khi đó Oanh mới 15 tuổi, tươi mát, xinh xắn, là hàng xóm của anh bạn tôi. Anh Trần Cao S. Hồi đó chúng tôi đang học lớp Đệ Nhị ban Văn Chương trường Chu Văn An. Khoảng thời gian đó, năm 1956, thi Tú Tài Một, ban C, như một cuộc vượt vũ môn. Số người đậu chỉ khoảng 10%. Chục người thi chỉ có một người đậu. Đi nghe đọc kết quả thi như đi nhận bản án. Số báo danh được xướng lên cách từng quãng lớn. Có khi cả phòng thi không có một người đậu. Vậy nên học thi tới xanh lét người.

Nhà S. hồi đó ở đường Hòa Hưng, có phòng rộng rãi, chúng tôi tụ nhau lại học thi. Học chung như vậy có cái lợi là người nọ chỉ cho người kia nếu chưa thấu hiểu bài. Nhà Oanh ở ngay sát vách nhà S. Oanh chơi với cô em gái S. nên chạy qua chạy lại hoài. Ngày đó, Oanh xinh xắn, ríu rít như một con họa mi, thường rót nước, cắt trái cây cho chúng tôi giải lao. Khi Oanh thành Lệ Thu, hát ở vũ trường, S. tới nghe hoài, còn tôi hồi đó không có cái thú la cà những nơi đó. Lệ Thu có nhắn S. rủ tôi tới nhưng chẳng biết sao, tôi chẳng một lần thấy Lệ Thu trên bục trình diễn.

Năm 2004, tôi gặp lại Lệ Thu khi cô tới hát tại Toronto. Dĩ nhiên sau từng đó năm xa cách Lệ Thu không nhận ra tôi khi tôi hỏi : “Oanh khỏe không?”. Thấy tôi hỏi

bằng tên thật, cô nàng nhú mắt, chồm tới hỏi gấp: “Anh là ai vậy?”. Tôi ồm ờ hỏi lại: “Oanh còn nhớ ngày ở Hòa Hưng không?”. Lệ Thu cuồng quýt cùng tôi nhắc về những ngày đó. Cô luôn giục tôi: “Anh nói nữa đi!”. Hình như gặp lại cố nhân của những ngày hoa mộng đó làm cô nhỏ Oanh sống trở lại thời kỳ chanh cóm của mình. Chúng tôi nhắc nhau ôn lại những kỷ niệm của thời xa xưa đó. Chính Lệ Thu cho tôi biết anh bạn tôi, anh Trần Cao S. đã mất. Từ ngày đó tới nay, tôi không có dịp gặp lại Lệ Thu nữa.

Giao tình của tôi với Quỳnh Giao lại là một chuyện khác. Quỳnh Giao kết duyên với anh bạn tôi, anh DNH, bạn học tại Chu văn An và Đại học Văn Khoa Sài Gòn. Thời gian ở Sài Gòn sau khi rời Văn Khoa, tôi chỉ thỉnh thoảng gặp H., chưa bao giờ gặp Quỳnh Giao. Những ngày chộn rộn đó, đã hết thời kỳ sinh viên bên nhau, mỗi người chúng tôi đều có công việc riêng nên chúng tôi hầu như mất liên lạc với nhau. Phần lớn đã nhập ngũ. H. cũng nhập ngũ nhưng làm ngay tại Đài Phát Thanh Quân Đội nằm trên đường Nguyễn Bình Khiêm, gần cầu Thị Nghè. Nhà tôi ở Thị Nghè, ngày ngày đi làm phải ngang qua đài, vậy mà chẳng bao giờ gặp nhau. Kể cũng lạ. Nhưng sau 1975 lại khác. Tôi gặp lại nhiều bạn bè cũ trong các trại được gọi là “học tập cải tạo”. H. nhanh chân chuồn đi được ngay năm 1975 nên tôi không gặp lại vợ chồng anh. Qua Mỹ, H. may mắn vào làm biên tập viên của đài VOA. Chục năm sau, tôi mới được bảo lãnh qua Montreal. Không biết sao anh biết tin để liên lạc lại ngay với tôi. Một năm sau, năm 1986, khi đài VOA tuyển người, anh bạn gửi đơn qua cho tôi và hối thúc tôi thi “để tụi mình lại ngày ngày gặp nhau như ở Văn Khoa ngày cũ”. Tôi điền đơn dự thi và được sắp xếp tới thi tại tòa Lãnh Sự Mỹ nằm trong cao ốc Complexe Desjardin ở downtown Montreal. Ngày thi, leo lên xe buýt, tay cầm mấy cuốn tự điển, lên đường, lòng riêng chán ngán. Nể bạn, muốn thử thời vận chứ chẳng hy vọng chi khi biết có tới 160 người thi trên khắp thế giới, chỉ chọn có ba người. Chứ nghĩa sau chục năm bỏ xó đã gở sét, hy vọng chi. Mỗi người thi riêng rẽ tại các tòa Đại Sứ và Lãnh Sự nơi cư ngụ. Bài thi và băng thu giọng đọc được gửi về đài tại Hoa Thịnh Đốn chấm chung. Vậy mà tên tôi có trong số ba người trúng tuyển. H. rất mừng trước viễn ảnh chúng tôi lại gặp nhau hàng ngày. Nhưng số tôi vất vả, đài bị cắt giờ phát thanh, tôi phải chờ khi có chỗ trống mới có thể qua làm việc. Ba năm sau, không được kêu, họ bắt thi lại, tôi bỏ cuộc. Vậy là lỡ dịp qua làm hàng xóm với vợ chồng Quỳnh Giao. Trong thời gian ở thủ đô nước Mỹ, Quỳnh Giao không có cơ hội thi thố tài năng. Chỉ ra được ba cuốn băng “Hát Cho Kỷ Niệm”. Mỗi lần có băng, hai vợ chồng đều gửi qua cho tôi. Tới nay tôi còn giữ được những... kỷ niệm này. Rồi Quỳnh Giao bỏ đi Cali, ra được một số CD có giá trị, tôi cũng còn giữ được tất cả. Trong một lần qua Cali, tôi gặp lại Quỳnh Giao tại nhà

của anh chị Nguyễn Mộng Giác. Quỳnh Giao kéo tôi ra nói chuyện riêng. Nàng tâm sự rất nhiều, nhất là lý do nàng bỏ về Cali.

Trong truyện ngắn “Lẽ Ra”, viết vào năm 2003, tôi mượn hình ảnh của Lệ Thu và Quỳnh Giao, hư cấu trong nhân vật Mai. Đây có lẽ là nhân vật tôi đặc ý nhất trong các truyện ngắn của tôi.

Nay, cả hai đã người trước kẻ sau bước qua thế giới khác, họ bỏ lại trần gian những huy hoàng của cuộc đời nghệ sĩ mà hầu như mọi người chúng ta, cả trong lẫn ngoài nước, đều ngưỡng mộ. Hai cuộc xí xóa khá vội vã đã khiến tôi ngơ ngẩn. Chỉ còn lại chút an ủi. Tôi đã kịp giữ họ lại trong nhân vật Mai. Mai sẽ chẳng bao giờ bỏ đi! Mai sẽ mãi mãi ở lại trong truyện ngắn “Lẽ Ra” dưới đây.

Lẽ Ra - SONG THAO – 1/2003

“Lẽ ra em không nên lấy Đắc.”

Tôi ngược nhìn Mai, vẫn cặp mắt mọng nước mỗi lần có chuyện buồn. Ngày xưa tôi đã tốn biết bao nhiêu ô mai mơ vì những giọt nước mắt ẩn giấu này. Chuyện trường, chuyện ngoài đường, chuyện bạn bè, biết bao nhiêu chuyện đã làm buồn cô bé lúc nào cũng như một cơn mưa thu này. Có lẽ, ngày đó, chỉ có tôi chịu hiểu và chịu chiều Mai. Soạn thì như một lò lửa, người lúc nào cũng bắng hắng những lo toan, giờ đâu mà nghe cô em gái nhỏ nhít nói những chuyện anh cho là vớ vẩn. Tại mày khó chịu quá chứ sao! Đó là một lời nhận xét và cũng là câu chấm hết cho những chuyện mà anh cho là đầu cua tai nheo của cô em gái. Bước chân vùng vằng cùng khuôn mặt tiu nghỉu của Mai thì có nặng thêm được kí nào trước đôi mắt của Soạn đâu. Mẹ Mai thì chôn mình trong những bận bịu của một bà mẹ chưa già, lại vẫn cứ tưởng là vẫn còn rất trẻ, tâm trí nằm nơi những hột xoàn, những quân bài, những kiểu cạ áo quần. Mai chưa nói hết chuyện thì đã bị mẹ gạt đi như phủi những hạt bụi dính trên chiếc áo mới rất ưng ý. Chuyện con nít vớ vẩn mà cũng làm mất thời giờ của người ta!

Tôi dịu giọng thương cảm.

“Thôi, chuyện qua rồi, em chẳng nên giữ mãi trong lòng làm chi nữa.”

Mắt Mai đờ đẫn.

“Nhưng em sợ Đắc không hiểu cho em. Dù sao, em cũng đã chủ động trong chuyện này.”

Tôi thực sự không muốn dây dưa mãi với nỗi phiền muộn này.

“ Anh tin nó sẽ phải hiểu. Chuyện quá khứ chắc nó đã đào mộ vùi lấp đi rồi.”

“ Em nghĩ rằng Đắc sẽ chẳng bao giờ chôn vùi được chuyện này đâu. Em biết Đắc mà! Dù sao chúng em cũng đã có hơn hai chục năm chồng vợ. Vả lại, em sợ anh.”

Tôi thực sự không muốn khuấy động nỗi buồn của Mai nhưng thấy cần phải phá vỡ đi cái bóng u ám đang nặng nề trên cuộc gặp gỡ lại của tôi và cô em hàng xóm đã nhiều năm xa cách.

“ Trông anh dữ lắm sao?”

Mai cúi mặt.

“ Anh không dữ. Nhưng vì anh không một lời trách cứ em nên em sợ.”

Tôi châm chọc Mai cho nhẹ bớt nét muộn sầu trên khuôn mặt tôi vẫn thương.

“ Vậy thì bây giờ anh trách cho em hết sợ nghe.”

Mai cố nhếch miệng.

“ Anh trách bây giờ thì em cũng chẳng hết sợ.”

“ Sao vậy? Anh không trách em sợ, anh trách em cũng chẳng hết sợ.”

“ Tại vì, tự trong lòng anh, anh không trách em.”

Thật ra, khi nghe tin Mai đành đoạn bỏ Đắc ra đi, tôi ngỡ ngẩn như người bị ma ám. Tôi thương cho cả hai người. Lúc đó, tôi còn ở Việt Nam, cuộc sống ngắc ngoải trong cơm áo, nghe được tin như vậy, tôi cũng chỉ biết buồn. Cuộc tình không do tôi vun xới nhưng tôi như có trách nhiệm. Chính tôi đã dẫn Đắc đến nhà Mai. Hồi đó chúng tôi đang học thi Tú Tài Bán Phần, một cuộc thi khá cam go mà mười người thi may ra được một hai người có tên trên bảng kết quả. Ông anh tôi trước đó đã hốc hác học đêm học ngày mà tới ngày nghe đọc kết quả cũng không dám đi nghe, phải nhờ tôi đi nghe giùm. Tôi chưa thi nhưng nghe những con số báo danh nhảy cách từng quãng dài, tim cũng hốt hoảng nhảy trong lồng ngực. Chung quanh tôi, những khuôn mặt xám ngoét hoảng loạn không còn hồn phách treo tim theo những vần tên hệt hững phát ra từ chiếc máy phóng thanh rè rè đầy quyền thế. Cái trò đau tim đó, cộng thêm với sự thúc hối của cửa quân trường rộng mở nếu hệt tên trên bảng vàng, làm chúng tôi vật vờ trên đường đi tìm tương lai. Chúng tôi co lại học thi chung với nhau cho vơi nỗi sợ. Nhà Soạn tương đối rộng rãi, có phòng riêng, nên ngày đêm tôi và Đắc tới dùi mài kinh sử. Nhà tôi ở trong đường hẻm sát ngay căn nhà ngoài mặt đường

của gia đình Soạn, nên tôi và Soạn thân nhau. Cả gia đình Soạn coi tôi như người trong nhà. Chỉ có Đắc ở xa tới nên được làm khách. Mai đang học Đệ Ngũ, tươi như một cành lan trong sương sớm, là đầu sai của các ông anh. Thực ra, trong thời gian ngậm ngải tìm trầm, chúng tôi chẳng có nhiều nhu cầu. Bụng dạ nào mà ăn ăn uống uống. Nhưng Mai lại cứ ngoan ngoãn lúc thì đĩa cam, lúc thì bình nước, lúc thì chén chè, lúc thì miếng ổi miếng cóc mang vào cho các ông Tú chờ. Mai lúc nào cũng tươi tắn chăm lo cho chúng tôi.

“ Mời mấy anh dùng, sau này có làm ông lớn thì đừng có quên Mai.”

Tôi giỡn lại với Mai.

“ Em trông hình hài các anh thì biết, anh nào anh nấy như ve sầu mùa đông thế này, biết bao giờ lớn được!”

Mai cười theo.

“ Ve sầu mùa đông thì rồi đời rồi, còn đâu mà xác xơ. Anh phải nói là ve sầu ham hổ, muốn bán thịt mình để mua tám bằng. Mai thấy các anh học mà muốn bỏ học. Mai ấy à? Đậu hay rớt, kẹ! Chứ không có cái kiểu học tàn phai nhan sắc như các anh đâu!”

Mai bưng miệng. Những ngón tay thon nhỏ, trắng ngần, e áp dưới mái tóc dài bóng mượt đổ xuống. Mai có những ngón tay tài hoa, những ngón tay có lần tôi buột miệng xưng tụng là những ngón tay bắt được của trời làm Mai mắc cỡ.

“ Dễ sợ! Trời to cao như thế thì tay phải là tay hộ pháp. Có bắt được thì Mai cũng phải mang trả lại cho trời. Xấu xí chết đi ấy!”

Tôi biết Mai châm chọc tôi, nhưng thấy cái vẻ dễ thương của Mai, tôi cố nín chiếc lưỡi thích cãi cọ của mình.

“ Ủ, tay trời làm sao sánh được với tay Mai. Trông thấy tay Mai là anh muốn vẽ.” Mai vốn biết tài vẽ của tôi, chấp hai tay trước ngực van vãn.

“ Thôi, cho Mai xin đi anh. Anh mà vẽ thì tay Mai lại thành tay trời mất. Tội Mai một chút cho Mai chóng lớn!”

Mai hồi đó đang thành người lớn. Mắt đã liếc gương, miệng đã tươi tắn, ngực đã chanh cốm, cử chỉ đã điệu dàng, nụ cười đã e dè giữ ý. Nhưng lớn trước tuổi là đôi bàn tay Mai. Những ngón tay Mai vờn trên phím dương cầm như những bước chân chim nhõn nhơ nhẩy nhót. Chúng tôi đã say mê mỗi khi Mai đàn cho nghe khi nghĩ xả hơi. Mai búng ra những âm thanh rộn rã, thanh thoát và tươi mát. Tươi mát như Mai trước phím đàn. Mai đàn như chơi đùa. Tiếng đàn của

Mai nhí nhảnh, nghịch ngợm. Như chính Mai mười lăm.

Tôi mê tiếng đàn của Mai. Đắc còn mê hơn nữa. Mỗi lần nghe Mai đàn, đôi mắt Đắc ngây dại dưới tròng mắt kính cận khá dày.

Nhà hàng mờ mờ tối với những ngọn đèn vàng vọt yếu đuối tỏa một thứ ánh sáng khiêm nhường từ trên trần sẫm một màu ảm đạm. Trông mập mờ giống một phòng trà ở Saigon thời trước hơn là một nhà hàng ăn. Ngọn nến leo lét giữa bàn chập chờn trên khuôn mặt Mai lúc sáng lúc tối. Mai có đẫy đà hơn xưa, khuôn mặt đậm nét phấn son cũng tròn trịa hơn.

“ Em tới ăn ở đây thường không?”

“ Thịnh thoảng. Anh thấy sao?”

Tôi quay người nhìn quanh.

“ Khéo lắm! Họ biết dùng bóng tối để cho thực khách trong mỗi bàn có cảm tưởng gần gũi nhau hơn. Ngọn nến giữa bàn như chút ánh sáng thân mật vun vòn người quanh bàn vào với nhau.”

Mai cầm tay tôi nói nhỏ.

“ Anh vẫn nghệ sĩ như xưa.”

Tôi xoay bàn tay lại nắm những ngón tay của Mai.

“ Đâu có nghệ sĩ bằng những ngón tay này. Anh có đọc báo. Họ vẫn nhắc tới em.”

Mai để yên tay trong tay tôi.

“ Đó là lẽ sống của em bây giờ. Vì nó mà đòi em khổ. Nhưng em chấp nhận bởi vì chính em muốn như vậy.”

Mắt tôi không chớp trước mặt Mai. Mai nhìn lại, bướng bỉnh.

“ Em lớn lên nhiều!”

Mai cười.

“ Chắc anh tránh không muốn nói em già!”

“ Không, anh không muốn nói tới cái lớn sinh học. Mỗi năm mỗi thêm tuổi, chẳng ai trốn tránh được chuyện đó. Anh muốn nói tới tinh thần. Sau bao nhiêu năm mới gặp lại em, anh không ngờ em lại già dặn đến như vậy. Trong đầu anh, trong từng ấy năm xa cách, hình ảnh em trong anh vẫn luôn luôn là hình ảnh cô bé Mai của anh những ngày tháng cũ.”

Mai vâng vâng chiếc khăn ăn đỏ sậm.

“ Thôi anh, anh đừng làm em khóc.”

Tôi cầm dao cầm nĩa lật úp con cá đang ăn dở trên chiếc đĩa hình bầu dục giữa bàn.

“ Cho anh xin lỗi. Đưa cho anh chiếc chén của em. Hai anh em mình phải xử cho xong chú cá thơm phức này. Ngày xưa em thích ăn cá lắm mà!”

Mai đưa chiếc chén mỏng tanh cho tôi.

“ Anh cho em xin. Anh nhớ dai nhỉ? Anh Đắc cũng thích ăn cá lắm.”

“ Thế à? Nó thích thật hay nó muốn chiều em vậy?”

“ Chắc anh ấy thích thật. Anh ấy gặm tới tận xương.”

Tôi bật cười.

“ Anh nói có sai đâu. Nó chiều em nên gặm xương để dành cho em phần thịt.

Cái thằng lù đù như nó lấy được em thì chiều chuộng vợ phải biết!”

‘ Bộ anh thì hơn gì? Em nghe đồn là anh cũng biết điều với chị lắm, phải không?’

“ Em đừng nghe lời đồn của thiên hạ. Nhưng thằng Đắc, anh biết nó quá mà! Có nhắm mắt anh cũng biết nó...phụng dưỡng em như thế nào!”

Mai nhai xong miếng cá, hớp một chút vang trắng, nghiêng đầu ngó vào mặt tôi.

“Anh thiệt!”

Đám cưới của Mai với Đắc, tôi không về tham dự được. Lúc đó tôi đang lặn lội trong rừng sâu, làm tiền quân cho một chiến dịch lớn. Guồng máy đang quay nhanh một cách ác liệt, con chót là tôi tài cán gì để có thể rút chân rút cẳng ra khơi khơi về Saigon ăn cưới. Buổi tối, mặc chiếc võng dưới tàng cây, poncho úp kín người, tôi nằm trần trọc nhớ về Saigon. Saigon có Mai, có Đắc đang lao xao bước vào vòng vợ chồng. Đã lâu tôi không gặp cả Đắc lẫn Mai nên không biết chuyện tình của hai người ra sao. Thiệp cưới đến với tôi khá bất ngờ. Tôi thẫn thờ chẳng buồn ăn trưa hôm đó. Mấy tên sĩ quan bạn cùng mâm tương tôi thất tình. Thực ra, tôi quá thất mắc về cuộc hôn phối này. Đắc lúc nào cũng cẩn tắc, kỹ càng, tính trước cả cây số trước khi làm một chuyện gì, dù lớn hay nhỏ. Mai thì phóng khoáng, văn nghệ, đam mê, chuyện gì cũng làm xong rồi mà vẫn chưa tính. Vậy mà hai đứa lại ráp vào nhau. Bây giờ lại còn buộc chặt vào nhau nữa. Tôi mãi băn khoăn về cái thiệp cưới không chờ đợi này đến lúng túng trong công việc. Hoàn khá tinh ý. Hấn bản liền. Thất tình hay sao vậy, cha nội?/ Cỡ tao mà thất tình à?/ Cỡ nào mà chẳng thất tình được. Thuyền lớn thì có sóng lớn, cha nội ơi. Mà thiệp cưới của ai vậy?/ Của em thằng bạn cũ./ Cha nói cô dâu hay chú rể vậy?/ Cô dâu!/ Vậy thì đúng boong rồi, chối gì nữa cha. Cái thứ đó là đau

nhức hết biết!/ Nhức cái mẹ gì. Chú rể là thằng bạn thân của tao. Cả hai đứa tao coi như người nhà./ Nhà cửa gì, cha nội! Cái mừng đó lại còn nhức bạo hơn nữa!/ Mà biết cái đêch gì! Chỉ nói tầm bậy!/ Tầm bậy mà vậy vậy đúng boong. Nay cha nội, chuyện đã dĩ lỡ rồi thì tha cho chúng nó. Còn cha nội, quẳng gánh buồn đi mà... hành quân! Láng cháng buồn với sầu, ngơ ngác giữa trận tiền, để ăn đạn lấm đậy. Có thân thì lo. Dục cha nó mấy cái vụ hậu phương đó đi!

Nhớ lại chuyện cũ của tên quan ba bạn, bộ binh mà mồm miệng như pháo binh, tôi cười vu vơ. Mai nhìn dò hỏi.

“ Anh cười gì vậy?”

“ Nhớ lại câu nói của tên bạn lính cũ khi anh nhận được thiệp cưới của em.”

“ Anh ấy nói sao?”

Tôi cố gạt đi.

“ Nó nói tầm xàm ấy mà. Nó tưởng anh thất tình. Hồi đó tên nào nhận được thiệp cưới cũng được phong làm anh hùng thất tình. Đời lính, nay đây mai đó, sống nay chết mai, mấy ai dám đèo bè. Các em gái hậu phương rủ nhau sang ngang hết. Thiệp cưới như một bức thư từ già. Một lời từ già hồng!”

“ Anh buồn lắm hay sao mà anh ấy biết?”

“ Buồn chi! Em vui mà sao anh buồn được?”

Mai thở dài. Nàng đưa tay ngoắc anh hầu bàn. Hai ngón tay trở chụm lại vẽ ra một tờ giấy tưởng tượng.

“Để anh trả cho.”

“ Em mời anh mà. Anh chê em không có tiền sao?”

“ Ai dám chê! Em đang gõ ra tiền mà.”

“ Anh thiệt! Không sợ em giận à? Em đàn vì nghệ thuật, vì đam mê. Tiền chỉ là chuyện phụ.”

“ Cho anh xin lỗi!”

Mai lườm tôi.

“ Lại còn bày đặt xin lỗi!”

Chớm thu, những tàng cây trong công viên đang trở vàng. Lác đác trên những thảm cỏ bên đường, những cánh lá nằm như những con bướm vàng phơi mình ngủ yên. Mai khẽ hát một khúc nhạc thu, tay nhịp nhịp trên vòng lái. Tôi thả đầu óc ngơ ngẩn. Như đã đến bến bờ.

“ Anh còn nhớ những cánh lá me vàng đuổi nhau trên đường Nguyễn Du

không?”

“ Sao mà quên được!”

“ Anh nhớ bữa anh chở em tới trường Quốc Gia Âm Nhạc không?”

“ Em bắt anh chở em đi học nhạc hoài, có nhớ bữa nào vào bữa nào đâu.”

Mai liếc sang phía tôi, lắc đầu.

“ Chán anh quá! Cái bữa gió đuổi lá me chạy lao xao trên đường một màu vàng rực đó.”

Tôi nhòm người, hứng thú.

“ Bữa anh bắt em đi bộ ấy hả?”

“ Ai mà bắt được em! Bữa đó em cũng thích đi bộ đấy chứ!”

“ Nhưng mà anh nghĩ ra chuyện xuống xe dắt bộ đạp lá me mà đi.”

Mai vênh mặt.

“ Tại vì anh lái xe thì anh nghĩ ra trước chứ em ngồi sau, hai chân cũng đã muốn đạp lá vàng lấm rồi!”

“ Đẹp thiệt!”

Mai mơ màng.

“ Lúc đó đi bên anh, em thấy anh lãng mạn quá!”

“ Anh thấy em cũng vậy!”

Mai thờ dài.

“ Lúc đó em ước mong là đường cứ dài ra mãi chẳng bao giờ hết!”

Mũi xe vòng gắt sang phía trái. Mai uốn người theo. Tôi giữ chặt chiếc tay cầm trước mặt. Bánh xe thẳng gấp trước khung cửa nhà để xe.

“ Tới nhà rồi. Chút xíu nữa thì mãi nói chuyện đi quá.”

Tôi nhìn Mai gật gù đầu.

“ Ngoài tài đàn, nay anh lại biết thêm em có tài dừng xe khẩn cấp. Lần sau cẩn thận nghe cô bé!”

“ Anh cứ máng em đi. Để em cứ ngỡ là mình vẫn còn nhỏ.”

Phòng khách nhà Mai lãng đãng những màu vàng và xanh dịu mát. Chiếc đàn dương cầm đen bề thế chiếm hẳn một góc phòng sừng sững thu hút đôi mắt tôi vừa bước vào phòng. Bên góc đối diện, tủ rượu chen lẩn những chai nhiều hình dáng và màu sắc. Mai đứng giữa phòng, tay chỉ vào cây đàn và tủ rượu.

“ Đòi em đấy. Đàn và rượu.”

Tôi ngồi xuống chiếc nệm ghế xanh.

“Đàn thì anh biết. Rượu thì anh hơi ngạc nhiên.”

Trên chiếc nệm ghé vàng, Mai cười.

“Chắc anh tưởng em là bọm nhậu?”

“Gần như vậy!”

“Rõ ghét cái anh này! Em đâu có hư như vậy. Em thích ngắm rượu hơn uống.”

“Mà uống cũng thích gần như ngắm!”

“Đâu có! Cũng uống nhưng uống sơ sơ. Uống như một cách chọc quê sữa!”

Mai vụt đứng dậy, chạy ra nhắc cổ một chai, móc hai chiếc ly bằng những kẽ tay trái, đặt xuống bàn trước mặt tôi. Nhìn bộ mặt ngờ ngác của tôi, Mai cười.

“Anh làm gì mà trông như đang sống ở trên rừng vậy? Em giỡn đấy! Nhưng cũng thực đấy! Máy chục năm sống với Đắc, ngày nào anh ấy cũng bắt em uống sữa. Uống đến phát ngán, phát điên lên. Vậy mà em vẫn cố chịu đựng. Lúc đó, trong thâm tâm, em nghĩ là uống rượu chắc thích lắm. Mà thích thật anh ạ, thỉnh thoảng, đi ăn tiệc, ăn cưới, em nhấp ké với Đắc mà thấy lợm mùi sữa. Em biết Đắc thương em. Dưới mắt Đắc, em lúc nào cũng là cô bé Mai ngày xưa. Anh ấy không cho em lớn. Em chịu đựng được là vì em thật tình thương Đắc.”

Hai chiếc ly lẫn tẩn sủi bọt khi Mai nghiêng chai đổ rượu.

“Mừng cho cuộc gặp gỡ lại của anh em mình!”

Hai thành ly đụng nhau. Rượu tê đầu lưỡi. Vẫn Mai cảm động.

“Mừng anh vẫn như xưa!”

Tôi lặng đi.

“Mừng em cũng vẫn như xưa!”

Mai đặt ly xuống bàn, buồn bã.

“Không còn như xưa đâu, anh ạ. Khi bỏ Đắc ra đi, em đã bỏ lại sau lưng chiếc lồng kính đã áp ủ em. Ấm cúng nhưng chật chội quá!”

“Lúc đó em không còn thương Đắc nữa à?”

Mai lắc đầu.

“Vẫn còn chứ anh. Em thương Đắc nhưng tội cho anh ấy nhiều hơn. Đắc tưởng em như một con búp bê, yên ổn nép trong tình yêu của anh ấy. Nhưng em có cái đam mê riêng của em, em thêm sống lại với đám đông, thêm tiếng vỗ tay tán thưởng, thêm những ngưỡng mộ trong dáng đứng đồng loạt của khán giả khi em dứt tiếng đàn. Nỗi đam mê lớn dần lên, tuổi đời cũng cao dần lên, rồi tới lúc em hốt hoảng thấy như đã quá trễ tràng để trở lại với sân khấu. Em bay ra khỏi lồng

mà lòng còn để lại những vương vấn. Cho tới bây giờ em vẫn thương Đắc, vẫn tội nghiệp anh ấy, vẫn tiếc là anh ấy không hiểu em, không hiểu được tâm hồn em.”

Mai bưng ly rượu tới chiếc đàn, ngồi xuống chiếc ghế đen bóng. Cánh áo trắng thon thả bờ lưng. Ly rượu đứng trên thành đàn. Bông hồng vàng lẻ loi trong chiếc bình màu xanh vươn lên như cỏ thiên nga. Những nốt nhạc dập dìu vang lên.

“ Em đàn cho anh.”

Âm thanh của bản Fur Élise là tả tơi. Ngày xưa, mỗi lần nghe Mai đàn, tôi chỉ thích bài này. Tôi vốn có đôi tai điếc với nhạc cổ điển của Mai. Mai đã đi xa biết bao nhiêu đoạn đường với những năm tháng miệt mài trên phím đàn, tôi vẫn cứ kéo Mai về với nét nhạc đơn sơ, dễ dãi nhưng rộn ràng nhịp tim tôi. Bao nhiêu năm tìm về, Mai không hỏi tôi mà tay đã nhấn những nốt nhạc xưa. Nhạc bằng lắng trong tôi. Một thời sinh viên. Một thời lính tráng. Một thời tù ngục. Một thời vượt sóng. Một thời tị nạn. Nhưng trùm lấp trong tôi vẫn là một thời ngọc ngà có Mai lí lắc, có tôi lạng chạng, có Soạn rối rắm, có Đắc mông muội. Hai bàn tay Mai vươn ra đập rộn ràng những nốt nhạc cuối. Nhạc vãn vũ trong tôi, mềm tim, lắng hồn.

Mai quay lại.

“ Anh thấy sao? Tiếng đàn của em.”

“ Chững chạc hơn, điêu luyện hơn, dĩ nhiên. Em làm anh chết trong nhạc nhưng vẫn ám ức như thiếu một chút gì.”

“ Em hiểu anh!”

Mai đứng dậy, khò lấp.

“ Mình uống thêm ly nữa nghe anh! Chưa bao giờ em thấy vui như hôm nay!”

SONG THAO (Canada)

SÀI THÀNH, TỬ' ĐẠI DANH CA

**** Khuất Đầu ****

Nghe tin nữ danh ca **Lệ Thu** qua đời, tôi bỗng nhớ hai câu thơ trong bài Long thành cầm giã ca của đại thi hào Nguyễn Du.

"Tây Sơn cơ nghiệp nhất đán tận tiêu vong

Ca vũ không lưu nhất nhân tại!"

(Tây Sơn cơ nghiệp tan rồi/ chỉ còn sót lại một người cầm ca!).

Chỉ trong vòng 20 năm, cơ nghiệp của Tây Sơn, tuy chưa hiển hách như của Lê Lợi, Trần Hưng Đạo, nhưng cũng có thể nói là rất oai hùng với chiến thắng long trời lở đất quân Xiêm ở Rạch Gầm, Xoài Mút và quân Thanh ở gò Đống Đa. Một triều đại với các danh tướng như Trần Quang Diệu, Ngô Văn Sở, Bùi Thị Xuân và các nhà mưu lược như Nguyễn Thiệp, Ngô Thì Nhậm...thế mà chỉ sau cái chết của vua Quang Trung, tất cả đã sụp đổ tan tành trước một đội quân của Nguyễn Ánh suốt bao năm chỉ lo trốn chạy từ Côn Lôn đến Phú Quốc và cầu viện hết quân Xiêm đến quân Pháp.

Có khác gì một nửa nước được hình thành sau hiệp định Giơ neo, gọi là Việt Nam cộng hòa, với một triệu quân đầy đủ các binh chủng, thêm nửa triệu quân Mỹ và đồng minh, vậy mà chỉ hơn một tháng quân miền Bắc “xanh xao vì thiếu đói” đã chiếm trọn miền Nam, đúng là “nhất đán tận tiêu vong”!

Thi hào Nguyễn Du đã rất chua xót khi nhận định cái cơ nghiệp lẫy lừng của Tây Sơn, sau 20 năm chỉ còn lại một người Cầm ca vừa già, vừa xấu và rách rưới.

Miền Nam cũng vậy thôi, hơn 20 năm với bao nhiêu cuộc đảo chánh, chỉnh lý, hết phê truất đến bầu cử ứng cử, với một tổng thống bị bắn chết trên đường ra trình diện, một tổng thống bỏ nước cứu lấy nhà, một phó tổng thống già lên thay thế được 7 ngày và cuối cùng một cựu đại tướng được cử làm tổng thống vồn vẹn có 3 ngày chỉ đủ để đầu hàng! Ngân ấy con người, ngân ấy sự kiện để rồi còn lại một ông hoàng nhạc bolero sống vất vưởng nơi đầu đường, tối ngủ cạnh nhà xí công cộng, sau cùng nằm chết cong queo “chết thật hiền từ” bên đôi dép rách!

Lệ Thu, Thái Thanh, Khánh Ly, Thanh Thúy... bốn đại danh ca, cũng có thể là bốn đại mỹ nhân, nếu không “tìm đường trốn nước”, thì chắc gì không như cô kỳ nữ dưới thời Tây Sơn kia. Sách báo in trước 75 bị kết án là đồi trụy, phản động, nhạc bị mĩa mai, khinh bỉ là vàng vọt bệnh hoạn, bị cấm đoán, bị tịch thu. Ba thanh niên miền Bắc chỉ vì hát trộm nhạc của Đoàn Chuẩn mà bị kết tội hơn 30 năm tù, thì cỡ bốn đại mỹ nhân kia nếu buồn tình nhót nhép chắc cũng sẽ lĩnh hơn 40 năm tù, chưa kể hàng chục năm quản thúc.

Họ phải “đi” thôi, không phải tìm “giác mơ Mỹ” mà tìm đất sống, nhất là tìm đến những xứ sở mà người ta không cấm mình ca hát.

Rất may, tuy cuống rốn của đất mẹ đã bị cắt lìa, nhưng họ lại tìm được trên xứ người hàng triệu người mất nước nhưng chưa mất tiếng nói, hãy còn yêu tiếng Việt và càng yêu hơn qua tiếng hát của không chỉ bốn đại danh ca mà còn của hàng trăm ca sĩ trẻ hơn đẹp hơn xấp sau lưng họ.

Bốn đại danh ca ấy là bốn ngọn núi sừng sững trong làng âm nhạc Việt Nam.

Thái Thanh với tiếng hát được nhà văn Mai Thảo xưng tụng là “vượt thời gian”, trước và sau cô, chưa có ai đưa tiếng hát lên tận mây trời, chưa ai luyến láy réo rất cực kỳ điêu luyện như cô. Nghe cô hát, nhất là nghe bài Tình Ca của Phạm

Duy “tôi yêu tiếng nước tôi từ khi mới ra đời”, quả thật nơi xứ người, ai nghe mà không cảm thấy lòng mình rưng rưng muốn khóc, và chợt nhận ra rằng sao cái “tiếng nước tôi” nó ngọt ngào thiết tha đến như vậy. Tôi rất không ưa hai tiếng “tự hào” được các nhà đài sử dụng bậy bạ đến sáo mòn, còn hơn tự hào, tôi thấy vô vàn biết ơn tổ tiên tôi đã gìn giữ, lưu truyền một thứ tiếng đúng như các nhà truyền giáo Tây phương đã kinh ngạc khi muốn dùng mẫu tự latin để phiên âm, một tiếng nói ngân nga nghe như chim hót. Rồi bà mẹ quê vất vả trăm chiều nuôi một đàn con chắt chiu... Cảnh làng tôi không xa kinh kỳ sáng chói, có những cánh đồng cát dài, có lũy tre còm tả tơi...hay những con đê dài ngây ngất... Dĩ nhiên, là câu chữ của Phạm Duy, tuy không phải là nhà văn hay nhà thơ nhưng ông là người sử dụng tiếng Việt tinh tế nhất, đúng chỗ nhất, nhất là khi đặt nó vào giữa trái tim của mọi người. Nhưng làm cho nó trở nên sống động thiết tha, trở nên xao xuyến bồi hồi là do tiếng hát của Thái Thanh, một tiếng hát chẳng những “vượt thời gian” mà còn có mãnh lực hết sức siêu phàm.

Bởi vì, giọng hát của cô không chỉ đưa hồn người nghe lên tận thiên đường hạnh phúc mà còn đưa họ xuống tận địa ngục, tận đáy sâu của khổ đau qua Nghìn trùng xa cách của Phạm Duy hay Nửa hồn thương đau của Phạm Đình Chương.

Nhưng, với Dòng sông xanh, ta lại nghe ra một giọng hát thật nhí nhảnh, trẻ trung vẽ nên hình ảnh vui tràn trề của những cô gái tóc vàng sợi nhỏ đang đùa giỡn trên làn sóng xanh sông Danube.

Cũng có người bảo rằng, cô là người của ban nhạc thời danh Thăng Long, được các ông anh nâng niu uốn nắn từ bé nên giọng hát của cô có thể nói là hết sức điêu luyện, từ phát âm đến nhấn nhá, luyến láy, đạt đến độ nhuần nhị cứ như từ trong máu huyết tuôn ra. Đến mức không ai đạt tới ngay cả con gái yêu của cô là Ý Lan. Theo tôi, cũng như nhiều người miền Bắc, cô chịu ảnh hưởng chẳng những từ núi Tản sông Hồng mà còn từ những làn điệu quan họ, từ tiếng đàn nhị phách và luyến láy của ca trù, tập luyện rất công phu, nghe và hiểu được đã là khó nói gì đến hát, mà lại hát thật hay nữa thì quả thực không dễ.

Có thể nói, giọng hát của Thái Thanh rất giàu màu sắc, giàu nhân ái, đương nhiên cũng rất giàu tình cảm, một giọng hát không phải vượt, mà song hành cùng với thời gian để đi đến nơi cùng tận.

Có một giọng hát, không thể gọi là đối lập nhưng gần như hoàn toàn khác hẳn, ấy là của **Lệ Thu**. Tuy cùng là người miền Bắc, nghe đâu cũng có học piano và

học trường tây nên ít nhiều cũng chịu ảnh hưởng nhạc tây phương, dù hát rất hay, nhưng trước khi được mời mọc, nài ép để đứng trên bục hát, cô chưa bao giờ mơ rằng mình sẽ thành ca sĩ. Cái duyên ngẫu nhĩ trùng phùng từ một lần hát mừng sinh nhật cô bạn ở nhà hàng Bồng Lai với bài Tà Áo Xanh của Đoàn Chuẩn đã lọt vào đôi tai Chung Tử Kỳ của ông chủ nhà hàng tinh đời. Bùn tai, trốn mẹ đi hát ở nhà hàng, rồi nghỉ học để hát ở phòng trà, vào studio để thu đĩa, thu băng...tự nhiên và dễ dàng giống như chiều chủ nhật tung tăng đi bát phố cùng các bạn rồi mỗi chân tạt vào quán ăn kem vậy.

Tôi chưa có được cái may mắn nghe cô hát ở nhà hàng hay phòng trà, những nơi mà anh học trò kiết xác như tôi chỉ dám đứng nhìn (trộm) từ xa. Nhưng lần đầu tiên nghe cô hát bài Ngậm ngùi qua sóng radio, tôi bàng hoàng nhận ra, lục bát của Huy Cận sao mới lạ và ngọt ngào đến như vậy. Đọc câu thơ “nắng chia nửa bãi, chiều rồi”, tôi thấy cái chữ chia có vẻ thô mộc vụng về, chỉ đến khi nghe tiếng “chia” cô hát mới thấy nó vừa ngộ nghĩnh vừa sinh động. Rõ ràng, tiếng “chia” qua môi miệng cô khiến cho cái lằn mép giữa tôi và sáng bỗng như đang nhảy múa. Đến câu cuối, tay anh em hãy tựa đầu, cho anh nghe nặng trái sầu rụng rơi, thì dịu ngọt quá, dễ thương quá, trái sầu nào đó chắc không phải sầu riêng, mượt như nhung cùng với tiếng hát ấm như vừa được hâm nóng rơi xuống, thì trái tim đàn ông nào mà không rộng mở đón mời.

Một lần khác qua đài VOA, bài Con Thuyền Viễn Xứ, nghe mấy tiếng sóng Đà giang, đường về cổ lũy, cổ lũy xa xôi, sao thấy nó gần gũi cứ như là tên sông, tên đường của chính thôn làng mình vậy.

Rồi những bài như Tôi đưa em sang sông, Mười năm tình cũ...có cách chia, có xót xa, có đau đớn nhưng rõ ràng là không vàng một cách bệnh hoạn mà là vàng của “vàng rơi, vàng rơi, thu mênh mênh”. Có buồn đấy, nhưng không “rầu”, buồn một cách khỏe mạnh, cũng là nhờ trong giọng hát của cô lúc nào cũng rạt rào suối nguồn của thương yêu.

Nhưng, tuyệt vời nhất với tôi, chính là lúc nghe cô hát Mùa thu chết, những âm “chết” cứ nối tiếp nhau bay vút lên như pháo bông, buồn và đẹp làm sao! Thế nhưng, gần như bên thắng cuộc suốt ngày gầm gừ, chửi bới bởi vì động đến ngày 19 tháng 8, ngày cướp chính quyền, suốt bao năm được họ đóng khung mạ vàng là cách mạng mùa thu. Họ chợt dạ tưởng rằng Phạm Duy và Lệ Thu đang nguyền rủa cho cách mạng mau chết!

Người ta bảo định mệnh hay duyên kiếp đã trói buộc cô với hai tiếng “lệ thu”, đến nỗi Phạm Duy đã lấy cảm hứng từ tên cô mà sáng tác bài Nước mắt mùa thu rất nổi tiếng. Nhưng cô lại hiểu chữ “lệ” là đẹp, như hoa lệ, mỹ lệ, và cô hát một cách tinh tảo không để chuyện riêng của mình làm buồn lòng người nghe. Tôi cũng nghĩ như vậy. Cái đẹp của giọng hát cô, đúng là nét đẹp của mùa thu, của trời rất xanh, của nắng rất vàng, của gió rất nhẹ và của mây rất trắng, mây xứ Đoài của Quang Dũng khi nhớ tới đôi mắt người Sơn Tây.

Một điều hay và đẹp nữa, là mỗi chữ nhả ra từ môi miệng cô đều rất tròn, rất chuẩn và rất rõ, không như nhiều người khác cố làm ra vẻ trọ trẹ hay lơ lớ, dù cô ít nhiều chịu ảnh hưởng các ông tây bà đầm ở trường học. Cô hát thật lòng, không bao giờ hát theo kiểu trả bài, hát cho lấy có. Cô là một nghệ sĩ rất mực nghiêm chỉnh.

Cô bảo, một nhà khoa học đã từng bỏ công ra nghiên cứu và tính được rằng, nếu một ca sĩ hát với tất cả tình yêu, tất cả năng lực, nghĩa là dốc hết cả tâm hồn mình vào bài hát thì cũng tốn sức như đã lao động đến 6 giờ bằng chân tay. Thế mà có lần cô hát đến 10 bài để đáp lại lòng đợi mong của hàng ngàn Việt kiều ở Âu châu.

Như vậy, tuy cô hát có vẻ dễ dàng, không tập luyện gì nhiều, nhưng không thể bảo đó là giọng hát của trời cho, có phúc cứ việc hưởng. Vì tự trọng, vì yêu quý khán giả, cô vẫn miệt mài tập luyện từ trong ý thức và ngay cả trong vô thức.

Cho đến khi cô phải nhập viện vì con virus Vũ Hán, cô vẫn đi hát thiện nguyện, cô còn đưa cho đến khi phải chống gậy, vẫn lên sân khấu để hát.

Giờ, cô đã đi theo đàn chị Thái Thanh, xác thân sẽ hòa cùng cát bụi, nhưng nói như cụ Nguyễn Du, rằng “thác là thể phách còn là tinh anh”. Cái còn lại chính là tiếng hát của hai người, tiếng hát đẹp rạng ngời của tiếng nói Việt Nam.

Một tiếng hát hiếm có nếu không muốn nói là rất độc đáo, tiếng hát buồn tê tái, như cất lên từ những thôn làng bị giặc đốt phá, từ những hành lang chật cứng người tị nạn đói khát nằm chồng chất lên nhau, từ những con phố không đèn đêm nay thiếu ánh trăng... Có người còn bảo là tiếng hát liêu trai, tiếng hát lúc không giờ, nghĩa là có gì ma mị, rờn rợn cứ như tiếng hát cất lên từ mồ ai mới đắp!

Tôi muốn nói tới tiếng hát **Thanh Thúy**.

Vì gia cảnh, cô phải đi hát rất sớm để nuôi mẹ bệnh và nuôi em. Cô không được cái may mắn lọt vào tai Chung Tử Kỳ như Lệ Thu, cứ phải đứng thập thò ở bên ngoài phòng trà, mãi rồi mới được cho hát thử. Đến khi được bước lên bục hát cô vẫn mặc áo dài trắng học trò, có đính một băng tang nhỏ trên ngực. Nhưng không phải vì vậy mà giọng hát cô trở nên buồn lạnh, hoang liêu. Cái buồn lạ lùng ấy là buồn của trời cho, cũng có thể là cái buồn của cả thời đại thấm vào từng lời hát, cho nên khi xuất hiện nó khiến người nghe sửng sò, xúc động. Một người có trái tim dễ rung động như Trịnh Công Sơn, không thể không vì cô mà làm bài Ướt mi, hay nhà thơ Hoàng Trúc Ly đã phải thốt lên:

Từ em tiếng hát lên trời

Tay xao dòng tóc tay vờ âm thanh

Sợ buồn chảy xuống lòng anh

Lắng nghe da thịt tan thành hư vô

Đến cả những giáo sư đại học uyên bác như Nguyễn Văn Trung cũng phải viết về cô. Không phải là nắng mới, cũng không phải là làn gió lạ, lại càng không phải là cơn địa chấn, cô chỉ là một cô gái nghèo, nhưng khi xuất hiện trên bục hát, cô là cả nỗi đời quạnh hiu, là nỗi đau dài của những cuộc chia ly... Cô hát mà như độc thoại, đối diện với hư vô, đằng sau và đằng trước, bên trái và bên phải đều là quá khứ, một giọng hát không hướng về tương lai, bỏ quên hiện tại nhưng vẫn được mọi người ngay cả những người lính đang ngày đêm chiến đấu ngoài mặt trận ái mộ hết mình, thế nên mới gọi cô là một hiện tượng lạ của nền ca nhạc miền Nam.

Là người Huế chính gốc nên không ai hát hay hơn cô bài Đêm tàn bến Ngự và Tiếng xưa của Dương Thiệu Tước. Nghe hai bài hát này, ta vừa thấy được nét vàng son vương giả của cố đô, nhưng cũng lại thấm đẫm những cơn mưa ướt lạnh sục sùi, mưa chi mưa mãi mưa mãi mưa hoài của xứ Huế mùa đông thiếu áo hè thời thiếu ă.

Nghe giọng hát cô, nhìn dáng dấp của cô, lại biết cô hát ở phòng trà, vũ trường nhiều người lầm tưởng cô chỉ sống về đêm như một vũ nữ thân gầy. Nhưng tất cả đều lầm. Cô có một đời sống rất đàng hoàng mẫu mực, là người con rất chí hiếu, người chị biết bảo bọc thương em. Cô lấy chồng khá sớm, một sĩ quan không quân, và mặc dù đi hát, kiếm được nhiều tiền, được nhiều giải thưởng, được nhiều người săn đuổi, nhưng cô vẫn chí thiết chung tình. Sau 75, cô dành

tiền bạc và thì giờ cứu giúp những nghệ sĩ ở các trại tị nạn, những thương bệnh binh và hiện nay là các công tác thiện nguyện.

Có một giọng hát thừa ban đầu rất bụi, hát trên bãi đất trống sau trường đại học văn khoa, người hát không son phấn, đi chân đất, nhạc sĩ sáng tác và đệm đàn (thùng), là một thanh niên bỏ dạy, trốn lính, chỉ hát chùa cho sinh viên nghe, cả hai đã bất ngờ được người nghe nâng lên ngang hàng với Phạm Duy, Lệ Thu, đó là cặp đôi hát mộc Trịnh Công Sơn và Khánh Ly.

Với tôi, **Khánh Ly** hát hay nhất ở những ca khúc da vàng của nhạc Trịnh. Người ta bảo đây là những ca khúc phản chiến, nhưng theo tôi, đó là những bài hịch được hát thành lời, như Bình Ngô đại cáo của Nguyễn Trãi, hịch tướng sĩ của Trần Hưng Đạo, hịch Cần Vương của vua Hàm Nghi... Hịch là những lời kêu gọi không để chiến đấu mà để yêu thương, kêu gọi những đứa con cùng cha, hãy xích lại gần nhau, hãy quên hận thù, nói chung là thức tỉnh tự tình của dân tộc trước chủ nghĩa đế quốc của tư bản và chủ nghĩa vô thần của cộng sản. Chính vì vậy mà chính quyền cả miền nam lẫn miền bắc đều không ưa những ca khúc này.

Khánh Ly hát chùa trong bao nhiêu năm, cùng chịu đói khát, bị rượt đuổi phải trốn chui trốn nhủi, nhưng vẫn gắn bó với Trịnh Công Sơn, là một cặp đôi hiếm có trong làng nhạc miền Nam. Khi Trịnh Công Sơn chuyển qua sáng tác những tình khúc với lời ca mới lạ, từ ngữ cách tân, tiếng hát Khánh Ly lập tức trở thành hiện tượng. Cái giọng khàn khàn bụi bụi, trầm đục đến nỗi có người bảo giống như tiếng mèo gào trong đêm khuya, rất nồng nàn gợi dục, là tiếng kêu của những người tình lạc nhau trong suốt cơn mê dài.

Dù sau 75, một cô gái trẻ nỡ nhường cặp với Trịnh Công Sơn, cùng hát cùng chơi với Trịnh, là Hồng Nhung, nhưng tài nghệ và tình cảm không thể nào sánh với Khánh Ly được.

Không chỉ bốn giọng hát tuyệt vời, mỗi người một giọng riêng biệt không lẫn vào ai, mà còn có cả hàng chục, hàng trăm những giọng khác, như thể trăm hoa cùng nhau đua nở dưới ánh nắng Sài Gòn rực rỡ và tự do. Đó là cái thắng của bên thua cuộc. Và thắng đậm khi hiện giờ sau bốn mươi năm hơn, ai muốn hát bài nào cứ việc hát, không cần phải xin phép!

Điều đó chứng tỏ một cách mạnh mẽ rằng, dù bị cấm đoán, bị cầm tù, bị đày

đọa, cái Đẹp của Nghệ thuật vẫn không thể bị hủy diệt, cái Đẹp vẫn sống mãi để cứu rỗi cả thế giới, nói như Dostoievsky.

Trong phạm vi nhỏ hẹp của bài này, tôi muốn nói, chính các nghệ sĩ miền Nam chứ không phải tổng thống hay tướng lĩnh nào, lại càng không phải Mỹ, đã cứu hai mươi năm của Việt Nam cộng hòa khỏi bị chôn vùi dưới đám lá mục của lịch sử.

Thật đáng trân trọng!

Khuất Đầu 20/1/2021

Tưởng nhớ LỆ THU (và chút kỷ niệm một thời làm MC)

**** Hoài Nam Nguyễn Hữu Thiện ****

(Hoài Nam là người thực hiện chương trình [“70 Năm Tình Ca Việt Nam”](#)
– Đài SBS Úc Châu)

Sau khi nữ danh ca Lệ Thu (LT) qua đời ngày 15/1/2021 tại Hoa Kỳ, đã có khá nhiều tên tuổi nổi tiếng trong làng ca nhạc, giới truyền thông viết về giọng ca để đời này. Phần tôi chỉ là một trong hàng triệu người yêu mến tiếng hát LT, có khác chẳng là được hân hạnh một lần làm MC, một lần phỏng vấn khi LT sang Úc trình diễn, và trước năm 1975 cũng quen biết người bạn đời thứ nhất của người nữ danh ca. Hôm nay, nhân dịp gia đình tổ chức tang lễ, và dư luận cũng đã lắng xuống, tôi xin được góp đôi dòng tưởng nhớ.

* * *

Trong bài “Lệ Thu, Chim Oanh Về Cõi Thiên Thu”, tác giả Vương Trùng Dương viết:

“Lệ Thu học đàn piano từ nhỏ, khi vào Sài Gòn học đàn guitar và hát với vị thầy cận nhà và được nhạc sĩ Đức Quỳnh chỉ dẫn thêm về ca nhạc.”

Trong cuốn “Thân Phận & Hào Quang” của nhà báo Hoàng Nguyên Vũ ấn hành ở Việt Nam năm 2016, phần tác giả phỏng vấn các ca sĩ trong nước và từ hải ngoại về Việt Nam trình diễn, trong bài “Ca sĩ Lệ Thu: 3 lần đò và những nỗi đau chưa kể”, có trích một đoạn LT kể về cuộc hôn nhân thứ nhất của mình:

... Mẹ tôi sợ có con gái trong nhà như một trái bom nổ chậm, lại theo ca hát nên mẹ sợ ế, và đặc biệt là sợ sa ngã. Tôi đi hát, có gặp một anh chàng không quân thích tôi, gia đình họ đến đặt vấn đề hỏi cưới, thế là mẹ “tống” tôi đi ngay.

... Chia tay chừng 5-7 năm, tôi gặp lại anh ấy một cách tình cờ khi tên tuổi tôi cũng đã nổi lấm rồi. Anh ấy cũng là một người hát rất hay, và cũng có đi hát như một đam mê.

* * *

Theo sự hiểu biết của một vài đàn anh Không Quân ở Tân Sơn Nhất ngày ấy, “vị thầy cận nhà” mà LT “học đàn guitar và hát” và “anh chàng không quân thích tôi” (lời LT) chỉ là một người: Trung úy Không Quân LTX.

Những gì anh em Không Quân kể với tôi và những gì LT hồi tưởng về cuộc hôn nhân thứ nhất của mình có thể không giống nhau 100%, tuy nhiên trong bài viết này tôi xin miễn nêu ra những khúc mắc để chỉ viết về sự quen biết, gặp gỡ hai người.

Anh LTX thuộc thế hệ đàn anh của tôi, gia nhập Không Quân từ thời còn Tây thuộc địa, du học về ngành kỹ thuật hàng không ở Pháp, tốt nghiệp hạ sĩ quan.

Anh say mê ca hát và có trình độ nhạc lý khá cao, nhất là về thanh nhạc. Anh có một giọng tenor độc đáo và ái mộ nam ca sĩ Pháp Tino Rossi (1907-1983), thích trình bày những ca khúc nổi tiếng của thần tượng cho nên trong nội bộ Không Quân, những người thích nghe anh hát gọi anh là “Tino Xuân”.

Còn khi đi hát tại các vũ trường ở Sài Gòn, anh lấy nghệ danh “Lê Xuân”.

Sau này, LTX chuyển sang phục vụ trong ngành Chiến Tranh Chính Trị (CTCT). Cuối năm 1969, khi tôi ra Pleiku phục vụ tại Phòng CTCT, Căn Cứ 92 Không Quân, dưới quyền ông Trưởng phòng là Thiếu tá Lê Bá Định – một hoa tiêu khu trục đang bị “đi” – thì đã thấy anh LTX ở đó, mang cấp bậc Chuẩn úy.

LTX có gốc gác Huế, tuy sống trong Nam lâu ngày, giọng nói đã bị “nam bộ hóa” nhưng cung cách sống vẫn giữ khuôn khổ của một người đất thần kinh. Vì thế, một tay Bắc kỳ trẻ tuổi bố lều bố láo như tôi khó lòng mà thân với anh. Không thân nhưng quý phục.

Ngày ấy, cuối thập niên 1960 đầu thập niên 1970, cuộc sống “trấn thủ lưu đồn” ở phi trường Cù Hanh rất buồn tẻ, tối tối đám sĩ quan trẻ chúng tôi người thì xuống khu gia binh gầy độ nhậu, người ra phố uống cà-phê nghe nhạc, số còn lại theo “thầy” Lê Bá Định học nhảy đầm ở phòng khách Cư xá Vãng lai, hoặc tụ tập đàn hát ở Cư xá Sĩ quan Độc thân, thường có sự tham dự và hướng dẫn của anh LTX (anh không đem gia đình ra Pleiku).

Ngoài ra, anh LTX còn là “thầy” của một số ca sĩ ở Pleiku, không phải ca sĩ phòng trà mà ca sĩ đài phát thanh.

Còn nhớ vào khoảng thời gian từ 1969 tới 1972, phố Pleiku “đi dăm phút đã về chốn cũ” chỉ có hai phòng trà ca nhạc là Hoàng Liên và Mimosa, khán giả đa số là dân nhà binh tới để giải trí cho nên các ca sĩ cũng thường chỉ hát nhạc lính, nhạc bình dân dễ hiểu mà có người gọi một cách thiếu trân trọng là “nhạc thương mại”, “nhạc sến”.

Muốn thưởng thức những ca khúc mang tính cách nghệ thuật thì một là nghe tại nhà qua băng nhạc (tape), hai là nghe đài phát thanh. Trong số ca sĩ chỉ hát trên đài phát thanh Pleiku, tôi biết ít nhất một cô được anh LTX hướng dẫn, luyện giọng không công; kết quả cô hát ngày càng đều luyện, có thể còn hát hay hơn nhiều cô ca sĩ “thanh sắc không vẹn toàn” ở thủ đô Sài Gòn.

Tới giữa năm 1970, tôi và anh LTX cùng về Đà Lạt theo học Khóa 8 Sĩ Quan Căn Bản CTCT, nơi tôi gặp lại hai người bạn thân từ Bộ Tư Lệnh KQ là Trần Ngọc Tụ và Phan Lạc Giang Đông.

Khoảng giữa khóa học, với sự giúp đỡ phương tiện của cơ sở Nhân Văn Đà Lạt, Trần Ngọc Tụ và Phan Lạc Giang Đông tổ chức một chiều Thơ nhạc ở trường nữ Trung học Bùi Thị Xuân. Hôm ấy, anh LTX trình bày liên tiếp một loạt ca khúc lời Pháp của Tino Rossi “làm sóng gió cả thành phố sương mù” (chữ của Trần Ngọc Tụ).

Một lần ngồi uống cà phê với chúng tôi ở cái quán quen thuộc dưới dốc đá nhà thờ Tin Lành trên đường từ trường Đại Học CTCT đi ra phố Đà Lạt, tình cờ nghe tiếng hát của LT từ băng nhạc, anh LTX chạnh nhớ người xưa và kể cho chúng tôi nghe về cuộc tình cũ của mình. Như một sự tình cờ, quán cà-phê ấy có tên là “Tình Nhớ”.

Khi mãn hạn phục vụ tại Pleiku, năm 1972, tôi và anh LTX lần lượt chuyển về Biên Hòa, anh ở Khối CTCT Sư Đoàn 3 Không Quân, tôi Khối CTCT Bộ Chỉ Huy Kỹ Thuật & Tiếp Vận. Mỗi lần sang chơi với bạn bè cùng khóa bên SĐ3KQ, tôi đều ghé thăm anh.

Sau biến cố 30/4/1975, bị đi học tập cải tạo, năm 1977 có thời gian tôi và anh LTX cùng ở L2 Đồng Ban (Tây Ninh) nhưng khác trại, không được gặp nhau.

Đó là tin tức cuối cùng tôi được biết về anh LTX.

* * *

Sáu năm sau (1983) tại Úc-đại-lợi, tôi được gặp người bạn đời thứ nhất của LTX: nữ danh ca Lệ Thu (LT), khi LT sang Úc lần đầu tiên và tôi được hân hạnh làm MC trong buổi trình diễn tại thành phố Melbourne.

Ngày ấy, người Việt tỵ nạn đa số mới đặt chân lên miền đất hứa phương Nam, nhân tài chưa kịp xuất hiện, cho nên tôi – dân làm báo, từng đảm trách giới thiệu chương trình trong một vài buổi sinh hoạt cộng đồng – đã được các ông bầu ca nhạc mời làm MC trong các buổi đại nhạc hội, các buổi trình diễn của ca sĩ tới từ Hoa Kỳ, trong số này có (theo thứ tự thời gian) Hùng Cường, LT, Thanh Tuyên & Kim Loan, Thanh Thúy & Sĩ Phú, Nguyệt Ánh & Việt Dzũng, Khánh Ly, và các con của Phạm Duy.

Trong số nói trên, đáng nhớ nhất là những lần làm MC cho LT, cho các con của Phạm Duy, và cho Khánh Ly. Đáng nhớ vì những nguyên nhân khác nhau.

Nói về tiếng hát LT, trước năm 1975 LT đã là thần tượng của vợ tôi, còn với tôi, một người nghe nhạc hơi khó tính, LT chỉ là nữ ca sĩ hát hay nhất một số ca khúc tôi yêu thích. Nghĩa là có những ca khúc tôi thích được thưởng thức qua tiếng hát Thái Thanh, Khánh Ly, Mai Hương hơn là LT.

Tuy nhiên sau này ra hải ngoại, muốn hay không, tôi cũng phải đồng ý với vợ tôi LT là nữ danh ca số một, ít nhất cũng cho tới những năm cuối thế kỷ 20.

Nguyên nhân: không ít nữ ca sĩ nổi tiếng trước 1975 nay đã giải nghệ hoặc ca hát rất hạn chế, chẳng hạn Mai Hương – giọng ca tôi yêu mến nhất thời trung học, đồng thời trong lúc một số không nhỏ giọng ca hàng đầu đã đi xuống theo tuổi đời, thì LT hát càng ngày càng hay, tương tự các giọng ca trẻ Tuấn Ngọc, Khánh Hà, Thái Hiền...

Trước 1975, số ca khúc LT thu âm tôi yêu thích chưa đủ để đếm trên 10 đầu ngón tay – Dạ Khúc (Serenade), Tà Áo Xanh (Dang Dở), Ngậm Ngùi, Tình Khúc Thứ Nhất, Cát Bụi, Xin Còn Gọi Tên Nhau..., nhưng sau này tại hải ngoại đã lên tới bốn, năm chục bài.

Rất có thể tôi hơi chủ quan, nhưng cũng có không ít người đồng ý, khi cho rằng một số sáng tác của Đoàn Chuẩn, Phạm Duy, Cung Tiến, Trường Sa... chỉ đạt

tới đỉnh cao qua tiếng hát LT, điển hình là năm bản tôi yêu thích nhất: Tà Áo Xanh, Hương Xưa, Hoài Cảm, Xin Còn Gọi Tên Nhau, và Một Mai Em Đi.

Và có lẽ phải thêm ba bản Cát Bụi của Trịnh Công Sơn, Tường Niệm của Trần Tử Thiêng, và Mười Năm Tình Cũ của Trần Quảng Nam.

Kể cả các ca khúc nhạc ngoại quốc lời Việt, theo tôi, LT cũng là nữ ca sĩ đạt nhiều thành công nhất. Lấy CD “Dạ Khúc” thực hiện sau khi ra hải ngoại làm thí dụ; xưa nay tôi chưa bao giờ đủ kiên nhẫn ngồi nghe trọn một CD do một ca sĩ “độc diễn”, nhưng riêng CD Dạ Khúc, nếu LT đừng hát bản Ave Maria (Schubert) tôi có thể nghe từ bản đầu cho tới bản cuối.

[Tôi không phải người trong làng nhạc nên không thể khẳng định giọng LT là “mezzo-soprano” (nữ trung) hay “alto mezzo (nữ trung trầm), mà chỉ nhận xét: trình bày những ca khúc mang âm hưởng opera không phải là sở trường của LT. Ví thế, trước năm 1975, tại miền Nam VN chỉ có Thái Thanh hát Ave Maria tương đối đạt, và phải đợi tới sau 1975, mới có những giọng có quãng giọng (cữ âm) và trình độ để thể hiện Ave Maria một cách hoàn hảo]

* * *

Tới khi được gặp LT, ngoài đã sẵn yêu thích giọng hát, tôi còn thêm quý mến vì cung cách nói chuyện của LT, trên sân khấu cũng như ở đời thường...

Là một quân nhân sống xa Sài Gòn, trước năm 1975 tôi không có điều kiện nghe nhạc sống tại các phòng trà nhiều nên không biết ngày ấy các nữ danh ca khi đứng trước microphone có “talk” nhiều như sau khi ra hải ngoại hay không.

Tôi không dám nghĩ các nữ danh ca ấy (cùng với “thần tượng” Tuấn Ngọc bên phía nam) tìm cách “câu giờ”, mà tôi nghĩ có lẽ đây là một cái một thời thượng – một hình thức “giao lưu một chiều” giữa nghệ sĩ với khán giả.

Dĩ nhiên, tôi không thể đi guốc trong bụng các danh ca ấy để biết giả chân trong những lời tâm tình, thực hư trong những câu chuyện kể, mà chỉ có thể đánh giá mức độ duyên dáng, trình độ hiểu biết, và thái độ với khán giả. Qua đó tôi châm nhất LT, một “diva” biết mình đang ở trên đỉnh cao nên không cần tìm cách tự đưa mình lên nữa!

Buổi trình diễn của LT tại Dallas Brooks Hall, East Melbourne, năm 1983 là lần trình diễn thứ nhì của một nghệ sĩ nổi tiếng từ Hoa Kỳ sang Úc (người thứ nhất là Hùng Cường), và lần trình diễn đầu tiên của một nghệ sĩ Việt Nam tại Hall này, lúc ấy được xem là đẹp, hiện đại, và lớn nhất nhì thành phố Melbourne, thủ phủ tiểu bang Victoria. Đêm LT hát, không còn một ghế trống!

Dallas Brooks Hall, Melbourne 1983: gia đình người viết với Lệ Thu; đứng phía sau là một người trong ban tổ chức, ngồi phía trước là anh Đình Hưng, một cựu SQ Không Quân đóng góp trong phần phụ diễn

Nhân dịp này, ban tổ chức đã mời ban nhạc trẻ Mây Hồng, gồm bốn “bông hoa biết hát”, trình diễn ra mắt khán giả. Một công đôi việc, vừa lăng-xê các cô vừa giúp chương trình văn nghệ phụ diễn thêm phần hào hứng.

Tối hôm đó cũng là lần đầu tiên VNS, vừa tốt nghiệp trường quốc gia âm nhạc Úc về dương cầm, trở tài trên sân khấu cùng với ban nhạc.

S là một chàng trẻ tuổi rất đáng mến, tôi coi như em. Nhận thấy đây là dịp ngàn năm một thuở để lăng-xê S, tôi đã thuyết phục S khi LT hát bản Tình Khúc Thứ Nhất (Vũ Thành An & Nguyễn Đình Toàn) S sẽ đệm dương cầm một mình, giống như trong phiên bản LT thu âm trước năm 1975.

Nhận xét một cách khách quan, bốn cô trong ban Mây Hồng đàn hát cũng chỉ tầm tạm, còn VNS tuy tiếng đàn rất có hồn nhưng kỹ thuật dù gì cũng hãy còn non. Vậy mà khi xuất hiện trên sân khấu, việc đầu tiên của LT là khen ban Mây

Hồng, và sau khi trình bày bản Tình Khúc Thứ Nhất, LT đã không tiếc lời ca tụng S, mời S đứng tới đứng bên cạnh mình để khán giả vỗ tay hoan hô.

[Không biết có phải nhờ được LT lăng-xê hay không, sau này VNS trở thành thầy dạy dương cầm uy tín và đông học trò nhất Melbourne. Rất tiếc, S đã sớm ra đi, một cách khá bí ẩn, nghe nói vì một chuyện tình đau khổ, tuyệt vọng...]

* * *

Mấy năm sau, khi LT trở lại Úc trình diễn thì tôi đã dứt khoát giải nghệ MC, nhưng vì đang cộng tác với một chương trình phát thanh tiếng Việt, anh chàng MC vốn là một đàn em thân thiết, đề nghị tôi phỏng vấn LT để “quảng cáo” cho cả đôi bên.

Buổi phỏng vấn được thực hiện tại studio ở tư gia anh chàng MC (cũng là một ca sĩ) cho nên không khí rất thoải mái. LT yêu cầu được biết trước các câu hỏi của tôi để chuẩn bị trả lời cho suôn sẻ, mục đích để sau đó khỏi phải nghe lại và đỡ tốn công “edit”.

Thông thường, các cuộc phỏng vấn mang tính cách “formal” giữa ký giả và nghệ sĩ VN cũng không lấy gì làm ly kỳ hấp dẫn cho lắm, bởi truyền thống đạo đức cũng như thói quen tốt khoe xấu che của người mình, nội dung phỏng vấn bị gò bó trong một khuôn khổ nhất định. Cuộc phỏng vấn LT do tôi thực hiện cũng thế thôi, từ đầu chí cuối chỉ có một câu trả lời của LT khiến tôi thích thú, xin được ghi lại như sau (có thể tôi không còn nhớ chính xác từng chữ):

– Trong sự nghiệp ca hát của mình, ca khúc nào khiến LT đặc ý nhất, nghĩa là LT cho là thành công nhất?

– Thừa anh (bút hiệu của tôi...) và quý thính giả, một khi đã lựa chọn để trình bày, ca khúc nào LT cũng đều trân trọng như nhau, đều cố gắng trình bày với tất cả khả năng và sự yêu nghề của mình, thành thử rất khó lòng mà nói LT đặc ý với ca khúc nào nhất.

Còn nói về ca khúc thành công nhất thì hoàn toàn do sự đánh giá của người thưởng ngoạn. Chẳng hạn giới phê bình thì chấm nhất hai bản Ngậm Ngùi của Huy Cận & Phạm Duy và Hương Xưa của Cung Tiến... Còn nếu tính số lượng thính giả yêu thích, được nghe nhiều nhất là bản Xin Còn Gọi Tên Nhau của

Trường Sa...

Riêng với LT, ca khúc mà khi hát LT xúc động nhất phải là bản Thuyền Viễn Xứ của Phạm Duy, được LT hát vào một buổi tối trong năm 1980 sau khi đặt chân lên trại ty nạn Bidong, hàng ngàn đồng bào ngồi trên bãi cát lắng nghe... Ai cũng muốn khóc!

* * *

Sau cuộc phỏng vấn “formal” nói trên, là phần nói chuyện ngoài lề... Tôi không đặt câu hỏi mà chỉ gọi chuyện để người nữ danh ca kể đủ thứ chuyện, không quên kèm theo câu cảnh cáo “cái này ông nhà báo không được đưa lên mặt báo nhé!”. LT rất cởi mở, thành thật, và vui chuyện. Từ tin đồn LT mê đánh xì-phê tới quan hệ (nghe nói) căng thẳng với Khánh Ly trước 1975, việc LT từ chối lời mời của Trịnh Công Sơn để rồi họ Trịnh phải mời Lệ Mai – người sau này nổi tiếng như cồn với nghệ danh Khánh Ly..., nhất nhất đều được LT vui vẻ trả lời, thỉnh thoảng lại chêm vào một câu khôi hài dí dỏm.

Sau này mỗi lần nhớ lại buổi gặp gỡ nói trên, tôi lại cảm thấy hơi... áy náy vì đã không cho LT biết tôi từng quen biết người chồng đầu tiên của LT, nhưng ngay sau đó lại tự bào chữa nếu tôi nói ra chắc chắn cả đôi bên sẽ không được tự nhiên, buổi gặp gỡ vì thế sẽ mất hứng thú...

* * *

Khi Phạm Duy viết ca khúc Nước Mắt Mùa Thu để riêng tặng Lệ Thu, ông đã cố tình gán cho chữ “Lệ” (trong nghệ danh “Lệ Thu”) ý nghĩa “nước mắt”, trong khi nghĩa của từ Hán Việt này là “đẹp” (mỹ lệ, tráng lệ). Vẫn biết “Bố già” chỉ đùa nhưng ra vẻ nó cũng ít nhiều ám vào người nữ danh ca. Ba cuộc hôn nhân tan vỡ. Tai nạn lưu thông thập tử nhất sinh vào tuổi bảy bố. Và cuối cùng ra đi trong cô đơn vì đại dịch.

Xin vĩnh biệt Lệ Thu. Nguyễn cầu Linh hôn Cecilia Bùi Thị Oanh sớm hưởng hạnh phúc vĩnh cửu trên nước Thiên Đàng – nơi có Thánh nữ Cecilia, bản mạng của các ca nhạc sĩ – đang đón chờ.

Nguyễn Hữu Thiện - Melbourne, Úc-đại-lợi, 30-1-2021

Lê Hữu: Nghe một câu hát, nhớ một tiếng hát

[để “tưởng niệm” ba năm sau ngày mất của ca sĩ Lê Thu (15/1/2021)]

<https://t-van.net/le-huu-nghe-mot-cau-hat-nho-mot-tieng-hat/> - Jan 15, 2024

“Nếu chỉ được nghe một bài Lê Thu hát, anh/chị sẽ chọn bài nào?”

Người được hỏi chắc sẽ lưỡng lự một chút để chọn ra bài mình thích nhất. Những câu trả lời có thể khác nhau.

“Bài hát nào được nhiều người yêu thích nhất qua giọng hát Lê Thu?”

Câu hỏi này không khó. Lê Thu cũng từng được hỏi vậy và chị có ngay câu trả lời, “Bài hát được khán giả yêu cầu nhiều nhất là ‘Xin còn gọi tên nhau’ của Trường Sa.”

Những kỷ tích của “tiếng hát để đời”

Bài hát ấy, giọng hát ấy tôi nhớ nghe được lần đầu trong quán café *Chiều Tím* trên đường Võ Tánh ở Sài Gòn, khoảng cuối năm 1969. Cô chủ quán không hiểu vì lẽ gì cứ cho nghe đi nghe lại cuốn băng cassette với giọng hát là lạ những bài của Trường Sa, một nhạc sĩ trước đó chỉ được biết đến với ít bài như “Hành trang già từ”, “Một lần xa bến”...qua tiếng hát Nhật Trường.

Ngồi trên lầu quán ấy, nhìn xuống dãy phố chìm dưới cơn mưa chiều trong lúc nghe bên tai tiếng hát trôi đi chậm chậm. Bài hát nghe lần đầu cách đây hơn 50 năm, còn theo tôi mãi đến bây giờ. Mỗi lần nghe, nhắm mắt lại là hình dung thấy con phố im lìm chìm trong màn mưa mỏng Sài Gòn một chiều nào xa vắng.

Tiếng hát Lệ Thu đến với người yêu nhạc qua các băng, đĩa nhạc hơn là các phòng trà, đặc biệt phổ biến rộng rãi qua các băng nhạc do Jo Marcel, ca sĩ và chủ phòng trà, thực hiện. Giọng hát ấy càng về sau càng thu hút và đạt tới độ chín muồi vào những năm đầu thập niên 1970s. Kể từ dạo ấy cho đến mãi về sau này, mỗi lần câu hát *Tiếng hát bay trên hàng phố băng khuâng...* vừa dứt tiếng trên sân khấu là mỗi lần nghe dội lên những tràng pháo tay từ phía khán giả.

Sau “Xin còn gọi tên nhau”, phải kể đến “Mười năm tình cũ” (1985) của nhạc sĩ Trần Quảng Nam, ca khúc được yêu thích và phổ biến qua tiếng hát Lệ Thu từ khi được lồng vào một scene trong bộ phim *Xóm Vắng* của Đài Loan, chuyển thể từ một tiểu thuyết của Quỳnh Dao.

Sức lôi cuốn của hai ca khúc này đến từ giọng hát hơn là bài hát; nói cách khác, nếu không phải giọng hát Lệ Thu không chắc những bài ấy được yêu thích đến vậy.

Cả hai bài, lời ca ý nhạc không có gì mới lạ. “Xin còn gọi tên nhau”, theo nhạc sĩ Trường Sa, được ông viết xuống rất nhanh từ một cảm xúc bất chợt. “Mười năm tình cũ”, theo nhạc sĩ Trần Quảng Nam, là một bài dễ hát dễ nghe, cũng được viết xuống rất nhanh và so với những ca khúc ông từng viết thì kém hơn nhiều.

Cả hai bài, đều với những ngắt câu, ngắt nhịp quen thuộc của thể điệu Slow Rock từ những năm 1960s. Liệu có phải giọng hát Lệ Thu sở trường với những bài Slow Rock như thế? Có đúng phần nào, có thể kể tên ít bài như “Hải ngoại thương ca” (Nguyễn Văn Đông), “Tình khúc mùa đông” (Thanh Trang), “Một thuở yêu đàn” (Hoàng Trọng & Vĩnh Phúc), “Lệ đá” (Trần Trịnh & Hà Huyền Chi), “Giáng Ngọc”, “Dấu tình sầu” (Ngô Thụy Miên), “Thu sầu” (Lam Phương)...vẫn được người nghe tán thưởng.

Thử nghe lại ít câu trong “Mười năm tình cũ”, nghe những chuỗi ngân và rung cuộn cuộn ở những nguyên âm trong chữ cuối mỗi câu hát, để thấy nội lực và cảm xúc người ca sĩ truyền vào trong câu hát như thế nào.

Cả một trời yêu bao giờ trở lại...i...

Ôi, ta xa nhau tưởng chừng như đã...ã...

Ôi, ta yêu nhau để lòng cứ ngỡ...ỡ...ỡ...

Tình bất phân ly tình vẫn như mơ...ơ...ơ...

Giọng Lệ Thu đầy đặn, khỏe khoắn, âm vực cao và rộng, âm sắc lạnh và đanh, lên bổng xuống trầm thoải mái dễ dàng. Lúc lên cao thì réo rắt, khi xuống thấp thì trầm lắng, lúc ngân nga thì lồng lộng. Thường thì giọng trầm đục không vang xa được, nhưng giọng ngân Lệ Thu lại nghe vang lộng. Nếu không là giọng trời cho, hẳn là công phu luyện tập nhưng người nghe không cảm thấy chút kỹ thuật hay chút gắng sức nào.

“Xin còn gọi tên nhau” và “Mười năm tình cũ”, một bài trước năm 1975, một bài sau năm 1975 là hai ca khúc quen thuộc nhất, phổ biến nhất, nhiều người muốn nghe nhất với tiếng hát Lệ Thu. Hai bài ấy chứ không phải những bài nào khác. Nghe đến tên hai bài hát ấy, người ta bật ra ngay tên Lệ Thu.

Việc Lệ Thu, bằng giọng hát của mình, đã chấp cánh cho những ca khúc vốn không được giới thẩm âm và cả tác giả “đánh giá cao” về giá trị nghệ thuật được phổ biến rộng khắp và được yêu chuộng hết mực, được kể là một “kỳ tích”. Có thể kể thêm một vài kỳ tích khác.

“Ngậm ngùi” (1961), một bài phổ thơ của nhạc sĩ Phạm Duy, từng được các ca sĩ Thái Thanh, Anh Ngọc...trình diễn nhưng vẫn ít người biết đến, phải đợi đến mười năm sau, khi được giọng hát Lệ Thu nâng cánh mới bay lên được. Bài hát, sau đó được nhiều ca sĩ tìm hát nhưng nhắc tên bài hát người ta vẫn nhắc tên Lệ Thu và là một trong những bài chị được yêu cầu nhiều nhất. Nhạc sĩ Phạm Duy từng kể rằng năm 2000 ông có gửi tặng Huy Cận, tác giả bài thơ ông phổ nhạc, món quà văn nghệ đặc biệt là một đĩa CD nhạc với chỉ một bài hát duy nhất là bài “Ngậm ngùi”, qua tiếng hát của mười sáu ca sĩ tên tuổi của miền Nam.

“Ngậm ngùi” không phải là bài phổ thơ hay nhất của Phạm Duy so với những bài phổ thơ lục bát khác của ông, người ta yêu “Ngậm ngùi” là yêu qua tiếng hát Lệ Thu. Nói cách khác, nếu không được tiếng hát ấy chấp cánh, bài hát đành mang số phận... ngậm ngùi.

Hoặc, “Tình khúc thứ nhất” (1966), nhạc Vũ Thành An, lời Nguyễn Đình Toàn, một thời khá phổ biến qua tiếng hát Lệ Thu. Bài hát không dễ hát cho hay, nhịp điệu kể lể, chậm rãi, rời rạc với ca từ là lạ.

Ngày thân tiên em bước lên ngôi / đã nghe son vàng tả tôi...

Có biết đâu niềm vui đã nằm trong thiên tai

Người nhạc sĩ nói rằng ca khúc ấy viết cho một tình yêu cay đắng, phụ bạc, một tình bạn chua xót, phản bội, nhưng không chắc bao nhiêu người nghe ra được như vậy. “Tình khúc thứ nhất” được nhiều người tìm nghe, và chỉ nghe với giọng Lệ Thu, như một hiện tượng khá “thời thượng”. Vì là thời thượng, bài hát chỉ rộ lên một thời. Sau này, ít ai còn nhắc đến bài ấy và cũng ít ai yêu cầu Lệ Thu hát lại bài ấy. Trong số những bài Vũ Thành An phổ thơ hay Nguyễn Đình Toàn viết lời, tôi vẫn thích nghe “Em đến thăm anh đêm 30” hơn cả, với giọng Anh Khoa.

Còn phải kể thêm những ca khúc có tính nghệ thuật, thường khó hát và càng khó hát cho hay, cũng được người nghe rất yêu thích qua giọng hát Lệ Thu, như “Nguyệt cầm”, “Hương xưa” (Cung Tiến hoặc “Dạ khúc” (F. Schubert, lời Việt Phạm Duy)...

Từ “Xin còn gọi tên nhau” đến “Mười năm tình cũ”, đến “Ngậm ngùi”, đến “Tình khúc thứ nhất”, đến “Hương xưa”, đến “Dạ khúc”... đều là những bài cần đến một giọng hát.

Những kỳ tích kể trên hiếm ca sĩ nào tạo được, cho thấy bản lĩnh của một giọng hát và cũng tạo được ngôi vị vững vàng cho một ca sĩ.

“Tiếng hát để đời”, danh hiệu ấy lần đầu được giới yêu nhạc gán cho Lệ Thu sau ngày băng nhạc *Tiếng hát Lệ Thu – Như một tác phẩm để đời* (1971) phát hành và rất được yêu chuộng. Danh hiệu ấy sau này được sử dụng khá rộng rãi, cứ giọng hát nào là lạ, hay hay, có khi xoàng xoàng cũng được gọi là “để đời”.

Nốt trầm trong câu nhạc

Giọng khàn đục, có một chút lạnh lạnh, một chút khô khào của Lệ Thu phù hợp những bài tình buồn, tiết tấu chậm chậm, nhanh nhất là những bài Tango. Thường, chị chọn những bài lời ca nét nhạc phù hợp giọng mình. Có những bài chị hát hay nhưng những giọng ca sĩ khác nghe vẫn hay không kém với cách thể hiện riêng, chẳng hạn “Người về” (Phạm Duy) với Thái Thanh, “Hải ngoại thương ca” (Nguyễn Văn Đông) với Hà Thanh, “Chiếc lá cuối cùng” (Tuấn Khanh) với Sĩ Phú, “Bản tình cuối” (Ngô Thụy Miên) với Ngọc Lan, “Một mai em đi” (Trường Sa) với Thùy Dương... và nhiều bài khác nữa.

Lệ Thu từng bộc lộ có những bài chị không hát vì không phù hợp giọng mình hoặc vì đã có những ca sĩ khác hát thật hay, không đến phần mình. Có lẽ vì vậy người ta không nghe chị hát những bài như “Tình ca” (Phạm Duy), “Thiên thai”, “Buồn tàn thu” (Văn Cao) hay “Bài thánh ca buồn” (Nguyễn Vũ)...

Có lần, Lệ Thu nói rằng có một bài chị rất thích và từng hát là bài “Mai chị về”, nhưng người nghe lại có vẻ không mấy thích và chị cũng... không biết vì sao. Tôi

chắc đây là một bài của Hoài Linh (viết năm 1969) hơn là bài cùng tên của Cung Tiến (tên khác là “Kẻ ở”, phổ thơ Nguyễn Đình Tiên), cũng là một trong số những bài tôi yêu thích. Bài hát là lời dặn dò của người chị trước khi về nhà chồng, cậy nhờ em mình săn sóc mẹ già và thổ lộ về một mối tình đã “chết trên môi rồi”.

*Mai chị về rồi, vàng son tuy ngập lối
Nhưng còn một người, ai đó... em biết rồi
Chuyện ngày xưa xin biến tan vào một cõi
Theo gió hoang trôi cuối trời
Khi tình yêu chết trên môi rồi*

Nhiều ca sĩ một đời ca hát chỉ mong tên mình gắn liền tên một bài hát nào để tên tuổi không chìm vào quên lãng. Riêng Lệ Thu lại được nhiều hơn thế chứ không chỉ một bài. Ngoài những bài “Xin còn gọi tên nhau”, “Mười năm tình cũ”, “Ngậm ngùi”, “Tình khúc thứ nhất”, “Hương xưa”, “Dạ khúc” như đã kể trên, còn phải kể thêm những “Hạ trắng” (Trịnh Công Sơn), “Hoài cảm” (Cung Tiến), “Thu hát cho người” (Vũ Đức Sao Biển), “Nước mắt mùa thu” (Phạm Duy), “Người đi qua đời tôi” (Phạm Đình Chương & Trần Dạ Từ), “Mái tóc dạ hương” (Nguyễn Hiền & Đinh Hùng), “Chiều tím” (Đan Thọ & Đinh Hùng)... và những bài nào nữa mà những người yêu tiếng hát chị có thể thêm vào.

Riêng tôi, những bài tôi yêu thích với giọng Lệ Thu kể ra e có đến một... danh sách khá dài. Tôi thích nghe Lệ Thu những bài như “Đời thông” (Y Vân) để tìm chút thư giãn nhẹ nhàng; thích nghe “Bài tình ca mùa đông” (Trần Tử Thiêng) mà nghe nổi ray rứt, trần trụi; thích nghe “Một mai em đi” (Trường Sa) mà nghe nổi xót đau, tiếc nuối; thích nghe “Biên nhớ” (Trịnh Công Sơn) mà nghe tình réo gọi. Còn phải kể đến những “Bản tình cuối” (Ngô Thụy Miên), “Hoài cảm” (Cung Tiến), “Chiếc lá cuối cùng” (Tuấn Khanh), “Dạ khúc cho tình nhân” (Lê Uyên Phương), “Dạ lai hương”, “Hẹn hò”, “Về miền Trung” (Phạm Duy), “Thuyền viễn xứ” (Phạm Duy & Huyền Chi), “Hận ly hương” (Anh Hoa & Ngọc Long)... Nghe mỗi bài, nghe giọng hát da diết của Lệ Thu như phải hơi thở cảm xúc vào từng lời, từng chữ, từng nốt nhạc.

Tôi cũng thích nghe Lệ Thu hát ít bài Trịnh Công Sơn như những “Tình xa”, “Vết lằn trầm”, “Ru ta ngậm ngùi” hay “Rừng xưa đã khép” ở thời kỳ đầu của những tình khúc này. Nghe thấy trong từng câu, chữ nổi khắc khoải của người ngồi đợi hoài những giấc mơ không bao giờ đến.

*Ta vẫn mong, ta chờ mãi trên từng ngày quạnh hiu
Ta vẫn mong em về đây cho đời bày cuộc vui*

Trở lại với câu hỏi “Nếu chỉ được nghe một bài Lệ Thu hát, anh/chị sẽ chọn bài nào?”, người trả lời hẳn sẽ chọn bài phù hợp với tâm trạng mình trong số những bài mình yêu thích nhất. Với tôi có lẽ là “Hoài cảm”, phần vì khá phù hợp tâm trạng mình, phần vì Lệ Thu hát... hay quá.

Lòng cuồng điên vì nhớ...ớ...

Chờ hoài nhau trong mơ...

nhưng có bao giờ thấy nhau lần nữa...

Nghe những nốt ngân thảng thốt ở cuối những câu hát ấy là nghe nỗi đau xót đến tê dại, nghe nỗi nhớ chất ngát đến... cuồng điên. Tôi chưa nghe bài hát nào buồn đến vậy qua giọng Lệ Thu.

Hoặc, nếu không là bài ấy, hẳn là bài “Đừng bỏ em một mình” (Phạm Duy & Hoài Trinh), tôi nghe được qua một đĩa nhạc cũ sau ngày không còn được nghe tiếng hát ấy nữa.

Nhạc nào đó, nhạc nào đó

Nhạc gọi người hay nhạc gọi hồn?

Đừng bỏ em một mình! Đừng bỏ em một mình!

Đường về nghĩa trang mộng mênh, đừng bỏ em...

Đừng bỏ em một mình! Đừng bỏ em một mình!

Một mồ trinh chênh vênh chờ cỏ xanh...

Nghe mà nhận rõ cuộc sống thật ngắn ngủi, kiếp người thật mong manh, tàn lụi.

Tôi cũng để ý, trong những bài được yêu chuộng qua tiếng hát Lệ Thu thường vẫn có những chỗ, những câu chị hát nghe hay nhất, cho nhiều cảm xúc nhất. Thường là ở những chuyển đoạn trong câu nhạc, như trong những bài “Chiếc lá cuối cùng”, “Mùa thu chết”, “Bản tình cuối”, “Thuyền viễn xứ”, “Nếu một mai em sẽ qua đời”... Hoặc, từ những nốt thật trầm vươn tới những nốt thật cao với chuỗi ngân lồng lộng như xoáy vào tim, đẩy mạch cảm xúc lên đến tột cùng. Hoặc, sau những chuỗi ngân dằng dặc là một khoảng lặng, tiếp đến là những nốt trầm như xoa dịu, vỗ về. Chính là những chỗ “cao trào” ấy đã tạo sức hút khiến người nghe thêm... nhức nhối vì giọng hát.

Một người bạn tôi nói rằng, nghe giọng hát của Lệ Thu cũng tựa như thưởng thức tô phở ngon trong tiệm phở nào quen thuộc, đi ăn ở tiệm nào khác không thấy ngon. Cách ví von thoạt nghe có vẻ phàm tục nhưng rõ ràng đây là một lời khen tặng cũng tựa như ta khen bà chủ nhà nấu ăn ngon. Thường thức một món

ăn ngon miệng hay một giọng hát truyền cảm cũng đều là chút hạnh phúc nhỏ nhoi trong cuộc sống thường ngày. Câu nhận xét của người bạn cũng cho thấy giọng hát Lệ Thu thật khó mà thay thế.

Những năm tháng về sau này giọng Lệ Thu có hao hụt ít nhiều, độ truyền cảm không được như ngày trước, cũng chỉ là quy luật của thời gian. Dầu sao, đến tuổi ấy mà giọng hát chị vẫn còn khỏe khoắn và vẫn vững vàng đứng trên sân khấu kể cũng là một “kỳ tích”. Nói như cách nói người bạn ấy, tô phở tuy không được đậm đà như ngày trước nhưng hương vị thơm ngon vẫn còn.

Một trong những cách để nhận ra những đổi thay của giọng hát Lệ Thu qua từng thời kỳ là nghe lại những phiên bản khác nhau của “Xin còn gọi tên nhau”, từ trong nước ra tới hải ngoại, từ thuở ban đầu cho đến những năm gần đây nhất. Về kỹ thuật lúc sau này có trội hơn nhưng về sức truyền cảm thì những năm đầu thập niên 1970s nghe vẫn “thấm” hơn.

“Xin còn gọi tên nhau”, bài hát theo chân Lệ Thu đến hơn nửa đời người. Người ca sĩ cho biết, mỗi lần hát bài ấy là mỗi lần chị có cảm xúc khác nhau. Tôi không rõ cái khác nhau ấy như thế nào; về phần tôi, người từng nghe không ít lần bài hát ấy, những cảm xúc trong tôi vẫn còn nguyên vẹn như ngày nào. Sau hơn 50 năm, bài hát vẫn chưa có lúc nào “già” đi. Cứ mỗi lần nghe, mỗi lần nhắm mắt lại, tôi vẫn hình dung thấy tôi ngồi lặng lẽ trong quán vắng ấy, lắng nghe đến hết bài hát ấy, trong lúc đưa mắt nhìn xuống dãy phố im lìm chìm dưới cơn mưa chiều.

Một người bạn khác, khá “thần tượng” tiếng hát Lệ Thu, nói rằng, sau ngày tiếng hát ấy bật tiếng im hơi, anh không còn muốn nghe giọng hát nào nữa. Tôi có khác một chút, tôi vẫn nghe nhưng không nhiều, có khi nghe không hết bài hát, nghe chỉ một câu.

Tiếng hát bay trên hàng phố băng khuâng...

Bao giờ cũng vậy, tôi chờ nghe nốt trầm rơi xuống chữ “hàng” ấy. Nghe, mà nghe lòng chùng xuống. Nghe, biết đó là Lệ Thu.

Chỉ một câu thôi cũng đủ, đủ để băng khuâng, đủ để nhớ về một giọng hát.

Lệ Thu, tiếng hát đã bay đi, bay mất, xa rời những hàng phố băng khuâng.

LÊ HỮU

Lệ Thu hát LẶNG NHÌN TA THÔI – Sáng tác: Diệu Hương

*Về trong nỗi nhớ một đời
Từ ngày mang tiếng hát dâng cho người
Hắt trên những cung sầu
Hắt lên những mùa xuân
Mang đầy niềm hưng phấn*

*Từ đây phút ấy xa rồi
Còn tràn dâng ước muốn như réo mời
Đã qua biết bao lần
Khóc lên trước mặt người
Dù tiếng cười rộn ràng trên môi*

*Ôi người nghệ sĩ cô đơn
Vẫn mang ước mơ âm thầm
Trong chiều hiu hắt xa xôi
Một thời già cuộc vui
Rời từ khi màn nhung đã buông
Giọt lệ tuôn nghiệp oan chán chường
Vội vàng lau màu son phấn hương
Đêm tan rồi người hỡi*

*Một hôm trông bóng thấy mình
Từng người quen đã nhớ hay vô tình
Có ta đứng nơi này sắt se nỗi ngậm ngùi
Một góc đời lặng nhìn ta thôi...*

"Hát và sống, sống và hát, là niềm hạnh phúc của Lê Thu...
Tôi đã đến với cuộc đời này bằng chính trái tim tôi."

Chris Nguyen
LIFE & MUSIC PHOTOGRAPHY

Lệ Thu qua nét vẽ của họa sĩ Vũ Quốc

THÀNH KÍNH PHÂN ƯU

Thay mặt văn thi hữu Cơ Sở Cỏ Thơm:

Phan Anh Dũng, Phan Khâm, Đỗ Tràn Mỹ Hạnh, Nguyễn Thị Ngọc Dung

VĨNH BIỆT DANH CA LỆ THU (1943-2021)

Biên soạn: **Phan Anh Dũng** (Rockville, Maryland USA)

Thực hiện: tháng 1, 2021 / Hiệu đính: 2 tháng 1, 2024